

**Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav románských studií**

Diplomová práce

Alena Malá

**Současné tendence v rozvíjení písemné kompetence
ve španělském jazyce na základě analýzy učebnic**

**Nowadays Tendencies in Developing of Writing
Skills in Spanish Language Based on the Analysis of
Textbooks**

**Vedoucí práce: Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc
Konzultant: PhDr. Anna Mištinová**

Rok podání práce: 2009

Děkuji PhDr. Anně Mištinové za cenné rady při konzultaci.

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část.....	2
2.1	Pojem psaní	2
2.2	Psaní a řečové dovednosti	3
2.2.1	Psaní a mluvení	4
2.2.2	Psaní a čtení.....	4
2.2.3	Psaní a poslech	5
2.3	Psycholingvistika a psaní	5
2.4	Lingvodidaktika a psaní	7
2.5	Základní typologie textů.....	9
2.6	Historie a současnost - Metody výuky cizích jazyků a postavení psaní	10
2.7	Písemný projev v Portfoliu.....	12
2.8	Písemný projev v Evropském referenčním rámci	15
2.9	Cvičení zaměřená na dovednost psaní	18
2.10	Vlastní názory na procvičování psaní	19
3	Kvalitativní analýza učebních souborů	21
3.1	Španělština pro jazykové školy I. a II.	21
3.2	Fiesta 1, 2 a 3.....	23
3.3	Ven 1, 2 a 3	27
3.4	Español sin fronteras 1, 2 a 3	33
3.5	Primer plano 1, 2, 3 a 4	39
3.6	Učebnice Sueña 1, 2, 3 a 4	45
4	Kvantitativní analýza učebních souborů	53
4.1	Analýza absolutních hodnot počtu cvičení.....	54
4.2	Analýza pestrosti jednotlivých cvičení	55
5	Hodnocení cvičení psaní textů v závislosti na zadání	58
6	Příklady cvičení psaní z analyzovaných učebnic	69
7	Závěr.....	72
	Résumé.....	75
	Literatura	79
	Primární literatura	79
	Sekundární literatura	81
	Přílohy	83

1 Úvod

Psaní jako písemný projev je v současné společnosti velmi důležitá dovednost. Každý student psaní neustále využívá a pro své studium potřebuje. Psaní ale není nic samozřejmého, na rozdíl od mluvení, které si student osvojí přirozeným vývojem, se psaní naučí až ve škole. Při výuce psaní záleží nejen na učiteli a jeho metodách, ale i na talentu a logickém myšlení studenta. Proto je psaní považováno za jednu z nejtěžších dovedností vůbec. Není lehké naučit se dobře psát v mateřském jazyce natož v jazyce cizím.

Cílem této diplomové práce je zmapovat vývoj přístupu k psaní jako řečové dovednosti v metodikách cizích jazyků se zaměřením na španělštinu na základě prostudování teoretických článků a odborných knih, které se tímto tématem zabývají, a také na základě analýzy šesti sad učebnic španělštiny. A dále zjistit, zda je v učebnicích španělského jazyka dostatečné množství cvičení, která by se psaní záměrně věnovala a studenty k psaní vedla. Na závěr práce budou umístěna vhodná vzorová cvičení (v sekvenci a v kontextu) vybraná a okomentovaná autorkou.

Pro zjišťování počtu cvičení a jejich porovnání z hlediska kvantitativní a kvalitativní analýzy bylo vybráno následujících šest sad učebnic: *Španělština pro jazykové školy I. a II., Ven 1, 2, 3, Fiesta 1, 2, 3, Español sin fronteras 1, 2, 3, Primer plano 1, 2, 3, 4 a Sueña 1, 2, 3, 4*. První a třetí sada učebnic byla napsána speciálně pro české studenty, druhá sada byla pro české studenty upravena (pracovní sešit a gramatická příručka s českými pokyny, slovníčkem a gramatikou vysvětlenou česky). Poslední tři sady nebyly upraveny pro české studenty a používají se pro výuku španělštiny na středních školách, v jazykových školách a na univerzitách nejen v České republice, ale i v jiných evropských zemích.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V první kapitole teoretické části je vysvětlen pojem psaní, v další se věnuje vzájemnému vztahu řečových dovedností, pak otázkám psycholingvistickým a lingvodidaktickým se zaměřením na psaní. Následuje typologie základních textů a kapitola věnovaná vztahu metod výuky cizích jazyků k psaní od historie po současnost. V následující kapitole je připomenuto Portfolio a Společný evropský referenční rámec pro jazyky a role psaní v nich. V předposlední kapitole teoretické části je přehled cvičení, která určitým způsobem procvičují psaní. Jako poslední je kapitola, která shrnuje názory autorky na základě prostudované teorie.

Praktická část se věnuje detailnímu rozboru šesti sad učebnic z hlediska výskytu cvičení vedoucích k psaní textů (slohových útvarů a vyplňování formulářů). Učebnice, pracovní sešity i metodické příručky jsou v kvalitativní analýze popsány jak obecně, tak z hlediska cvičení zaměřených na psaní. V kvantitativní analýze jsou cvičení spočítána a získaná data jsou zpracována ve dvou přehledných grafech. Následuje kapitola zabývající se cvičeními psaní z hlediska zadání ke cvičení a jeho umístění v sekvenci. Poslední praktická kapitola obsahuje ukázky cvičení psaní, které byly vybrány z analyzovaných učebnic. Ke každému cvičení je popsán didaktický postup, který v některých bodech původní zadání upravuje, rozšiřuje a přidává další doporučení. Na závěr jsou shrnuty názory teoretické i praktické.

2 Teoretická část

2.1 Pojem psaní

Pojem psaní můžeme definovat z několika úhlů pohledu. Psaní může mít různé funkce. Daniel Cassany¹ je dělí na psaní interpersonální a psaní pro sebe. Mezi psaní interpersonální patří tři podskupiny: psaní registrativní, manipulativní a epistemické. Psaní registrativní je zapisování údajů jako například: číslo telefonu, adresa, citáty. Při manipulativním psaní dochází k obměně textu: shrnutí, výpisky, poznámky. Při epistemickém psaní jsou vytvářeny nové texty na základě hypotézy, nových názorů a analýzy. Psaní interpersonální rozděluje na komunikativní a certifikační. Při komunikativním psaní si pisatel a adresát vyměňují informace. Certifikát a diplom jako doklady dokazují v dané společnosti určité postavení, splnění určitých podmínek. Psaní pro radost může být interpersonální i psaní pro sebe.

Kromě výše zmíněných možností jak rozumět pojmu psaní, lze také uvažovat o psaní jako o nástroji, který slouží k ukládání a upevňování znalostí různého rázu. To, co se napíše, se nezapomene. Zejména toto psaní využívají studenti, kteří mají učený styl závislý na psaní. Vše, co si napíše, si lépe zapamatují. Psaní také může napomoci řešení různých úkolů, protože pisatel musí při psaní přemýšlet a své myšlenky formulovat a logicky uspořádat a tím může přijít na řešení, které hledá. V psaní se tak projevují znalosti a logické myšlení pisatele.

Ve školním prostředí se prvňáčci učí psaní, v písankách vyplňují nejprve jednotlivá písmenka, později spojují písmenka do slov a na závěr píší celé věty a souvětí. To je psaní jako grafomotorická dovednost. Ve vyšších třídách na hodinách slohu by se měli studenti naučit psát nejprve kratší, pak delší slohové útvary, zejména ty, které využijí později v praktickém životě nebo při dalším studiu. Naučit se dobře psát není vůbec jednoduché. Je to velmi komplexní činnost. „Aprender a escribir es reflexionar con el lenguaje sobre el mundo, sobre los demás y sobre nosotros mismos. Asimismo, escribir es examinar la realidad y saber cómo la simbolizamos y la transmitimos. Mediante la escritura ejercitamos nuestra capacidad reflexiva de comunicación y expresión.“²

Je ovšem otázkou, zda se všichni vše potřebné naučí. Jsou časté případy studentů, kteří se nenaučí psát slohové útvary a mají s psaním v dalším životě problémy a jsou nuceni vyhledávat pomoc u zkušenějších a schopnějších pisatelů. Problémy s psaním v rodném jazyce se pravděpodobně přenášejí i do cizího jazyka. Možná je to způsobeno tím, že ve školách se studenti psaní věnují nedostatečně. Ve výuce je psaní vyhrazeno málo času a studenti tak mají nedostatečnou praxi. Jak říká Daniel Cassany³, kdyby se psaní věnovalo tolik času jako mluvení, situace by pravděpodobně byla jiná.

Psaní v cizím jazyce je ještě náročnější a vyžaduje kromě jazykových znalostí cizího jazyka také znalosti z oblasti psaní slohových útvarů, které se mohou i značně lišit od psaní v mateřském jazyce. Nelze proto předpokládat, že student, který píše dobře v mateřštině, bude automaticky psát dobře v cizím jazyce. Ale existence určitých obecných univerzálních kompozičních strategií, které by mohly být využity pro psaní ve všech jazycích, je pravděpodobná. Psaní, kterým se následující práce zabývá, je tedy psaní souvislých textů (slohových útvarů) v cizím jazyce - ve španělštině.

¹ CASSANY, Daniel. Los procesos de escritura en el aula de E/LE. *Carabela*, 1998, vol.46, s.5-22

² SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Saber escribir*. Madrid. Aguilar, 2006. s.209

³ CASSANY, Daniel. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. s.285

2.2 Psaní a řečové dovednosti

V předchozí kapitole již bylo zmíněno, že každý student cizího jazyka by měl zvládat základní techniku psaní slohových útvarů ve svém mateřském jazyce a měl by umět své dosavadní znalosti a zkušenosti částečně využít i pro cizí jazyk. Pokud se psaní v rodném jazyce nenaučil, stojí před učitelem dvojnásobný úkol: naučit techniky psaní a naučit psaní v cizím jazyce.

Jak říká Louis Timbal-Duclaux⁴, studenti se naučí jazykové dovednosti jejich praktikováním: “La primera receta para escribir es escribir. Escribir hasta hartarse. Escribir hasta agotar la tinta. Hasta acabar con el papel ... Escribir es lanzarse. Como arrojar al agua fría ... Solamente el primer paso es el que cuesta ... Después, está uno obligado a nadar y nada ...” Tak jako při výuce plavání nestačí pouhá teorie, ale je nutná praxe. Anna Camps⁵ přirovnává psaní ke hře na hudební nástroj, v obou případech je nutné často cvičit a věnovat zdokonalování se spoustu času. Daniel Cassany⁶ hovoří o psaní jako o stavbě domu. Aby byl postaven dobrý dům, musí mít pevné základy a na výstavbu je třeba vynaložit mnoho času a úsilí. Ve stejné kapitole srovnává psaní s vařením. Tak jako kuchař vybírá ingredience a kombinuje je dohromady, aby vzniklo chutné jídlo, pisatel vybírá vhodné myšlenky, které spojuje a vytváří text.

Osvojování všech řečových dovedností by mělo být postupné a v rovnováze. Mělo by dojít k integrovanému zapojení všech dovedností, které nelze od sebe striktně oddělit, protože jsou vzájemně propojeny a v reálné situaci neexistují samy o sobě. Psaní není samostatnou prací pisatele, který by byl zavřen v místnosti a psal samostatně. V tvorbě mu napomáhá diskuse na dané téma s přáteli, rodinnými příslušníky, spolužáky a vyučujícími. Pisatel tak může mít i několik „skrytých spoluautorů“, kteří mu pomohli tím, že se s ním podělili o svůj názor, své myšlenky a rady.

Stejně jako v praktickém životě, když je ve výuce zadán úkol k psaní, studenti nepracují samostatně, ale píšou na základě čtení či poslechu a následné diskuse ve dvojici, ve skupince nebo v celé třídě. Zaměření na jednu dovednost tak vede k procvičování i ostatních dovedností. Každé jazykové úrovni by proto měla být přiřazena určitá úroveň všech čtyř dovedností. Vše by směřovalo ke komunikaci, ke komunikativnímu cíli. Toho lze dosáhnout tím, že studenti budou vyhledávat, zpracovávat a nakonec písemně předávat/sdělovat určitou informaci.

Psaní je považováno za jednu z nejtěžších dovedností, protože je velmi různorodé a každý typ psaní je svým způsobem specifický. Jak říká Daniel Cassany⁷: „Escribir un poema, una carta comercial, un examen o un informe económico son tareas radicalmente diferentes que solo comparten el aprovechamiento de la tecnología escrita.” Psaní je považováno za složitou dovednost, protože ve svém procesu vyžaduje zapojení všech ostatních jazykových dovedností (poslech, mluvení a čtení).⁸

Následující podkapitoly obsahují shrnutí základních myšlenek o řečových dovednostech z děl tří významných českých didaktiků J.Hendricha⁹, E. Beneše¹⁰ a S. Jelínka¹¹. Podstatné charakteristiky řečových dovedností byly dány do kontrastu a vzájemných souvislostí.

⁴ TIMBAL-DUCLAUX, Louis. *Escritura creativa. Técnicas para liberar la inspiración y métodos de radacción*. Madrid, Edaf, 2004. s.151

⁵ CAMPS, Anna a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona. Garo, 2003. s.9

⁶ CASSANY, Daniel. *La cocina de la escritura*. Barcelona: Anagrama, 1993. s.15

⁷ CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. s.25

⁸ SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Saber escribir*. Madrid. Aguilar, 2006. s.39

⁹ HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988. s.236-240

¹⁰ BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970. s.117-180

¹¹ JELÍNEK, Stanislav. *Kapitoly z metodiky vyučování ruštině*. Praha, SPN, 1980. s.51-53

2.2.1 Psaní a mluvení

Psaní a mluvení jsou produktivní řečové dovednosti. Psaní je druhotné, mluvení prvotní. Člověk se nejprve naučí mluvit, pak psát. Mluvit se učí od narození, je to pro jeho vývoj přirozené, psaní je až předmětem výuky ve škole. Mluvení je spontánní, rychlé, psaní je pomalé, umožňuje volbu vlastního tempa práce. Při mluvení se mluvčí spoléhá sám na sebe a na svůj protějšek, při psaní se pisatel spoléhá na sebe a na různé příručky: slovníky, gramatiky, pravidla pravopisu. Mluvení se v čase neuchovává, psaní je uchovatelné a prostorově uspořádané. Mluvení je forma přímé komunikace, psaní je formou komunikace nepřímé. Mluvení využívá situačního kontextu, psaní musí kontext podrobně popsat. Psaní umožňuje komunikaci na vzdálenost i v časovém odstupu. Při psaní se využívá abstraktnější slovní zásoba, delší větné celky, složitější souvětí. Při mluvení je přirozené nedokončovat věty, používat hovorové výrazy, měnit v průběhu promluvy téma rozhovoru, využívat gestikulace a mimiky. U psaní se pisatel musí držet tématu, text logicky zorganizovat a vyjadřovat se gramaticky správně. Pisatel využívá prostorové uspořádání textu.

Někdy se psaní a mluvení prolíná a je těžké mezi nimi striktně rozlišovat. Rozhovor otištěný v časopise je původně mluvený, zprávy, které slyšíme v televizi, jsou původně psané, přednáška na univerzitě může být předem napsaná. Nově vznikajícím a rychle se rozšiřujícím žánrem je psaní emailů, které využívá techniku psaní, ale obsahem se spíše blíží mluvení.

2.2.2 Psaní a čtení

Podmínkou čtení je receptivní ovládání grafických a pravopisných prostředků. Čtenář musí umět prostředky rozpoznat a přiřadit k nim význam. Jak při čtení hlasitém, tak i při čtení tichém je zapojen artikulační a sluchový aparát. Psaní, které vyžaduje aktivní znalosti grafiky a pravopisu, je postup „od sluchových a artikulačně motorických vjemů a představ spojovaných s příslušnými významovými jednotkami k činnosti grafomotorické doprovázené vizuální kontrolou“.¹² Při čtení se přechází od kódu grafického ke zvukovému a u psaní je to naopak. Grafické prostředky slouží k převádění ze zvukové podoby do psané. Při čtení i psaní by mělo dojít k automatizovanému rozpoznávání a využívání grafických a pravopisných prostředků, aby se čtenář i pisatel mohli soustředit na obsah textu. Je nezbytná krátkodobá paměť a musí probíhat proces myšlení jako u psaní. Během čtení se čtenář k textu může vracet, pokud něčemu neporozuměl. Stejně tak se k napsanému vrací pisatel a text znovu přetváří až dojde k výslednému, se kterým je spokojen.

Čtenář musí pochopit smysl čteného, smyslové vztahy v textu, aby došlo k porozumění obsahu. Může porozumět explicitně vyjádřené informaci, ale i skrytému záměru autora. Pro čtení je dobrý odhad, předpovídání, odvozování obsahu textu z nadpisu. Jak pro psaní, tak pro čtení je plusem vnímavost a schopnost pozorování. Podle cíle čtení si čtenář vybírá způsob čtení: čtení pro pochopení celkového smyslu textu, čtení výběrové za účelem vyhledání informace, čtení podrobné, které je pečlivé a pomalé. Při psaní i čtení je možné používat slovníky a jiné příručky. Čtení pomáhá pisateli kontrolovat napsaný text. Text určený ke čtení je zároveň vzorovým textem pro psaní. Na čteném se studenti učí, jakou má mít text stavbu, složení. Na čtení mohou navazovat různorodá cvičení psaní, která zároveň kontrolují porozumění čtenému. Čtením pisatel získává důležité informace, jež uplatní v psaní.

¹² JELÍNEK, Stanislav. Kapitoly z metodiky vyučování ruštině. Praha, SPN, 1980. s.51

2.2.3 Psaní a poslech

Poslech je na rozdíl od psaní receptivní řečová dovednost. Pro poslech je nezbytný sluch, posluchač musí rozlišovat jednotlivá slova, věty, intonaci. Dochází k dekodování, přiřazení smyslu ke slyšeným zvukům. Posluchač slyšené vnímá, využívá krátkodobé paměti, snaží se o odhad toho, co bude následovat a zároveň o odhad neznámých slov. Poslechový text může posloužit k následnému cvičení psaní. Psaní je proces opačný, pisatel musí své myšlenky zakódovat, nikoli však do formy fonetické, ale do formy grafické. Poslech může být přímý, když je mluvčí přítomen, nebo zprostředkovaný prostřednictvím nahrávky hlasu. Druhý případ se blíží situaci psaní, které je v čase také zaznamenané a čtenář i posluchač jsou od sebe časově vzdáleni, nedochází k bezprostřední reakci na napsané či nahrané. Poslech na kazetě většinou studenti v cizojazyčné výuce slyší nejméně dvakrát. Poprvé, aby pochopili celkový smysl textu, podruhé již poslouchají, aby odpověděli na specifické otázky. Poslech vyžaduje pozornost posluchačů. Důležitý je rozdíl mezi fonetickou a psanou podobou slov. Tak jako psaní se poslech může stát prostředkem učení se například nové slovní zásoby.

Jak již bylo řečeno v úvodu dané kapitoly, v reálném životě se všechny čtyři dovednosti vzájemně prolínají a doplňují, málokdy jsou striktně oddělené. Když chceme něco napsat, můžeme si o tom nejprve promluvit a k tématu si něco přečíst. Důležitý proslov si můžeme předem připravit v písemné formě. Když posloucháme přednášku, můžeme si dělat poznámky. Proto i v cizojazyčné výuce je žádoucí, aby si studenti osvojili pro danou úroveň dovednost psaní, poslechu, čtení a mluvení ve vzájemném souladu. Ideálním cílem je, aby se stali v cizojazyčném vyjadřování autonomními.

2.3 Psycholingvistika a psaní

Psycholingvistika se zabývá vztahem mezi jazykem a myšlením. Psychický proces tvorby myšlenek – vět probíhá u různých jedinců odlišně i v závislosti na dané situaci. Myšlenky se při psaní vyvíjejí, pisatel neví předem, jak bude jeho hotové dílo přesně vypadat, rozjímá nad každou větou, vhodným slovem, psaní mu pomáhá v přemýšlení a řešení písemného úkolu. Podle Loïse Timbala-Duclaux¹³ se levá hemisféra mozku zapojuje při myšlení a psaní a pravá hemisféra napsané kontroluje. Při psaní se rozvíjí kritické myšlení a tvořivost. Logické pokračování načaté myšlenky si vynucuje přiměřený výraz, tomuto procesu se říká mechanismus anticipace. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, mluvení je primární, psaní je sekundární. Projevují se u něj tři fáze: předjazykový koncept, jeho jazyková formulace a grafická realizace. Mezi druhou a třetí fází může být i velký časový odstup.

Při psaní hrají svou roli: zrak, motorika, paměť, zkušenosti a znalosti. Čím větší je v paměti řád, tím více prvků si člověk zapamatuje. Psaní upevňuje jazykové jevy v paměti. S pamětí a s myšlením souvisí vnitřní řeč, jejíž podstatou je rozumět nejen významům slov, ale smyslu celé věty, celého textu. Díky vnitřní řeči se tvoří myšlenky. Jedna a táž myšlenka se dá jazykovými prostředky vyjádřit různými způsoby, z různých úhlů pohledu. Student na pokročilé úrovni by se měl naučit pracovat se synonymními výrazy, měl by umět zvolit nejvhodnější stylistickou variantu. Jazykové prostředky v psaní písmen a slov by měly být plně automatizovány. Při písemném sdělování musí ideálně existovat intence, úmysl něco sdělit. Student by měl ovládat techniku psaní, techniku písemného vyjadřování a být obeznámen s formální úpravou psaných projevů v daném cizím jazyce.

Při výuce se projevuje negativní interference a pozitivní transfer z mateřštiny nebo z jiného cizího jazyka nebo ze samotného vyučovaného cizího jazyka. Interference sílí

¹³ TIMBAL-DUCLAUX, Louis. *Escritura creativa. Técnicas para liberar la inspiración y métodos de radacción*. Madrid, Edaf, 2004. s.153

s přibývajícím věkem. Často také student provádí vnitřní překládání a jen na nejvyšším stupni dochází k jeho myšlení v cizí řeči a vypěstování jazykového citu. Zapojuje se uvědomělá pozornost, logika, analýza (indukce a dedukce). Je nezbytná myšlenková práce nad obsahem informace, dochází k abstraktnímu myšlení. Při procesu písemné komunikace pisatel vybírá informaci, kterou zakóduje do písemné podoby. Čtenář znalý kódu si psané přečte a porozumí mu, zprávu dekoduje.

„Obecně vysoká úroveň duševní činnosti je podmínkou všech složitých úkonů, k nimž patří i cizojazyčné řečové dovednosti.“¹⁴ Mohou nastat obtíže objektivní i subjektivní v závislosti na individuální dispozici jednotlivých studentů.

Daniel Cassany¹⁵ hovoří o třech základních kognitivních procesech, které jsou pro psaní nezbytné: plánování, textualizace a revize. Plánování využívá schémat, obrázků, fotografií a paměti k vyvolání potřebných myšlenek, které se pak logicky organizují. Textualizace je vytváření textu, vybírání vhodných slov, slovních spojení a spojovacích výrazů a uspořádání myšlenek do odstavců. Text by měl být kohezní a koherentní. Při revizi je kontrolováno, zda autor dosáhl svého cíle a podle potřeby text upravuje a přepracovává. Je třeba dodat, že procesy se vzájemně prolínají, nejsou lineární, ale cyklické, a proto je nelze striktně od sebe oddělit.

Nejnámějším modelem založeným na kognitivních procesech je model Johna Hayese a Lindy Flowerové, který byl postupně zdokonalován. Ti si všimli toho, že pisatel při psaní porovnává napsaný text s „imaginárním“ textem ve své mysli, který je jeho cílem. V jeho mysli vznikají různé verze a on si vybírá tu, která je neadekvátnější tomu, co chce vyjádřit.¹⁶ Dalším je model, který vytvořili Carl Bereiter a Marlene Scardamalia.¹⁷ Výzkumem zjistili, že existují dva druhy pisatelů: jedni jsou nezkušení a při psaní pouze píšou o tom, co si pamatují. Druhá skupina jsou pisatelé zkušení, kteří uložená data zpracovávají, přemýšlejí, a tak se v jejich psaní projevuje transformace, řešení problémů. Bereiter a Scardamalia vyzkoušeli, že studenti začátečníci píšou lépe, pokud mají k dispozici učitelem připravenou potřebnou slovní zásobu a vhodné spojovací výrazy.

Podle Pilar Vieiro Iglesias¹⁸ je z kognitivních procesů nejtěžší plánování, kterému pisatel věnuje až dvě třetiny času určeného k psaní. Při plánování dochází k důležitým rozhodnutím: co bude ve výsledné písemné práci obsaženo, jakému čtenáři bude určena, jaká forma bude zvolena, co vše asi čtenář o daném tématu ví.

F. S. Mata se zamýšlí nad tím, jaké problémy se vyskytují u pisatelů-záčátečníků. „Los escritores inexpertos tienen dificultad para mantener la producción del texto, si no reciben ayuda externa. En efecto, la concentración consciente del escritor en los aspectos formales del texto (por ejemplo, la grafía o la ortografía), considerados como procesos de bajo nivel, desvía su atención de otros procesos de alto nivel cognitivo, como la genesis de ideas y la estructuración del contenido.“¹⁹ Pokud je pisatel nucen soustředit se na problémy psaní jednotlivých písmen a slov, není schopen napsat souvislý text bez vnější pomoci. Proto by studenti měli dostávat úkoly splnitelné v rámci jejich jazykové úrovně a pouze o něco těžší, aby pro ně úkol nebyl až příliš jednoduchý a nudný. Při psaní mohou přemýšlet v mateřštině, a pak teprve hledat vhodné cizojazyčné prostředky. Pro dospělé studenty je těžké/nepřirozené

¹⁴ BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970. s.46

¹⁵ CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. s.41

¹⁶ CASSANY, Daniel. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. s.200

¹⁷ VIEIRO IGLESIAS, Pilar. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid, Pirámide, 2007. s.116

¹⁸ VIEIRO IGLESIAS, Pilar. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid, Pirámide, 2007. s.52

¹⁹ MATA, Francisco Salvador. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid. EOS. 2008. s.55

vyjadřovat se na začátečnické úrovni v cizím jazyce, protože jejich myšlení je již vyspělé a může být pro ně „ponižující“ muset se vyjadřovat v jednoduchých větách začátečníka.

Závažnou úlohu při psaní hraje krátkodobá a dlouhodobá paměť. Text je produkován za pomoci krátkodobé operativní paměti. Pokud znalosti jazykových prostředků nejsou automatizovány a nejsou uloženy v paměti dlouhodobé, dochází k předimenzování krátkodobé paměti, která není schopna všechny problémy procesu psaní najednou řešit a student nemůže produkovat souvislý text.

Důležitou roli má motivace a sebehodnocení studenta. Studenti s malou motivací a nedostatečným sebevědomím zaujímají k psaní negativní postoj a to vede k chybnému psaní.²⁰ Aby učitel podpořil motivaci, měl by brát ohled na zájmy a znalosti studentů a připravovat pro ně v rámci psaní smysluplné úkoly. Snahou by mělo být vytvořit ve třídě příjemnou atmosféru, ve které by se studentům dobře spolupracovalo. Studenti by také mohli dostat možnost vybrat si téma psaní, které by jim vyhovovalo. Sám učitel by také měl mít k psaní pozitivní vztah a měl by být pokud možno dobrým pisatelem.

Studenti musí být motivováni k tomu, aby chtěli psát, aby pro ně bylo psaní zajímavé a zábavné a aby věděli, že psaní jim zároveň pomáhá v učení se cizímu jazyku. Psaní studentovi zřetelně ukáže, co už je schopen v cizím jazyce vyjádřit. Když je text napsaný, vidí ho a lépe si uvědomí své chyby, které opraví učitel. Proto je důležité, aby zadaný úkol byl vždy zkontrolován a aby student obdržel zpětnou vazbu.

Anna Camps²¹ považuje motivaci za motor, který studenta v psaní vede a povzbuzuje. Díky motivaci vidí student v psaní smysl. Motivace je důležitá nejen na začátku, ale v průběhu celého procesu psaní, a proto by měla být neustále podporována. Student musí mít k psaní pozitivní vztah, aby psaní zdárně dokončil. Anna Camps vše vyjadřuje výstižnou větou s obecnou platností: „Difícilmente se puede aprender lengua si no se quiere aprender.“ Platí to i pro psaní. Pokud má někdo k psaní odpor a nechce se psaní naučit, nenaučí se ho.

2.4 Lingvodidaktika a psaní

Při psaní může student využít různých slovníků a gramatických příruček, pokud nepíše test, není limitován časem a může si vše promýšlet, k napsanému se vracet, třeba i za několik dní a napsané znovu opravit. Psaní vyžaduje čas a kritické myšlení. Vzhledem k náročnosti je psaní u dospělých oblíbenější než u dětí.

Jako u jiných řečových dovedností se u nácviku psaní dodržují základní didaktické zásady: zásada přiměřenosti věku a úrovni studenta, zásada soustavnosti (postup od jednoduššího ke složitějšímu, od známého k neznámému, od konkrétního k abstraktnímu), zásada názornosti (výraznost a mnohostrannost podání při využití kombinace prvků akustických, motorických a graficko-vizuálních – schémata, vzorce, obrázky, fotografie) a princip jedné obtížnosti a také otázka kontextu.

Jazyk slouží jako prostředek komunikace a student si musí osvojit jazykový materiál jako komplex složený z jednotlivých mezi sebou úzce spojených složek (gramatika, slovní zásoba, pravopisná a interpunkční pravidla). Student by měl dodržovat psanou normu jazyka a zároveň se soustředit na obsahovou stránku. Komunikační obsah je to nejdůležitější, je informací, kterou chce pisatel sdělit. Psaní ovšem také musí mít určitou formu, kterou je třeba dodržovat. Nesmíme zapomínat na adekvátnost, koherenci a kohezi textu. Svou důležitost má i vnější estetická úprava písemných prací. Osvojování řečové dovednosti psaní probíhá ve třech stupních: seznámení se s úkolem, se vzorem/modelem a s organizací potřebných

²⁰ MATA, Francisco Salvador. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid. EOS. 2008. s.89

²¹ CAMPS, Anna a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona. Garo, 2003. s.48

vědomostí, cvičení se zpětnou vazbou, částečná automatizace operací a vlastní produkce. V ideálním případě dovednosti přejdou v návyky. Úkolem učitele je podporovat studentovu motivaci a zájem, vést ho k aktivitě a tvořivosti.

Při psaní se obecně doporučuje vycházet z určitého vzoru - modelu. O tématu je dobré diskutovat a provést „brainstorming“ – shromáždit všechny možné nápady. Pak nastupuje fáze plánování, sestavení osnovy, uspořádání myšlenek do určitých významových celků. Každý odstavec by měl vycházet z úvodní věty a dále ji rozvíjet a uvádět příklady, které by úvodní tvrzení podpořily. Na úvod a na závěr se opakují hlavní ideje textu. Je důležité, aby byl určen kontext, pisatel, adresát i komunikační cíl. Také je třeba vymezit rozsah textu. Studenti by měli mít jasné instrukce, co mají napsat, komu a proč a jak má být text dlouhý (počet slov, řádek, stran). K tomu, aby student psal, musí mít pro daný účel dostatek znalostí slovní zásoby i gramatiky. V neposlední řadě by se nemělo zapomínat na motivaci. Úkol by měl být v daných podmínkách splnitelný. Plně souhlasím s Martou Sanz Pastorovou²², že učitel by měl měnit to, co je pro studenty těžké, na jednoduché: „Hacer fácil lo difícil es posiblemente la primera función de un profesor.“

Je třeba upozornit na to, že i když platí určité obecné zásady tvorby textu, každý typ textu má poněkud odlišné charakteristiky. „A pesar de que el proceso de construcción es similar en casi todos los textos, cada uno de ellos tiene su propio molde. En el proceso de cualquier texto intervienen un conjunto de elementos léxicos, ortográficos, gramaticales y pragmáticos, a los que se unen las estrategias de redacción y de estilo que permiten adecuar el contenido a cada tipo de texto. No es lo mismo redactar un anuncio publicitario y un telegrama que una breve noticia o una solicitud.“²³ Podobný názor Daniela Cassanyho byl již citován v kapitole o řečových dovednostech.

Aktivita ve třídě se také dají rozdělit časově na aktivity před psaním, během psaní a po psaní. Před psaním si studenti procvičí slovní zásobu, správné používání spojovacích výrazů a interpunkci. Mohou také uspořádat slova do vět nebo věty do logického textu za použití vhodných spojovacích výrazů. Po psaní text kontrolují z hlediska splnění požadovaných cílů a zároveň prověřují gramatiku a vhodnou slovní zásobu.

Studenti mohou pracovat samostatně, ve dvojici, ve skupinkách nebo jako celá třída. „Brainstorming“ je vhodné organizovat v celé třídě dohromady. Uspořádat myšlenky do osnovy mohou studenti ve dvojicích, samotné psaní by měli provádět samostatně nebo ve dvojicích, ale je dobré se radit s ostatními. Výsledné produkty mohou kontrolovat ve skupinkách.

Učitel by neměl potlačovat tvořivost, spíše naopak měl by dát studentovi možnost využít svých myšlenek a fantazie a nové nápady podporovat a oceňovat. Kreativita a fantazie jsou dvě veličiny, které se vzájemně doplňují. Když je pisatel kreativní, využívá myšlení a fantazie. Gianni Rodari²⁴ ve své *Gramática fantazie* doporučuje několik zajímavých technik, které fantazii podporují. Jednou z nich je vypravování klasického pohádkového příběhu na základě známých slov, ale s doplněním slova, které se ve známém příběhu nevyskytuje. Studenti tak musí využít své fantazie a dané slovo do příběhu začlenit. Jako příklad uvádí: dívka, les, květiny, vlk, babička a přidává slovo helikoptéra. Jiná technika je tak zvaná „pohádka naruby“, kde se kladní hrdinové mění v záporné. Například Karkulka je zlá a vlk je hodný. Cílem je, aby se psaní stalo pro studenty zábavou a měli z něj radost. Také je možné vymýšlet pokračování pohádky, například co dělá Popelka po deseti letech manželství s princem. Studenti mohou různé pohádkové příběhy kombinovat, tuto metodu Gianni Rodari nazývá „pohádkový salát“.

²² SANZ PASTOR, Marta. La escritura como destreza creativa. *Carabela*, 1998, vol.46, s.103-118

²³ SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Saber escribir*. Madrid. Aguilar, 2006. s.211

²⁴ RODARI, Gianni: *Gramática de la fantasía*. Barcelona. Planeta, 2007.

2.5 Základní typologie textů

Každý typ textu má určitou strukturu, obsah a využívá určitou typickou slovní zásobu (například přídavná jména u popisu, slovesné tvary v minulých časech u vypravování) a větné konstrukce. Základní charakteristika jednotlivých typů textů byla převzata od F.S. Maty²⁵, který dělí texty na: descriptivos, narrativos, expositivos, argumentativos (popisné, vypravovací, výkladové a argumentativní/úvahové).

Texty vypravovací

U vypravovacího textu by mělo být určeno, kdy a kde se děj odehrává a kdo jsou protagonisté příběhu, jaký problém se řeší a jak se k němu staví protagonisté a jak je problém vyřešen, co se stane na konci. Důležité jsou spojovací výrazy: nejprve/na začátku, potom, poté, pak, následně, nakonec.

Texty popisné

Popisuje se osoba, předmět nebo událost. Využívají se přídavná jména, synonyma a antonyma. Popisovaný objekt může být popsán nejen podle toho, jak vypadá (vnímáno zrakem) a jaké vydává zvuky (vnímáno sluchem), ale také jaký má vliv na čich, chuť a hmat (popis vnější). Kromě popisu vnějšího lze u osob i zvířat popisovat i jejich pocity a vlastnosti (popis vnitřní). U věcí se můžeme také ptát na to, kde se nachází a na co a jak se používá. Popis může být statický, pokud se objekt nehýbe, ale i dynamický, když se například popisuje, co je vidět z okna cestou vlakem. Při popisu se může postupovat: zleva doprava a naopak, shora dolů a naopak, od nejbližšího k nejvzdálenějšímu a naopak, pohybovat se v čase, co bylo, je a bude nebo podle důležitosti od nejdůležitějšího k nejméně důležitému i naopak. Popisem lze porovnávat a poukazovat na stejné a rozdílné.

Texty (explikativní/informativní) výkladové

Text se snaží objektivně informovat o určitém problému nebo tématu. Vysvětluje příčiny, důvody a důsledky určitého jevu. Tento typ textu se používá ve výuce. Nejprve je určitý problém vysvětlen obecně, pak je dán do vztahu s jevy známými, je ukázán na příkladech a nakonec je vyvozen určitý závěr. Pro psaní tohoto typu textu je nutné získat dostatek informací z různých zdrojů. Texty mohou využívat následující struktury: kauza a efekt, problém a jeho řešení, teoretické pravidlo a jeho aplikace v praxi, postupné kroky, výčet.

Texty (argumentativní) úvahové

Cílem je obhájit určitou myšlenku a čtenáře o vlastním názoru přesvědčit. Pisatel prezentuje svůj názor, který podporují uvedené příklady a důkazy. Text má většinou pět odstavců. V prvním se představí autorova myšlenka, ve druhém se obhazuje, ve třetím a čtvrtém se analyzují důvody pro a proti s uvedením příkladů a závěr opět podporuje myšlenku autora.

²⁵ MATA, Francisco Salvador. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid. EOS. 2008. s.154

A.Dolz²⁶ upozorňuje na to, že ve španělských školách studenti většinou nejsou na psaní dostatečně připraveni a píší na dané téma to, na co si vzpomenou, aniž by své myšlenky pořádně organizovali. Píší na základě improvizace bez systematické a soustavné přípravy.

Psaní je těžké, protože je velmi různorodé a neexistuje jeden jediný způsob, jak se naučit dobře psát všechny druhy psaní. Nejsou přesně vymezené hranice, psaní jednoho typu může obsahovat kromě jiného i rysy typu druhého. „Realmente disponemos de muchos modelos del mismo género y en cada texto emergen aspectos de otros géneros.“²⁷ „Hay tantos textos como maneras de escribir y como escritores.“²⁸ Závěrem mohu jen doplnit, že každý student by si měl v průběhu povinné školní docházky vypracovat svůj vlastní styl a systém psaní, který bude později využíval po celý svůj život.

2.6 Historie a současnost - Metody výuky cizích jazyků a postavení psaní

Historicky existují čtyři základní přístupy k výuce cizích jazyků, které se dají dále diferencovat v závislosti na dalším zaměření: metoda přirozená (později přímá), metoda gramaticko-překladová, metoda smíšená/zprostředkovací (z níž se vyvinuly metody audioorální a audiovizuální) a poslední je metoda komunikativní. Následující informace vycházejí ze shrnutí J.Hendricha²⁹.

Nejstarší je pravděpodobně metoda přirozená, kdy se student učil cizí jazyk od učitele, který byl rodilým mluvčím. Většinou se jednalo o děti z bohatších rodin, jejichž rodiče si mohli dovolit najmout guvernantku. Věřilo se, že se student naučí cizí jazyk stejným způsobem, jako si osvojil mateřštinu, intuitivně a opakováním. Cílem bylo v cizím jazyce společensky konverzovat a seznámit se s kulturou daného jazyka, nepřekládalo se, ani se nekladl důraz na gramatiku. Zaměření bylo na mluvení (včetně správné výslovnosti) a čtení. Metoda je vhodná pro malé skupinky studentů, pro hromadnou výuku ve třídách metodu nelze úspěšně využít.

Ve středověku se psaní v latině vyučovalo v kláštorech. Latina se studovala na základě klasických děl řecké a římské literatury. Psaní hrálo významnou úlohu. Všichni evropští učenci se dorozumívali na základě latiny, mnozí si dopisovali. Studenti na univerzitách studovali v latině. K výuce se využívalo metody gramaticko-překladové, kdy se studenti učili zpaměti pravidla morfologie, syntaxe a slovní zásobu. Zaměření bylo na gramatiku (gramatický rozbor) a čtení. Psaní se využívalo jako prostředku k výuce jazyka. Když se metody začalo používat ve státním školství, byl kladen důraz na překlad a na porovnání s mateřským jazykem studentů. Gramatika byla nejprve vysvětlena, pak se procvičovala, využívalo se dedukce a syntézy a dodržoval se princip uvědomělosti. Forma byla důležitější než kontext, cvičení obsahovala věty, které spolu vzájemně nesouvisely.

Na konci 19. století se vytvořila přímá metoda, která negativně hodnotí metodu gramaticko-překladovou a částečně se vrací k metodě přirozené. Za hlavní považuje schopnost dorozumět se, vylučuje překlad a nepovažuje za důležité učit se gramatická pravidla.

V návaznosti se objevuje metoda smíšená nebo zprostředkovací, která se snaží spojit některé prvky metody gramaticko-překladové s metodou přímou. Východiskem je práce s obsahově zajímavým textem a cílem je mluvení. Tato metoda se dále rozvíjela ve dvacátém století, zejména po druhé světové válce, kdy se dostávají do popředí metody audioorální, které kladou důraz na dorozumění mluvením, a audiovizuální, které využívají nové techniky a také

²⁶ CAMPS, Anna a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona. Garo, 2003. s.84

²⁷ SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Saber escribir*. Madrid. Aguilar, 2006. s.75

²⁸ SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Saber escribir*. Madrid. Aguilar, 2006. s.77

²⁹ HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988. s.256-265

se zaměřují na mluvený projev. Písemný projev je považován za prostředek k výuce, jenž umožňuje například napsat si dialog před následným předvedením. Důraz je na mluvení, psaní je pouze doplňkové. Audioorální metoda klade důraz na drilová cvičení, na mechanický výcvik, který vede k automatizaci studovaných struktur. Potlačuje tvořivost. Audiovizuální metoda váže zvuk s obrazem (nahrávky), vychází z komunikační situace a důležitý je kontext. Gramatické prvky seskupuje podle funkce, nikoli podle gramatické kategorie.

Dnes existuje velké množství různých metod výuky cizích jazyků v závislosti na rozvoji psycholingvistiky a lingvodidaktiky. Vějíř nabídek pro výuku cizího jazyka je opravdu velmi široký. Každá metoda je většinou spojena se jménem vědce, který je představitelem dané školy (Palmer, West, Ogden, Lado, Ščerba, Lozanov, Berlitz, ...). Nejpopulárnější, všeobecně přijatá metoda, která se momentálně využívá ve státním školství, je metoda komunikativní. Za hlavní cíl si klade komunikaci, naučit studenty porozumět se v cizím jazyce, umět předat své myšlenky a porozumět druhému. Často se zapomíná, že tato metoda se týká nejen mluvení, ale i psaní, zejména korespondence v cizím jazyce.

Ve dvacátém prvním století leží velká zodpovědnost na učiteli, který si může vybírat a integrovat prvky z různých metodických směrů. Některé myšlenky se vzájemně doplňují a vhodnou kombinací se učitel snaží dosáhnout pokud možno ideálních podmínek pro cizojazyčnou výuku s ohledem na osobnost studenta (věk, vzdělání, učební styl, ...).

V posledních desetiletích se provádí výzkum zaměřený na způsoby výuky psaní jako písemného projevu v cizím jazyce. Isabel García Parrejo³⁰ ve svém článku shrnuje, že existují tři základní modely práce s textem: model zaměřený na text, který následně dělí na čtyři podskupiny (audiolingvální, rétorický, pojmově-funkční a komunikační), dále model zaměřený na proces a model psaní pro akademické účely.

Podobně Daniel Cassany³¹ upozorňuje na existenci čtyř základních přístupů: zaměření na gramatiku, na komunikaci, na proces a na obsah. Zaměření na gramatiku využívá psaní k upevnění znalostí gramatiky, k jejímu procvičení. Student se učí morfologii a syntax spisovného jazyka. Hodnotí se, zda slohový útvar odpovídá daným kritériím, zda v něm nejsou chyby morfologické či syntaktické. Obsah práce je považován za druhořadý. Tento přístup zaměřený na výsledný produkt/formu je nejtradičnější.

Druhý přístup upřednostňuje funkci/žánr a komunikaci. Studenti se učí hlavně takové slohové útvary, které uplatní v praxi. Při opravě se opravují pouze ty chyby, které by bránily v porozumění. Hlavním cílem je komunikace. Důležité je umět použít vhodný styl psaní pro konkrétní písemnou komunikační situaci. Je dán kontext a adresát.

V americkém přístupu se nejvíce uplatňuje model výuky psaní v závislosti na procesu. Zkoumá se, jaké kognitivní postupy využívá zkušený pisatel a studenti se učí postupné kroky, které by je měly vést ke zdárnému cíli. Student by měl znát nejen jazyk, ale také musí umět dobře myslet a své myšlenky logicky organizovat a brát ohled na budoucího čtenáře textu.

Čtvrtý přístup se týká zejména angličtiny, která je pro studenty prostředkem ke studiu jiných předmětů. Pisatel se soustřeďuje jak na obsah, tak i na formu a využívá kognitivní procesy psaní. Cílem je prezentovat písemnou práci na určité akademické téma, které student zpracovává na základě prostudování různých zdrojů. Jedná se o psaní pro odborné předměty.

Podle Francisca Salvadora Maty³², který se zabývá psaním z časového úhlu pohledu, se v 70tých letech psaní zaměřuje na produkt a na formální aspekty, v 80tých letech je to

³⁰ GARCÍA PAREJO, Isabel. Teoría de la expresión escrita en la enseñanza de segundas lenguas. *Carabela*, 1998, vol.46, s. 23-42

³¹ CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005.

³² MATA, Francisco Salvador. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid. EOS. 2008. s.17

kognitivní orientace zaměřená na proces a v 90tých letech se do popředí dostává kontext, ve kterém je text produkován.

Závěrem bych ráda citovala Daniela Cassanyho³³, který hovoří o vzájemném prolínání výše jmenovaných přístupů v praxi. „Por supuesto, todos estos enfoques corresponden a cuatro tendencias u opiniones básicas, que resultan hasta cierto punto complementarios. Es imposible aprender a escribir en L2 sin tener en cuenta de algún modo la gramática, la comunicación, el proceso compositivo o el contenido que se transmite. También resulta altamente improbable que una clase real de L2 adopte alguno de estos enfoques de un modo puro.“ Je proto téměř nereálné držet se striktně pouze jednoho přístupu ve výuce psaní.

Neexistuje jeden jediný návod k tomu, aby se student naučil psát. Daniel Cassany³⁴ to vyjádřil slovy: „... no se pueden enseñar recetas únicas de escritura, ni podemos esperar que las mismas técnicas sean válidas y útiles para todos. Cada alumno tiene que desarrollar su propio estilo de composición a partir de sus capacidades ...“ Proto je psaní tak náročné.

2.7 Písemný projev v Portfoliu

Evropské jazykové portfolio (jazykový pas, jazykový životopis a soubor dokumentů a prací) bylo vytvořeno jako pomůcka pro studenty i pro učitele. Bylo sestaveno pro různé věkové úrovně: pro žáky ve věku 11-15, pro dospívající od 16 do 19 a pro dospělé/vysokoškolské studenty³⁵. Do portfolio si studenti ukládají různé certifikáty a doklady o tom, jak se v daném cizím jazyce postupně zlepšují. Portfolio by mělo být vizitkou jejich jazykových znalostí. Studenti si tam mohou zařadit také své nejlepší písemné práce. Nedílnou součástí portfolio je i jazykový pas, ve kterém se nachází přehledná tabulka hodnocení čtyř základních jazykových dovedností, která vychází z Evropského referenčního rámce pro jazyky. Studenti si do pasu zaznamenávají, jaké kurzy absolvovali, jak dlouho se jazyku věnují, jaké jsou jejich jazykové a interkulturní zkušenosti. Snahou portfolio je přimět studenta zamyslet se nad svým způsobem studia cizích jazyků a podporovat ho v tom, aby se snažil si své jazykové znalosti zlepšovat. Vede k samostatnosti, k autonomii v učení a k sebehodnocení. V jazykovém pasu se student sám hodnotí podle tabulky pro sebehodnocení. V té je pro každou úroveň písemný projev definován velmi stručně.

Písemný projev definovaný v Jazykovém pasu pro dospělé³⁶ v tabulce pro sebehodnocení

A1	Umím napsat stručný jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. Umím vyplnit formuláře obsahující osobní údaje, například své jméno, národnost a adresu při přihlašování v hotelu.
A2	Umím napsat krátké jednoduché poznámky a zprávy týkající se mých základních potřeb. Umím napsat velmi jednoduchý osobní dopis, například poděkování.
B1	Umím napsat jednoduché souvislé texty na témata, která dobře znám nebo která mě osobně zajímají. Umím psát osobní dopisy popisující zážitky a dojmy.
B2	Umím napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat souvisejících s mými zájmy. Umím napsat pojednání nebo zprávy, předávat informace, obhajovat nebo vyvracet určitý názor. V dopise dovedu zdůraznit, čím jsou pro mě události a zážitky osobně důležité.
C1	Umím se jasně vyjádřit, dobře uspořádat text a podrobně vysvětlit svá stanoviska.

³³ CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. s.59

³⁴ CASSANY, Daniel. Enfoques didácticos para la enseñanza de la expresión escrita. *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 1990, vol. 6, s.63-80.

³⁵ Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice. Praha. Scientia, 2004.

³⁶ Jazykový pas pro dospělé studenty v České republice Praha. Scientia, 2004

	Umím psát podrobné dopisy, pojednání nebo zprávy o složitých tématech a zdůraznit to, co považuji za nejdůležitější. Umím zvolit styl textu podle toho, jakému typu čtenáře je určen.
C2	Umím napsat jasný plynulý text vhodným stylem. Dokážu napsat složité dopisy, zprávy nebo články a vystavět text logicky tak, aby pomáhal čtenáři všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je. Umím psát resumé a recenze odborných nebo literárních prací.

Formulace v tabulkách jsou psány v první osobě: „Umím ...“ Postupuje se od pohlednice, vyplňování formulářů, psaní poznámek a krátkých zpráv a osobních dopisů až k psaní textů na různá témata a na nejvyšší úrovni se dokonce píše recenze odborných prací. První text se charakterizuje jako stručný a jednoduchý, pak podrobný, dobře uspořádaný, jasný, v úrovni C2 plynulý, složitý a logický. Témata se mění od osobních na témata související se zájmy pisatele a témata obecná, ve kterých jde o vysvětlení a obhájení určitého stanoviska. V úrovni C1 se bere ohled na čtenáře a správně se vybírá odpovídající styl. Student by se měl v ideálním případě propracovat od úrovně A1 až k úrovni C2.

Podle portfolia (jazykového životopisu) pro vysokoškolské studenty³⁷ se písemný projev vyvíjí následujícím způsobem:

Úroveň A1

- a) Umím ve formulářích vyplnit základní údaje o sobě (zaměstnání, věk, bydliště, zájmy).
- b) Umím napsat pozdrav, například přání k narozeninám.
- c) Umím napsat jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z prázdnin či dovolené.
- d) Umím napsat jednoduché sdělení, ve kterém informuji, kde se nacházím nebo kde se setkáme.
- e) Umím napsat několik jednoduchých vět o sobě, například kde bydlím a co dělám.

Úroveň A2

- a) Umím napsat krátké jednoduché poznámky a vzkazy.
- b) Umím v jednoduchých větách popsat události a říci, co se kdy a kde stalo, například večírek nebo nehoda.
- c) Umím v jednoduchých větách popsat aspekty svého každodenního života (lidi, místa, práci, školu, rodinu, koníčky).
- d) Umím ve formulářích vyplnit údaje o svém vzdělání, své práci, zájmech zvláštních znalostech.
- e) Umím se v krátkém dopise jednoduchými větami představit (rodina, škola, práce, koníčky).
- f) Umím napsat krátký dopis s použitím výrazů pro pozdrav, oslovení, dotaz, prosbu nebo poděkování.
- g) Umím napsat krátké věty a spojit je větnými spojkami (a, i, ale, protože).
- h) Umím používat nejdůležitější větné spojky tak, aby byla správně vyjádřena časová posloupnost mého sdělení (nejprve, potom, poté co, později).

Úroveň B1

- a) Umím napsat jednoduchý a souvislý text k různým tématům z okruhu svých zájmů a vyjádřit své osobní názory a mínění.
- b) Umím vytvořit pro studentský nebo zájmový časopis jednoduché krátké texty o událostech a zážitcích, například o nějaké cestě.

³⁷ Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice. Praha. Scientia, 2004.

- c) Umím napsat dopisy svým přátelům a známým, v nichž jim vyprávím o událostech nebo sděluji novinky a na novinky z jejich života se ptám.
- d) Umím napsat osobní dopis, v němž vyprávím o přečtené knize, o shlédnutém filmu nebo o koncertě.
- e) Umím v dopise vyjádřit pocity jako smutek, radost, zájem, politování, soucit.
- f) Umím písemně odpovědět na inzerát a zároveň požádat o bližší informace o výrobcích, například o autě nebo o vzdělávacím kurzu.
- g) Umím napsat fax, e-mail nebo oběžník obsahující krátkou věcnou zprávu.
- h) Umím napsat strukturovaný životopis.

Úroveň B2

- a) Umím psát jasné a podrobné texty na různá témata, která mne zajímají, v podobě slohové práce, zprávy nebo referátu.
- b) Umím psát shrnutí článku, jež se týká běžných témat.
- c) Umím písemně shrnout informace z různých pramenů a médií.
- d) Umím diskutovat o tématu ve slohové práci nebo v dopise do novin a umím argumentovat pro určitý názor či proti němu.
- e) Umím vysvětlit určitý problém v písemné práci nebo ve zprávě, vyzvednout přitom nejdůležitější body a uvést podrobnosti, které upřesňují / podporují mou argumentaci.
- f) Umím psát podrobné a čiré texty o událostech a skutečných či fiktivních zážitcích.
- g) Umím napsat krátkou recenzi filmu nebo knihy.
- h) V osobních dopisech umím vyjádřit nejrozličnější pocity a postoje, vypravovat o denních aktualitách a jasně formulovat, co je pro mne na dané události důležité.

Úroveň C1

- a) Umím se jasně a čtivě písemně vyjádřit k nejrozličnějším tématům všeobecného nebo profesního charakteru.
- b) V písemné práci nebo zprávě umím jasně a strukturovaně představit ucelené téma a vyzdvihnout nejdůležitější aspekty.
- c) V komentáři k danému tématu nebo události umím podrobně vyjádřit stanoviska a pomocí zdůvodnění a vhodných příkladů je podpořit.
- d) Umím shromáždit informace z různých pramenů a písemně o nich v souvislém textu referovat.
- e) V osobních dopisech umím podrobně popsat zkušenosti, pocity a události.
- f) Umím psát formálně správné dopisy, například stížnosti nebo písemné vyjádření ve prospěch něčeho nebo proti něčemu.
- g) Umím psát téměř bezchybné texty, v nichž přizpůsobím výběr slovní zásoby i stylu adresátovi, druhu textu a tématu.
- h) Umím vybírat jazykové prostředky se zvláštním zřetelem ke čtenáři.

Úroveň C2

- a) Umím psát dobře strukturované a čtivé zprávy a články o ucelených tématech.
- b) Umím napsat esej nebo zprávu k tématu, ke kterému jsme hledal/a podklady, umím shrnout názory druhých, podat a posoudit podrobné informace a fakta.
- c) Umím napsat vhodně strukturovanou recenzi odborné práce či projektu s odůvodněním svého názoru.
- d) Umím se kriticky vyjádřit ke kulturním událostem (film, hudba, divadlo, literatura, rozhlas a televize).
- e) Umím psát shrnutí věcných a literárních děl.
- f) Umím psát vyprávění o zážitcích plynule a ve stylu vhodném pro tento žánr.

g) Umím psát formální dopisy v odpovídajícím stylu, jako jsou žádosti na úřady, nabídky úřadům, nadřízeným či obchodním zákazníkům.

h) Umím se v dopisech vyjadřovat záměrně a vědomě ironicky, mnohoznačně a humorně.

Úroveň A1 se zabývá psaním jednotlivých slov, jednoduchých vět a tvorbou textů jako je pozdrav, přání k narozeninám, krátký text se základními informacemi o osobě pisatele. Úroveň A2 je opakováním úrovně A1 a rozšířením psaní o popis událostí a každodenního života. Nově se objevuje krátký dopis a použití základních spojek.

V úrovni B1 se nacvičuje psaní různorodých textů formou dopisů přátelům: o událostech, o novinkách, o přečtené knize, o shlédnutém filmu ... Studenti se také naučí psát strukturovaný životopis, odpovědět na inzerát (formální dopis) a napsat krátkou věcnou zprávu. Budou schopni vyjádřit smutek radost, zájem, politování a soucit. V úrovni B2 se pokračuje v psaní dopisů a poprvé se zmiňuje slohová práce na různá témata. Studenti se učí psát shrnutí, argumentaci, výklad a recenzi.

V úrovni C1 již student bere ohled na adresáta a podle toho vybírá vhodný styl a píše různé druhy formálních dopisů. Píše téměř bez chyb. Úroveň C2 je nejvyšší, student by měl umět psát: shrnutí, vyprávění, eseje, recenze, zprávy a formální dopisy. Osobně považují úroveň C1 a C2 za velmi složité i pro rodilé mluvčí. Takto definované úrovně je schopen dosáhnout pouze vysokoškolsky vzdělaný člověk.

Hlavním cílem portfolia kromě pomoci studentům ve studiu cizích jazyků, je sjednotit hodnocení jejich znalostí cizího jazyka pro potřeby v Evropské unii. V tomto ohledu se portfolio zdá být problematické, protože student se může podceňovat, ale i přeceňovat a učitel může být velmi mírný, nebo naopak přísný a jazykové zkoušky (kromě zkoušek mezinárodních) v jednotlivých státech mají různou úroveň v závislosti na škole. Proto si myslím, že když student předloží své portfolio při ucházení se o zaměstnání, ve kterém bude znalost cizích jazyků důležitá, budoucí zaměstnavatel nebude mít jiné východisko, než si jeho cizojazyčné znalosti znovu prověřit vlastní zkouškou.

2.8 Písemný projev v Evropském referenčním rámci

Evropský referenční rámec pro jazyky dělí úrovně ovládnutí jazyka na šest jazykových úrovní: A1 (breakthrough), A2 (waystage), B1 (threshold), B2 (vantage), C1 (effective operational proficiency), C2 (Mastery). Každou úroveň charakterizují určité deskriptory. Mezi ně se řadí i charakteristika toho, co by studenti měli být schopni napsat – písemný projev. Jsou sestaveny tři modelové stupnice: pro písemný projev (všeobecná stupnice), samostatný písemný projev a poslední stupnice je pro zprávy a pojednání. Pro písemný projev byly také sestaveny tři tabulky podle úrovní pro: plánování, kompenzování a monitorování a přeformulování. Další tři modelové stupnice jsou uvedeny pro písemnou interakci, jejíž úloha se neustále zvyšuje vzhledem k stoupající tendenci využívání počítačů (všeobecná stupnice), korespondenci a poznámky, vzkazy a formuláře. Pro studenty na univerzitě lze využít tabulku zapisování poznámek z přednášek a seminářů a tabulku zpracování textů.

Ortografická kompetence: tabulka ovládnutí ortografie³⁸

A1	Dokáže opisovat známá slova a krátké fráze, například jednoduché pokyny nebo instrukce, názvy každodenních předmětů, názvy obchodů a ustálená spojení, která jsou běžně používána. Dokáže hláskovat svou adresu, národnost a ostatní osobní data.
A2	Dokáže opisovat krátké věty, které se týkají každodenního života – například orientační pokyny, jak se někam dostat. Umí poměrně přesně foneticky napsat krátká

³⁸ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s.120

	slova, která jsou součástí jeho/její slovní zásoby (ale přitom nutně zcela neovládá jejich správný pravopis).
B1	Dokáže vytvořit souvislý text, který je celkem srozumitelný ve všech částech. Pravopis, interpunkce a úprava textu jsou natolik přesné, že ve většině případů je možné text sledovat.
B2	Dokáže vytvořit jasně srozumitelný souvislý písemný text, který odpovídá pravidlům týkajícím se úpravy textu a výstavby odstavců. Pravopis a interpunkce jsou poměrně přesné, ale mohou nést stopy vlivu mateřského jazyka.
C1	Úprava textu, výstavba odstavců a interpunkce jsou důsledné a napomáhají porozumění textu. Pravopis je správný s výjimkou několika nahodilých chyb.
C2	Písemný projev je z ortografického hlediska bezchybný.

Ovládání ortografie začíná psaním slov a krátkých vět. V úrovni B1 student tvoří srozumitelný souvislý text. V úrovni B2 je text dělen na odstavce. V úrovni C1 dělení textu na odstavce, interpunkce i pravopis jsou správné. Chyby se vyskytují jen výjimečně. V úrovni C2 se píše texty bez ortografických chyb.

Tabulka rozvinutí tematických složek ³⁹

A1	Deskriptor není k dispozici.
A2	Dokáže vyprávět příběh nebo něco popsat prostým výčtem myšlenek.
B1	Dokáže dostatečně plynule vypracovat jednoduché vypravování nebo popis jako lineární sled kompozičních složek.
B2	Dokáže rozvinout srozumitelný popis a vypravování, přitom umí rozvinout hlavní kompoziční složky a doložit je relevantními podrobnostmi a příklady.
C1	Dokáže podat spletné a pečlivě promyšlené popisy a vypravování, přičemž do nich umí začlenit vedlejší témata, umí rozvinout určité myšlenky a zakončit je vhodným závěrem.
C2	Viz. C1

V tabulce rozvinutí tematických složek chybí deskriptor pro nejnižší úroveň A1 a pro nejvyšší C2. V úrovni A2 student dokáže jednoduše popisovat a vyprávět prostým výčtem myšlenek. V úrovni B1 je to popis a vypravování v lineárním sledu. V B2 je již popis a vypravování rozvinuté, podrobné a s příklady. V úrovni C1 se jedná o složitý popis a vypravování.

Tabulka koherence ⁴⁰

A1	Dokáže propojit slova nebo skupiny slov pomocí nejzákladnějších lineárních spojovacích výrazů, jako jsou: <i>a</i> a <i>potom</i> .
A2	Dokáže propojit skupiny slov pomocí jednoduchých spojovacích výrazů, jak jsou: <i>a</i> , <i>ale</i> a <i>protože</i> . Dokáže používat nejběžněji se vyskytující spojovací výrazy k propojení jednoduchých vět, aby mohl vyprávět příběh nebo něco popsat prostým vyjmenováním určitých myšlenek.
B1	Dokáže spojit sérii kratších, jednotlivých bodů v propojený a lineární sled určitých myšlenek.
B2	Dokáže užívat omezený sled kohezních prostředků tak, že umí ze svých výpovědí vytvořit věcnou a koherentní promluvu, ačkoliv v dlouhém textu nedokáže občas postihnout myšlenkovou návaznost. Dokáže efektivně používat rozmanité spojovací výrazy tak, aby výstižně postihl/a vztahy mezi myšlenkami.

³⁹ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s.127

⁴⁰ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s.128

C1	Dokáže vypracovat věcnou, plynulou a správně strukturovanou řeč a přitom prokazuje ovládnutí slohotvorných útvarů, spojovacích a kohezních prostředků.
C2	Dokáže vytvořit koherentní a kohezní texty a přitom plně a vhodně použít rozmanité slohotvorné útvary a širokou škálu kohezních prostředků.

Student na úrovni A1 používá základní spojky: *a* a *pak/potom*. V úrovni A2 umí ve vyprávění a popisu použít odporovací spojku *ale* a příčinnou spojku *protože*. Spojky pro úroveň B1 nejsou charakterizovány. V úrovni B2 již používá rozmanité spojovací výrazy. V úrovni C1 ovládá různé slohové útvary. V úrovni C2 tvoří koherentní a kohezní texty.

Ideálně by se student měl naučit psát koherentní a kohezní text. Koherence se dá definovat jako logické uspořádání textu. Koheze je způsob vyjádření vztahů mezi slovy a větami v souvislém textu. Využívá se k tomu: zájmen, odkazovacích slov, opakování, synonymních výrazů a spojek. Také by měl umět správně vybrat sloh a funkční styl, měl by znát pravidla výstavby textu daného společenství (strukturování slohových útvarů, uspořádání, grafické členění a posloupnost písemných textů). Neméně důležitá je přesnost a srozumitelnost vyjádření.

Písemný projev – všeobecná stupnice⁴¹

A1	Dokáže psát jednoduché izolované fráze a věty.
A2	Dokáže napsat řadu jednoduchých frází a vět spojených jednoduchými spojkami, jako jsou <i>a</i> , <i>ale</i> a <i>protože</i> .
B1	Dokáže napsat velmi jednoduše členěné souvislé texty týkající se okruhu známých témat z oblasti jeho/jejího zájmu, a to tak, že spojuje řadu kratších úseků do lineárního sledu.
B2	Dokáže napsat srozumitelné podrobné texty týkající se různých témat z oblasti jeho/jejich zájmů, přičemž dokáže shrnout, skloubit a zhodnotit informace a argumenty z velkého počtu zdrojů.
C1	Dokáže napsat jasné, dobře uspořádané texty týkající se složitých témat a zdůraznit důležité otázky. Přitom dokáže za pomoci doplňujících argumentů a vhodných příkladů podrobně rozvést a podpořit svá názorová stanoviska a vhodně zakončit.
C2	Dokáže napsat jasné a plynulé složité texty, které mají vhodný a účinný styl a jsou logicky vystavěny tak, aby pomáhaly čtenáři najít základní body.

Písemná interakce – všeobecná stupnice⁴²

A1	Dokáže písemnou formou požádat o osobní informace nebo je předat.
A2	Dokáže psát krátká frázovitá sdělení, která se vztahují k záležitostem z oblasti bezprostředních potřeb.
B1	Dokáže sdělit informace a myšlenky týkající se jak abstraktních tak konkrétních témat, ověřit si informace a zeptat se na problémy nebo problémy poměrně přesně vysvětlit. Umí napsat osobní dopisy a poznámky, požadovat a dělit jednoduché, bezprostředně důležité informace a vysvětlit, co považuje za důležité.
B2	Dokáže v písemné formě účinně podávat informace i vyjádřit své názory a dokáže na podobná sdělení reagovat.
C1	Umí se jasně a přesně vyjádřit, přičemž se pružně a účinně obrací na adresáta.
C2	viz C1

⁴¹ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s.63

⁴² Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc. Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s.85

Z uvedených deskriptorů je zřejmé, že písemný projev není rozpracován do detailů, ale jen rámcově. Například úrovně A1 a A2 mají ve všeobecné stupnici až příliš jednoduchou definici. Nesouhlasím s tím, že by student na nejnižší úrovni psal jen jednoduché izolované fráze. Dospělý student na úrovni A1 je schopen napsat krátký souvislý text. Považuji umístění psaní souvislého textu až od úrovně B1 za nesprávné.

V některých bodech je úroveň definována jen jednou větou, jindy několika souvětími, není to rovnoměrné. V jedněch případech se zaměřuje na to, co student dokáže, v druhých na to, v čem dělá chyby, v další definici se zabývá charakteristikou vzniklých textů a občas deskriptor vůbec není k dispozici nebo se odkazuje na jiný deskriptor například v úrovni C2 viz C1, což není ideálním řešením. V některých případech jsou hranice mezi úrovněmi velmi vágní a nejasné, prolínají se. Možná, že je nejednotnost dána tím, že se na tvorbě referenčního rámce podílelo několik autorů a pak se vše překládalo do evropských jazyků, takže mohly vzniknout i chyby při překládání. Velmi proto záleží na vyučujícím, jak daným úrovním porozumí a zejména jakou učebnici si pro výuku vybere a jak daná učebnice s úrovněmi pracuje.

2.9 Cvičení zaměřená na dovednost psaní

Pro nácvik dovedností slouží cvičení řečová, u psaní se jedná o vyjádření komunikačního záměru v písemné formě. Od imitování, napodobování daného vzoru by se měli studenti propracovat k samostatné tvůrčí činnosti. Následující dělení cvičení byla převzata od J. Hendricha⁴³ a E. Beneše⁴⁴.

Nácvik aktivních dovedností je obtížnější než nácvik dovedností pasivních. Jako přípravná cvičení pro nácvik psaní mohou posloužit reprodukční/reproduktivní cvičení: doslovné opisování textu, nebo cvičení drilová (substituce a transformace). Příkladem substituce mohou být různá cvičení doplňovací a příkladem transformace je přepisování s obměnou osoby nebo času. Transformace i substituce mohou být v kombinaci v jednom cvičení. Při transformaci dochází ke změně uspořádání slov, student se učí vyjádřit tutéž myšlenku jinou syntaktickou formou. K transformačním cvičením patří spojování jednoduchých vět do souvětí a například změna věty oznamovací na tázací. Výuka psaní je ve spojení s výukou dalších řečových dovedností, a proto psaní může úzce navazovat na mluvení, poslech nebo čtení. Mezi reprodukční cvičení patří písemné odpovědi na otázky k přečtenému či slyšenému textu.

Dále je možné zařadit cvičení navazovací, ve kterých studenti navazují na část věty, kterou tvůrčím způsobem rozvinou. Takovému cvičení se proto také říká cvičením na rozvíjení nedokončené výpovědi. Může vést až k souvislému samostatnému písemnému projevu.

Speciálním cvičením jsou tvůrčí diktáty, při kterých učitel diktuje slova a studenti je sestavují do smysluplných vět, nebo diktáty volné, kdy učitel jednou přečte text a studenti z paměti píšou převyprávění.

Vyvrcholením jsou cvičení produkční/produktivní, kdy dochází k vlastní tvorbě studentů. Existují dva základní typy produkce: produkce podle vzoru (volná obměna) a volná produkce – buď s přípravou a nebo bez přípravy. Samostatný písemný projev na dané téma je vrcholnou dovedností. Studenti musí vědět, o čem mají psát a znát nezbytný jazykový materiál, aby se mohli soustředit na obsah a formu. Učitel může nabídnout pomocné opěrné body formou osnovy ve slovech nebo krátkých větách/otázkách. Po důkladné přípravě k psaní

⁴³ HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988. s.241-245

⁴⁴ BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970. s.176-178.

na hodině je student schopen úkol vypracovat doma. Rozsah práce a šíře a hloubka tématu by měla odpovídat znalostní úrovni studenta. První písemné práce budou velmi blízké předloze, ale postupem času získá student sebevědomí a praxi a dokáže v psaní využít své tvůrčí schopnosti a fantazie.

Podle stupně samostatnosti se cvičení dělí na řízená, která vede učitel a neřízená, která tvoří studenti samostatně. Podle práce s texty se obtížnost stupňuje od práce s texty uměle sestavenými, pak adaptovanými a nejtěžší jsou texty originální (novinářské, odborné, umělecké). Student by měl také pracovat s texty, které napsali jeho vrstevníci nebo předchůdci v kurzu. K psaní se více hodí texty monologické, ale lze využít i textů dialogických, například k převyprávění příběhu z pohledu jedné z postav v dialogu. Student by měl být obeznámen se základními slohovými útvary jako jsou: zpráva, popis, vyprávění, úvaha. Všechny tyto útvary lze využít a procvičit při psaní dopisu.

V praktické části diplomové práce jsou analyzovány učební soubory podle toho, jaké typy textů (slohové útvary) si v nich studenti cvičí (kvalitativní analýza) a kolik cvičení na produkci textů se v učebnicích a pracovních sešitech vyskytuje (kvantitativní analýza). Analýza je zaměřena na cvičení produkční a pokud možno tvůrčí (kromě doplňování formulářů a psaní seznamů).

2.10 Vlastní názory na procvičování psaní

Psaní se studenti naučí jen psaním, proto je žádoucí, aby se v dané dovednosti cvičili co možná nejvíce. Potřebují čas a praxi. Cvičení psaní by tak mělo probíhat systematicky od první lekce v učebnici. V pracovním sešitu by se mělo procvičovat nejméně jednou to, co se student naučí – jednou vyzkouší napsat na základě zadání v učebnici.

Na každé cvičení psaní je nutné studenta řádně připravit. Musí být obeznámen s potřebnou slovní zásobou, spojovacími výrazy a gramatikou. Také by měl být pomocí vzoru/ modelu seznámen s tím, jak má výsledný text vypadat po formální stránce i obsahově a teoreticky by měl znát, jaké má mít části. Teorie je důležitá zejména na pokročilé úrovni, kdy student produkuje delší slohové útvary, procvičuje si stylistiku, učí se psát kohezní a koherentní texty. Student by měl znát proces, který při psaní probíhá: shromažďování myšlenek, přemýšlení, uspořádávání myšlenek, psaní nanečisto, opravování a psaní finálního textu. Také je třeba určit rozsah (počet slov, řádek, odstavců) a čtenáře/adresáta. Student by neměl psát pouze pro učitele, ale například i pro své spolužáky nebo další smyšlené či reálné čtenáře.

Studenti mohou při psaní čerpat z vlastních zkušeností nebo mohou psát na základě přečteného nebo slyšeného textu nebo prodiskutovaného tématu. K přípravě je možné využít všechna výše jmenovaná cvičení. Pro doplnění je vhodné použít vizuální (obrazový, fotografický) materiál. Na vyšších úrovních při tvorbě složitějších textů je nezbytné pracovat se slovníkem a někdy i s gramatickými příručkami. Občas musí studenti vyhledat potřebnou informaci k danému tématu na internetu nebo v tištěných zdrojích.

Při psaní student píše v první osobě a vyjadřuje vlastní názor nebo může psát v roli někoho jiného nebo píše, aby pomohl napsat text nějaké smyšlené postavě. Ve vypravování může psát i ve třetí osobě. Psaní by ovšem vždy mělo být smysluplné a pro studenta zajímavé. Téma, o kterém píše, by měl dostatečně znát, je nutné ho přizpůsobit věku, zájmům, zkušenostem a jazykové úrovni studenta. Je nezbytná propojenost, provázanost s tím, co bylo probráno ve výuce. Psaní by mělo být výsledkem určité logické posloupnosti cvičení – sekvence.

Určit, kolik času bude k psaní třeba, je dosti problematické, protože psaní je individuální a někteří pisatelé píšou rychleji, jiní pomaleji. Někteří se potřebují nad tématem zamyslet více, jiní méně. Z tohoto důvodu se neodvažují u cvičení psaní určit, jakou dobu je

nutné pro cvičení vymežit. Vyučující zpravidla nemá dostatek vyučovacích hodin k tomu, aby studenti psali na hodinách, doporučuji proto zadávat finální psaní za domácí úkol, samozřejmě po řádné přípravě na hodině.

Většinou bude frekvence psaní záviset na počtu studentů ve třídě, jelikož by písemné práce měly být kontrolovány vyučujícím, který ovšem nemůže trávit veškerý svůj volný čas opravami písemných prací svých studentů. Také je těžké opravovat napsané texty na vyšší úrovni (B2-C1), pokud není učitelem rodilý mluvčí. Text, který student napíše, by měl být nejprve opraven jím samotným (autokorekce), pak spolužákem a poté řádně opraven vyučujícím. Student musí následně svůj text přepsat do správné formy, uvědomit si své chyby a snažit se jich při dalším psaní vyvarovat. Opravováním a přepisováním se nejlépe učí. Měl by se snažit o autoevaluaci na základě evaluační tabulky, kterou sestaví studenti společně s učitelem. Tabulka bude obsahovat jevy, na které se učitel při opravě zaměřuje a v nichž studenti často chybují. Student by si měl dělat záznamy a svém pokroku, případně si zapisovat správné verze vět/ slovních spojení/ slov napsaných v textu chybně do sešitu zavedeného pro tento účel. Je důležité, aby si student uvědomoval svůj pokrok v cizím jazyce.

S napsanými texty by se mohlo ve třídě dále pracovat, protože slouží ke komunikaci. Nemělo by se psát pouze pro učitele. Psaní se může stát podkladem pro další aktivity vedoucí k rozvoji a upevňování jazykových znalostí a dovedností. Dobře napsané studentské texty budou modelem pro studenty z jiných tříd nebo úrovní.

Psaním se studenti učí nejen psaní, ale také si procvičují gramatiku a slovní zásobu. Na výsledném textu se nejlépe projeví, zda je student schopen v cizím jazyce komunikovat a na jaké úrovni. Psaní se tak stává nejen cílem, ale i prostředkem v upevňování nabytých znalostí. Učitel se nemůže soustředit jen na psaní, ale měl by se snažit o to, aby byly všechny řečové dovednosti integrovány a ve vzájemné spolupráci a rovnováze, aby v něčem nebyli studenti příliš pokročilí a v jiném příliš zaostalí.

3 Kvalitativní analýza učebních souborů

3.1 Španělština pro jazykové školy I. a II.

Španělština pro jazykové školy I. a II. – obecná charakteristika

Španělština pro jazykové školy byla napsána kolektivem autorů ze Státní jazykové školy v Praze pro výuku na kurzech pro dospělé. Obsahuje dvě učebnice a ke každé jsou dvě kazety s nahrávkami úvodních textů a dalších audioorálních cvičení určených k poslechu a ke cvičení výslovnosti a reakcí na stimul. Učebnice má dvacet lekcí.

Po úvodním textu lekce následuje seznam slovní zásoby s překladem do češtiny. Pak se pokračuje gramatikou, která je přehledně vysvětlena česky s ukázkami ve španělštině. Za gramatikou je připojen přehled frazeologie, jež má vztah k úvodním textům, a následují gramatická a lexikální cvičení. Na závěr lekce je přidán doplňkový text ke čtení s porozuměním. Tématem jsou španělské a latinskoamerické realie, občas v porovnání s českými. Po každé páté lekci se několik stran věnuje opakování, celkem jsou v učebnici čtyři opakování. V základní lekci se vyskytuje několik černobílých ilustrací, které doprovázejí zejména úvodní a závěrečné texty. Na konci prvního dílu učebnice se nachází abecední španělsko-český a česko-španělský slovníček, gramatický přehled a řešení autokorektivních cvičení, která jsou v lekci vždy označena hvězdičkou. Většinou se jedná o poslední dvě cvičení lekce.

Druhý díl obsahuje autentické texty ze španělského a latinskoamerického prostředí, které jsou jen minimálně upravené. Byly vybírány z tisku, z propagačních materiálů i z literatury. U závěrečných textů lekce není překlad neznámé slovní zásoby, studenti jsou tak vedeni k práci se slovníkem. Na konci učebnice již není umístěn gramatický přehled v tabulkách, ale pouze slovníček a výsledky k autokorektivním cvičením.

Španělština pro jazykové školy I. – metodická příručka

Učebnice *Španělština pro jazykové školy I.* klade důraz na ústní komunikaci. Student by se měl naučit porozumět zvukovému i psanému projevu, ale vyvrcholením každé lekce je volná konverzace, nikoli písemná práce. Za souborem cvičení z každé lekce je umístěn překlad. Učebnice je určena pro výuku dospělých v jazykových školách. Předpokládá se silná motivace posluchače a učitelův aktivní a tvůrčí přístup k výuce. Každá kapitola obsahuje řadu cvičení určených převážně k ústnímu, méně často i k písemnému zpracování. Úvodní i doplňkové texty jsou neoddělitelnou součástí každé kapitoly. Na úvod je většinou umístěn dialog, na závěr jsou popisné i výpravné monology se základními informacemi o Československu a zemích, ve kterých se hovoří španělsky. Tyto texty byly převzaty ze španělsky psaného denního tisku a dalších autentických materiálů. Při učení jde o aktivní osvojení základních mluvnických jevů pro potřebu běžné ústní i písemné komunikace.

Hlavní úlohu v každé lekci má úvodní text, který by měl sloužit k rozvíjení všech řečových dovedností. Obměna textu může být zpravidla ústní nebo i písemná. Studenti mohou dostat za úkol volnou reprodukci textu, převádění dialogu do monologu, obměnu závěru. Pokud text studenta zaujme, může dostat individuální domácí práci. Nebo si doma si připraví textovou oporu pro pozdější ústní přednesení.

Ve čtvrté lekci učitel uvede pokyny pro správné psaní adres. Při práci s doplňkovými texty na konci každé lekce se studenti zaměřují na četbu, porozumění, překlad, konfrontují informace se stavem v Československu. Texty se dají využít i jako diktát. I když jsou to ukázky písemného projevu, student ani učitel v metodické příručce není vyzván k tomu, aby studenty v psaní na základě daného textu cvičil. Pouze v jedenácté lekci by měl přečtené

student aplikovat na vlastní životopis, ve čtrnácté lekci by měl připravit turistické prospekty k trase po zajímavých místech Španělska. V závěrečné dvacáté lekci studenti sestaví letáček turistické kanceláře pro Čedok.

Učitelé je doporučeno psát se studenty často různé diktáty a k písemnému ověřování znalostí mluvnice využívat všechna audioorální cvičení. O písemném výcviku, který by vedl k psaní jako samostatné tvůrčí dovednosti, se příručka nezmiňuje. V tabulkovém přehledu je psaní uvedeno pouze jako psaní adres ve Španělsku (čtvrtá lekce), formulování pozvání a poděkování za blahopřání (šestá lekce), popis všedního dne (sedmá lekce), vlastní životopis (jedenáctá lekce), popis zdravotních potíží (třináctá lekce), psaní telegramu (patnáctá lekce), dopis z dovolené (šestnáctá lekce). Další psaní se nevyskytuje.

Španělština pro jazykové školy I.

Učebnice *Španělština pro jazykové školy I.* se zabývá pouze popisem. Jedná se o popis osoby, bytu a programu dne. V závěrečném soukromém dopise se popisuje chata. Ve všech případech jsou to cvičení produkční, která mají vztah k pisateli, týkají se jeho okolí a názorů. Žádný z písemných úkolů není bez podpory, buď jsou dána slova nebo slovní spojení, popřípadě osnova slohu v otázkách. U žádného cvičení není odkaz na vzorový text a pouze u soukromého dopisu je určen adresát – kamarád. Polovina cvičení psaní je v sekvenčním bloku a navazuje na mluvení, poslech a jedno dokonce na předcházející psaní. Cvičení na psaní se soustřeďují zejména v páté lekci a v lekcích opakovacích, ve kterých by měl student předvést nabyté znalosti jazykových prostředků.

Shrnutí Španělština pro jazykové školy I. učebnice a metodická příručka

Student si psaní cvičí minimálně, napíše jedno pozvání, poděkování a dopis z dovolené. Také vyplní telegram. Dvakrát si procvičí popis a jednou napíše vlastní životopis. Píše bez vzorového textu – modelu, ale s dostatečnou slovní zásobou a psaní navazuje na mluvení nebo poslech. Rozsah textu není uveden. U dopisu je určen adresát. Píše se většinou v rámci opakování probraných pěti lekcí.

Španělština pro jazykové školy II. – metodická příručka

V každé lekci učebnice *Španělština pro jazykové školy II.* jsou tři texty a všechny jsou tematicky spjaté. Třetí text je doplňkový a záleží na učiteli, zda s ním bude pracovat. Slovní zásobu si u tohoto textu musí student vyhledat ve slovníku. K textům se řadí autentické španělské dokumenty jako je letenka, vstupenka ... Novou slovní zásobu i mluvnické jevy, se kterými se student seznámí při čtení textu, by si měl osvojit pro pozdější využití ve vlastním písemném i ústním projevu. Všechny texty se týkají spisovného psaného projevu.

Učitelé je doporučeno studentům zadávat a kontrolovat i cvičení na písemný projev, volnou slohovou práci. V metodické příručce jsou uvedeny otázky k prvnímu textu každé lekce, které lze využít jak pro ústní, tak i písemné zpracování. Záleží na učiteli. Na některé otázky jsou jednoslovné odpovědi, údaje a data z textu, jiné otázky jsou k zamyšlení, vyjádření vlastního názoru, popisu, vztahujícího se k osobě studenta nebo k Československu, většinou se jedná o porovnání situace u nás se situací v zemi, kde se hovoří španělsky. V sedmnácté lekci se doporučuje zadat studentům za úkol navrhnout předpisy pro národní park, ve dvacáté lekci mají napsat krátký referát o Karlu Čapkovi a hře R.U.R. Další pokyny v příručce nejsou. Cvičení označená III. mají přispět ke zdokonalení písemného projevu. Jedná se o doplňování chybějících výrazů do textu na základě slyšeného nebo o reprodukci slyšeného. Reprodukce může být pouze ústní nebo i písemná, vše rozhoduje učitel, který bere v úvahu situaci studentů. Cvičení na reprodukci se nacházejí až ve druhé polovině učebnice (lekce 12, 13, 14, 16, 17, 18 a 19), v učebnici jsou uvedena slovem „reprodukuje“.

V závěrečné přehledné tabulce je písemný projev zmíněn pouze ojediněle: blahopřejný a děkovný dopis, vánoční a novoroční blahopřání.

Španělština pro jazykové školy II.

Učebnice *Španělština pro jazykové školy II.* má cvičení na psaní rozložena mnohem rovnoměrněji. Zpočátku se nacházejí po několika lekcích (ve čtvrté, pak až v desáté), ale od druhé poloviny učebnice se jejich četnost stupňuje a od šestnácté lekce se nacházejí (kromě dvacáté) v každé lekci až do konce. Také roste jejich náročnost od životopisu přes výklad až k úvaze. Co se korespondence týče, tak kromě soukromého dopisu se studenti naučí psát i dopis formální a seznámí se s nezbytnými frázemi pro kondolenci a poděkování, jednou si procvičí psaní adresy na obálku. Životopis se učí psát na základě životopisů známých osobností jako výklad i jako životopis strukturovaný. Nejprve se jedná o cvičení reprodukční, a později, když má student napsat o sobě, je to cvičení produkční. Psaní životopisu je vždy v sekvenci, navazuje na poslech nebo na čtení, buď je dán vzorový text, nebo slovní spojení či tabulka. Psaní formálního dopisu navazuje na poslech, je určen adresát, ale není dán žádný model. Popis již není zaměřen na osobu studenta, ale je věnován popisu Ceny Reina Sofia a ekologickému hnutí. Dvakrát to je reprodukce poslechu s oporou na slovní spojení a jednou se jedná o produkci o českém ekologickém hnutí podle výběru studenta. Úvahy jsou všechny reakcemi na poslech, dvě jsou produkcemi a jedna je reprodukcí slyšeného. Téměř všechna cvičení psaní (kromě dvou) byla v sekvenci a navazovala na poslech nebo mluvení či čtení. Psaný vzorový text byl uváděn zřídka (pouze dvakrát), několikrát byl vzorovým textem poslech, ale často se studentovi nabízí opora formou slov a slovních spojení.

Shrnutí Španělština pro jazykové školy II. učebnice a metodická příručka

V metodické příručce pro učitele jsou pro každou lekci uvedeny otázky, které mohou sloužit jako témata pro písemnou práci. Učitel se musí rozhodnout, zda bude tyto práce studentům písemně zadávat. Psaní lze také využít u reprodukce slyšeného, opět záleží na rozhodnutí učitele. Z korespondence si studenti napíší dva osobní dopisy a dvě blahopřání. Také se naučí psát životopis, výklad a procvičí si popis na vyšší úrovni. Psaní většinou navazuje na poslech, mluvení nebo čtení. Studenti znají dostatečnou slovní zásobu, ale zpravidla není uveden rozsah, ani model pro výsledný text.

3.2 Fiesta 1, 2 a 3

Fiesta – obecná charakteristika

Učebnice Fiesta má podtitul španělština pro jazykové a střední školy. Byla sestavena vyučujícími ze Státní jazykové školy v Praze a z Ústavu translatologie na FFUK. Členem autorského týmu byl také jeden rodilý mluvčí španělštiny. Soubor obsahuje tři učebnice a šest kazet s nahrávkami úvodních textů každé lekce v prvním dílu a různých poslechových cvičení dvou zbývajících dílů. Učebnice je zaměřena na slovní zásobu a gramatiku potřebnou pro ústní i písemnou komunikaci.

První díl vychází se španělštiny evropské, další dva díly se také věnují španělštině z Latinské Ameriky. Každý díl obsahuje 15 lekcí a tři lekce opakovací, vždy po pěti lekcích. Úvodní texty základní lekce mají většinou formu dialogu. Za novým textem je seznam slovní zásoby s překladem do češtiny a frazeologie, pak následuje oddíl gramatický, ve kterém je gramatika přehledně vysvětlena česky s názornými příklady ve španělštině a v porovnání s češtinou. V další části lekce jsou umístěna drilová cvičení. Na konci lekce jsou otázky týkající se osoby studenta a překladová cvičení. Na závěr učebnice je umístěn španělsko-český slovníček. Studenti jsou vedeni k práci s překladovým a později výkladovým slovníkem.

Od druhého dílu se student naučí tvořit odvozená slova a kromě prohloubení znalostí gramatických si osvojí i základy stylistiky. Seznámí se se španělskou literaturou a kulturou. Úvodní texty již většinou nejsou dialogické a jsou určeny ke čtení s porozuměním, nikoli k poslechu. Jedná se většinou o texty adaptované z tisku. Poslední cvičení (nachází se po překladovém cvičení) v lekci může být využito jak pro ústní, tak pro písemný projev. Na konci učebnice je za španělsko-českým slovníčkem klíč ke cvičením.

Třetí díl je zaměřen na syntax a stylizaci. Slovní zásoba není překládána za každým textem, ale student si může vyhledat překlad ve španělsko-českém slovníčku na konci učebnice. Za slovníčkem je umístěn přehled gramatiky a pravopisu a klíč ke cvičením. Různé typy textů jsou vysvětleny teoreticky i na příkladech.

Fiesta 1 – metodická příručka

V každé lekci učebnice *Fiesta 1* jsou tři úvodní texty (A, B, C), většinou to jsou dialogy. Hlavními protagonisty jsou česká studentka Lenka a její španělský přítel Gonzalo. Učebnice je zaměřena na mladé lidi, tomu odpovídají témata dialogů. Jsou využívány autentické texty: pozvánka, jízdenka, jídelní lístek, novinová zpráva. Za texty je uvedena slovní zásoba s překladem a frazeologie. Pak následuje část gramatická, ve které je gramatika vysvětlena česky. Cvičení zahajují prověření porozumění textům, dále cvičení fonetická a lexikálně-gramatická. V samostatnějším vyjadřování na dané téma mají studenti ústně i písemnou formou zaujmout k textu své stanovisko.

Ve čtvrté lekci je uveden jako cíl napsat dopis. V opakovací lekci (po páté lekci) je cvičení, ve kterém studenti vyplňují zápisový formulář. Nejsou vysvětlena všechna slova z formuláře. Studenti je mohou vyhledat ve slovníku nebo jim je může vysvětlit učitel. V deváté lekci je cílem naučit se sestavit profesní životopis a umět popsat životní příběh nějaké osoby formálním i hovorovým způsobem. V jedenácté lekci je uvedeno, jak vyplnit formulář na poslání doporučeného dopisu. Ve čtrnácté lekci se studenti naučí vyprávět o historii a popisovat určitá místa.

Fiesta 1

Fiesta 1 obsahuje poměrně hodně cvičení na produkci psaní. Nejvíce se věnuje popisu: popis osoby, bytu/pokoje, programu dne. V závislosti na tématu šesté lekce se popisují i svátky a oslavy narozenin. V deváté lekci se studenti naučí psát strukturovaný životopis, a to v plném rozsahu, který mohou využít v praktickém životě. V první polovině učebnice téměř všechna cvičení psaní navazují na předchozí cvičení, ve kterém jsou studentům k tématu zadávány dotazy a na cvičení překladové. Tato tři cvičení je možno považovat za sekvenci, i když tak označeny (například a, b, c) nejsou. Psaní je umístěno vždy na závěr lekce. Jako vzor pro psaní mohou částečně posloužit úvodní texty každé lekce. Jedná se ale o texty dialogické, kdežto studenti mají psát souvislé monologické texty.

Ve druhé polovině učebnice se psaní stává těžším, studenti mají napsat několik úvah a nemají uvedeny žádné vzory, ani vhodná slova, či slovní spojení. Popisy v poslední lekci jsou již také bez opory. Soukromý dopis si studenti procvičí dvakrát, nejprve hned ve čtvrté lekci, kde je uveden vzor, a pak až v závěrečné opakovací lekci, kdy píšou odpověď na vybraný inzerát. V obou případech je uveden adresát. Ve vypravování porovnají rozdíly ve způsobu života mezi minulostí a přítomností. Jednou vyplní formulář, který je přihláškou na intenzivní kurzy španělštiny ve Španělsku.

Shrnutí Fiesta 1 učebnice a metodická příručka

V prvním dílu řady učebnic *Fiesta* se student naučí doplňovat formuláře, popisovat místo, osobu, denní program, napsat strukturovaný životopis a vypravování. Cvičení psaní je většinou umístěno na konec lekce a vychází se z toho, že studenti již znají potřebnou

gramatiku a vhodnou slovní zásobu. Od druhé poloviny učebnice se píší krátké úvahy bez opory a bez modelového textu. Životopis, který se naučí psát v sedmé lekci (v polovině učebnice), je již na tak vysoké úrovni, že se dá bez další úpravy využít v praktickém životě.

Fiesta 2 – metodická příručka

Metodická příručka k učebnici *Fiesta 2* obsahuje náměty pro nácvik přirozených reakcí v běžných komunikativních situacích, ale psaní opomíjí. V učebnici se uplatňuje zřetel k realitám nejen španělským, ale i latinskoamerickým. Stejně jako v prvním dílu jsou v každé lekci tři úvodní texty, navazuje oddíl, který prověřuje porozumění textům, další oddíl obsahuje lexikálně-gramatická cvičení. Pravidelně jsou zařazována cvičení na obtížnější jevy, které studentům působí potíže. Na závěr je umístěno překladové cvičení a náměty pro vlastní písemné nebo ústní zpracování tématu lekce. Důraz se klade na schopnost argumentovat a obhájit svá tvrzení. V první lekci se studenti seznámí s popisem zavazadla, s formulářem reklamace zavazadla, procvičí si ustálená spojení z reklamačního protokolu. Ve třetí lekci je prezentován turistický leták. K psaní se žádné další pokyny v metodické příručce nevyskytují. Ve dvanácté lekci se pouze opět dává učiteli na výběr využít cvičení k nácviku ústního nebo písemného projevu.

Fiesta 2

Fiesta 2 začíná popisem předmětu, vrací se k popisu osoby a nově popisuje projekt. Psaní je zastoupeno v každé lekci alespoň jednou. Nejčastější je úvaha, ve které mají studenti vyjádřit svůj názor na jedno z témat v lekci. Většinou se žádá, aby svůj názor podložili příklady. U všech cvičení, kde se mají studenti vyjádřit, ale není jasně stanoveno, zda mají pouze mluvit, nebo také psát. Tato cvičení byla přesto zařazena mezi cvičení psaní, protože učitel může takové rozhodnutí učinit. Nikde ale není uveden žádný vzor pro psaní úvahy, a proto je nutné úvahu jako slohový útvar se studenty písemně nacvičit. V lekcích, ve kterých se probírají minulé časy, souslednost časová a nepřímá řeč (lekce 6, 7, 8, 11), se objevuje vypravování. Opět není ve cvičeních jasně stanoveno, zda jsou pouze ústní, či písemná.

Všechna cvičení psaní mají vztah k úvodním textům každé lekce a ke slovní zásobě dané lekce a jsou umístěna v sekvencích jako poslední v oddíle I., ve kterém se vše váže na úvodní texty, nebo až na závěr lekce v oddíle II. po překladovém cvičení. Dá se předpokládat, že překladová cvičení tvoří s psaním sekvenci, jelikož se dotýkají téhož tématu. V psaní studenti vyjadřují svůj názor k dané problematice.

Co se týče korespondence, tak jen jednou se píše soukromý dopis a jednou email, v obou případech to je reprodukce na základě přečteného. Transformací se studenti vžijí do role dvou postav a píší z jejich pohledu jejich přátelům (teta kamarádce a syn kamarádovi), tématem je návštěva tety u příbuzných. Celkově ale převažují cvičení produktivní. V jednom cvičení se vyplňuje záruční formulář. Adresát je uveden jen u dopisů a formuláře.

V učebnici nelze vysledovat stupňování obtížnosti, všechny úvahy jsou obtížné. Ve dvou vypravováních, které byly reprodukcí, měli studenti využít text s vynechanými informacemi. Vše doplňovali na základě poslechu. Nedá se říci, že by se učebnice snažila o rozvoj dovednosti psaní, využívá ho pouze pro shrnutí daného tématu a k tomu, aby si student uvědomil, co si o dané problematice myslí. Hlavním cílem není vést postupně studenta k písemnému projevu, předpokládá se, že psát již umí v rodném jazyce a dovednost využije v psaní ve španělštině.

Shrnutí Fiesta 2 učebnice a metodická příručka

Ve druhém dílu je vždy na konci lekce otázka nebo i několik otázek, na které mají studenti odpovědět, vyjádřit vlastní názor nebo něco vyprávět. Záleží na učiteli, zda bude vyžadovat pouze ústní nebo i písemné zpracování odpovědí. Většinou se jedná o krátké

úvahy. Studenti si prohloubí své schopnosti v psaní popisu a zopakují si vyplňování formulářů a sestaví reklamu formou turistického letáku. Z korespondence píše jeden dopis a jeden email.

Fiesta 3 – metodická příručka

Třetí díl učebnice - *Fiesta 3* - je určen velmi pokročilým, jedná se o úroveň C1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Vyrůstá počet cvičení na mluvenou a psanou produkci na úkor cvičení lexikálně-gramatických. Každá lekce je věnována jednomu tématu, student se seznámí se slovní zásobou, latinskoamerickými variantami i stylistikou, procvičí si reprodukci textu, formulaci a obhajobu vlastního názoru. Nikde ovšem není stanoveno, zda se jedná o reprodukci pouze ústní, nebo i písemnou.

V první lekci si studenti opakuji popis osoby. Ve druhé lekci reprodukuji literární text a popisují situaci na základě přísloví. Ve čtvrté lekci cvičně vyplňují autentický formulář jedné španělské pojišťovny. Také vyprávějí děj filmu nebo přečteného literárního díla, ale opět není řečeno, zda pouze ústně či písemně. Průběžně jsou studenti vedeni k práci s výkladovým a překladovým slovníkem. V šesté lekci studenti shrnují obsah textu a vyjadřují vlastní stanovisko a pocity. Úkol mohou předvést pouze ústně. U druhého textu se učí obhájit vlastní tvrzení. Od šesté lekce se snaží alternativně vyjadřovat tentýž obsah. Cvičí si shrnutí textu a píše osobní dopis. V sedmé lekci by studenti měli být seznámeni s tvorbou odborných textů. Učitel může nabídku učebnice rozšířit o kuchařské recepty a návody k použití. V osmé lekci se objevuje popisný slohový postup statický i dynamický a také slohový postup vyprávěcí. Všechny slohové postupy jsou kromě praktických ukázek také vysvětleny teoreticky.

V deváté lekci se opakuje vyprávěcí slohový postup. V desáté lekci jsou uvedeny dva vzorové dopisy: žádost o doporučení a dopis, který doprovází strukturovaný životopis. Student je seznámen se stylistickými konvencemi profesního dopisu. V jedenácté lekci studenti vyprávějí děj vybrané české opery a připraví si vlastní výklad o českém hudebním žánru. Ve dvanácté lekci se procvičuje výkladový slohový postup. Student je také seznámen s příjmovým pokladním dokladem a má napsat stížnost na kvalitu výrobku. Výkladový postup má připravit studenty na psaní odborných textů ve španělštině. Obchodní sdělení pokračuje zvládnutím základních rysů formálních dopisů. Ve čtrnácté lekci studenti připraví vlastní sdělení s využitím relevantních výrazů z textu. Také si cvičí doplňování spojovacích výrazů do textu. Ve vztahu k reáliím mají připravit úvahu na téma donkichotovského mýtu a výklad o životě a díle A. Buera Valleja a M. Cervantese a na základě četby také výklad o životě a díle M. Vargase Llosy. V patnácté lekci se opakuje slohový postup úvahový. Další podrobnější pokyny k psaní v metodické příručce nejsou.

Fiesta 3

Fiesta 3 pokračuje ve stejném uspořádání jako *Fiesta 2*, ale nově se objevují stylistická cvičení, ve kterých mají studenti vybírat vhodné spojovací výrazy, nebo spojovat věty do souvětí a logicky uspořádat věty do souvislého textu, či věty podle daného vzoru transformovat a k daným slovním spojením vyhledat synonymní výrazy. Často je student dotázán na svůj názor k tématu lekce, který může vyjádřit formou úvahy nebo vypravování o vlastních zkušenostech a vše podložit názornými příklady. Také by se měl naučit pracovat nejen se slovníkem, ale i s encyklopedií a vyhledávat informace v cizím jazyce, zejména, když má v první opakovací lekci připravit výklad o jedné z kultur v Latinské Americe nebo ve čtrnácté lekci napsat o známých spisovatelích. Často jsou využívána reprodukční cvičení pro reprodukci slyšeného nebo čteného. Student se učí psát shrnutí, ve druhé opakovací lekci píše španělsky shrnutí českého textu.

Od šesté lekce se objevují teoretická vysvětlení ke slohovým postupům: obsahová propojenost textu (šestá lekce), odborné texty (sedmá lekce), slohový postup vyprávěcí a

popisný (osmá lekce), výkladový (dvanáctá lekce) a úvahový (čtrnáctá lekce). Teorie je zaměřena většinou na vhodné gramatické struktury a na syntax, nikoli na celkovou formu daného slohového útvaru. Pouze popisuje výsledný stav, ale nedává studentovi rady, jak při psaní postupovat. Za vzory textů slouží úvodní texty lekce, další vzory nabídnuty nejsou. Také není nejlepším řešením, že teoretický výklad k úvaze, která je vyžadována již od prvního dílu, je umístěn až na konci třetího dílu.

Učebnice se vrací k popisu místa a situace a nově se věnuje popisu pracovního postupu, receptu. Desátá lekce procvičuje formálnímu dopis-žádost, ve dvanácté lekci se objevuje dopis-stížnost. Student je veden k tomu, aby dokázal argumentovat, prosadit a odůvodnit svůj názor. Ve čtrnácté lekci mají ve cvičení také porovnávat. Mnohé otázky k zamyšlení, které mohou vést k samostatné písemné činnosti (úvaha), nemají jasné zadání a mohou být zodpovězeny pouze ústní formou. Ve *Fiestě 3* se počítá s vysokou úrovní jazykových znalostí studentů. Studenti ale nejsou vedeni k psaní odstavců, není brán zřetel na adresáta a nikde v zadání se neurčuje rozsah písemné práce. Často také není u úvahy jasné, zda mají cvičení napsat, nebo pouze připravit ústně.

Shrnutí Fiesta 3 učebnice a metodická příručka

Třetí díl se od dvou předchozích značně liší. Ustupuje od gramatiky a zaměřuje se na stylistiku. Studenti se učí vybírat vhodné spojovací výrazy, tvořit souvětí, logicky uspořádat text. Postupně se v učebnici seznámí teoreticky i prakticky s následujícími slohovými postupy: popisný (statický a dynamický), vyprávěcí, výkladový a úvahový. Také píšou formální dopisy (žádost, stížnost) a vyplňují autentické formuláře. V zadání k úvaze není jasné řečeno, zda má být pouze ústní, nebo písemná a také není určen požadovaný rozsah textu. Záleží na vyučujícím, jak často budou studenti psát.

3.3 Ven 1, 2 a 3

Ven – obecná charakteristika

První dva díly učebnice *Ven* obsahují 15 lekcí, poslední má pouze 12 lekcí. V prvním dílu je v každé lekci část věnovaná cílům komunikativním, gramatickým, kulturním, výslovnosti a slovní zásobě. Na úvod lekce jsou umístěny tři texty. První dva jsou označeny A a B a jsou určeny k poslechu, třetí je doplňkový, označený písmenem C. Je určen v prvním dílu k poslechu a ve druhém dílu ke čtení s porozuměním. Gramatika je nejprve uspořádána do přehledných tabulek, pak se procvičuje ve cvičeních. Na závěr lekce si studenti přečtou text týkající se kultury španělské nebo latinskoamerické. Na konci prvního dílu je gramatický přehled a seznam slov z každé lekce, studenti si mají vyhledat ekvivalenty ve svém rodném jazyce. Student je veden k tomu, aby si opakoval a sledoval svůj pokrok, po každé třetí lekci najde v učebnici opakovací test z lekcí předešlých. Celkem je v prvních dvou učebnicích pět testů, v poslední jsou čtyři.

Ve druhém dílu jsou v každé lekci nově pravopisná pravidla a literatura. Na závěr knihy je umístěn gramatický přehled, užitečné fráze pro různé situace a glosář slovní zásoby k textům A a B (studenti si mají slovíčka přeložit do svého rodného jazyka) a synonymní výrazy nebo vysvětlení ke slovům z textů C, které pracují se slovy z Latinské Ameriky. Od druhého dílu studenti čtou úryvky z literárních děl, které obsahově souvisí s tématem lekce. Učebnice usiluje o integraci komunikativních cílů s jasným vysvětlením gramatiky. Obsahuje různorodá cvičení. Věnuje se i slovní zásobě z Latinské Ameriky, seznamuje studenta s reáliemi, s kulturou španělskou i latinskoamerickou.

Třetí díl je zaměřen na složitější gramatické konstrukce a rozšíření a upřesnění slovní zásoby. Zároveň se snaží procvičovat všechny čtyři řečové dovednosti v komunikativním kontextu. Na úvod každé lekce je umístěn autentický text k čtení s porozuměním, na kterém

se studenti seznámí se slovní zásobou týkající se tématu lekce. Na základě nadpisu a otázek se učí před samotným čtením odhadnout obsah textu. Pak následuje poslechový text, úkol k psaní (týkající se většinou osoby studenta) a další poslechový text a text určený k čtení zaměřený na španělskou a latinskoamerickou kulturu. Gramatika je přehledně v tabulce vysvětlena, ale procvičuje se v pracovním sešitu. Na závěr učebnice je umístěn gramatický přehled, užitečné fráze pro různé situace a transkripce poslechových cvičení. Učitel může postupovat v každé lekci podle toho, jak uzná za vhodné, nemusí dodržovat pořadí cvičení a textů.

Pracovní sešity obsahují zejména cvičení gramatická. V českém vydání je gramatika vysvětlena česky a je kladen důraz na porovnání češtiny a španělštiny. V prvním dílu jsou také umístěny otázky k textům z učebnice týkajících se reálií španělsky hovořících zemí, ve druhém dílu to jsou překladová cvičení z češtiny do španělštiny. Ve třetím dílu se kromě gramatiky pracuje i s delšími texty ke čtení s porozuměním, většinou jsou dva v jedné lekci, také se v každé lekci vyskytuje jeden poslechový text. Na konci prvního sešitu se nachází abecední slovník česko-španělský i španělsko-český, od druhého dílu pouze španělsko-český a ve třetím dílu jsou místo slovníku transkripce poslechových textů. Na samý závěr je ve všech dílech klíč ke cvičením.

Ven 1 – příručka pro učitele

V metodické příručce pro učitele k učebnici *Ven 1* je zmínka o psaní minimální. Ve druhé lekci je u čtvrtého cvičení, ve kterém mají studenti napsat krátký dopis, pouze vysvětleno, že „amigo por correspondencia“ je osoba, s kterou se přátelíme tak, že si píšeme vzájemně dopisy a neznáme se osobně. Není zde žádné vysvětlení o tom, jak by měl dopis ve španělštině vypadat. V páté lekci studenti píšou na kousek papíru pouze jednotlivá slova (týkající se zájmu nebo koníčka), která se využijí při následné hře, ve které hádají, kdo co napsal. V šesté lekci se píše na tabuli shrnutí nejzajímavějších údajů z přečtené ankety. V metodické příručce není vzor výsledného textu, ani není blíže specifikováno, proč se navrhuje, aby shrnutí psali studenti na tabuli. V sedmé lekci studenti vypracují nákupní seznam podle jídel vybraných z jídelního lístku daného profesorem. Ve stejné lekci, pokud to učitel považuje za vhodné, mají studenti na základě ankety napsat závěry týkající se Španělů. Není uveden ani vzor, ani rozsah písemného úkolu. V desáté lekci studenti na závěr napíší cvičení, která tvořili ve dvojicích ústně. Jedná se o porovnávání dvou rozdílných obrázků a procvičování vět typu, co musí postavy z obrázků udělat a co už udělali. Ve třinácté lekci si studenti zapíší konverzaci dvou osob ve formálním stylu. Po napsání mají rozhovor prezentovat u tabule před celou třídou. Dále se provádí ve třídě průzkum na základě dané ankety. Na závěr mají studenti napsat shrnutí, jaké zajímavé údaje o třídě zjistili. V následném cvičení se doporučuje, aby studenti odpověděli na otázky písemně. Ve čtrnácté lekci studenti zapisují odpovědi na základě poslechu. Poslední zmínka o psaní je na konci učebnice v patnácté lekci. Studenti mají samostatně napsat, co je nejvíce z přečteného článku o neobvyklém lidském příběhu zaujalo.

Psaní je pouze činností doplňkovou, která se využívá pro zápis údajů ze cvičení poslechových nebo jako příprava k následné promluvě. V metodické příručce nejsou žádné bližší pokyny týkající se písemného projevu jako takového, jako samostatné cílové řečové dovednosti. Psaní není systematicky rozvíjeno, spíše pouze občas učitel využívá psaní pro zpestření činnosti studentů a jako prostředku pro splnění různých úkolů. V metodické příručce je také často dáno učiteli na výběr, zda vůbec psaní bude do hodiny zařazovat, má to sám uznat za vhodné. Je tedy dosti pravděpodobné, že mnozí učitelé budou psaní kvůli nedostatku času vynechávat.

Ven 1

Učebnice *Ven 1* pracuje s psaním odstupňovaně podle obtížnosti, proto jsou nejjednodušší cvičení umístěna na úvod. Nejprve se vyplňuje formulář a dotazník, pak se píše krátký soukromý dopis. Dopis je zaměřen na popis osoby (na základě fotografie), domu/bytu (na základě plánu) a popis programu dne je již bez náповědy. V desáté lekci se zapojuje umění, studenti mají popsat obrazy známých malířů. Ve dvou cvičeních (stereotypy o národnostech, známí zpěváci) se má popsat stav věcí ve Španělsku, a pak v České republice. V páté lekci je pro zpestření uvedeno cvičení na psaní básničky podle daného vzoru. Cílem je pobavit a motivovat, v básničce každý píše o tom, co má rád. Vypravování se procvičuje na základě obrázků, které musí studenti uspořádat a po poslechu povídky, kdy mají vyprávět podobnou, ale ze své země. Jednou píší na základě poslechu seznam potravin - nákupní lístek. V deváté lekci připraví itinerář cesty po Španělsku, jsou dány otázky: kam jet, čím cestovat, proč bylo místo vybráno. Důraz je kladen na vnímání kulturních odlišností.

Ven 1 pracovní sešit

V pracovním sešitu *Ven 1* je se objevuje první cvičení na samostatný tvůrčí písemný projev až v šesté lekci, kde se cvičí popis programu dne a popis osoby. První popis má jako náповědu obrázků, další dva popisy záleží na fantazii studenta. V jedenácté lekci se má daný popis restaurace transformovat tak, aby byl vyjádřen opačný smysl. Ve čtrnácté lekci je u popisu sportů jako náповědy využito začátků vět. V deváté lekci se objevuje vypravování, jsou dána vhodná slovní spojení a zároveň se procvičuje vyjadřování blízké budoucnosti. V desáté lekci se již procvičuje minulý čas, vypravování je v sekvenci, nejprve student odpoví na otázky týkající se jeho osoby a pak použije slovní spojení a vypravuje o příteli. Jednoznačně převažují cvičení na popis. Ve srovnání s učebnicí je cvičení opravdu málo, vyskytují se pouze v lekci šesté, deváté, desáté, jedenácté a čtrnácté.

Shrnutí: Ven 1 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

V prvním dílu se psaní procvičuje na krátkých textech: vyplnění formuláře, dopis (popis osoby podle fotografie), seznam, shrnutí, popis na základě reprodukcí obrazů, doplnění ankety, vypravování podle obrázků. Psaní je většinou podkladem pro mluvení, nebo se zapisuje to, co studenti vyslechli, vždy na něco v sekvenci navazuje nebo něčemu předchází. Studenti nemají k dispozici modelové texty a není dán ani rozsah požadovaného výsledného textu. Je kladen důraz na porovnání kultury Španělska a kultury země, odkud pochází student. V pracovním sešitu se objevuje cvičení psaní od šesté lekce, začíná se popisem podle obrázku. Od deváté lekce se procvičuje popis na základě probrané gramatiky - vyjádření budoucnosti i minulosti. V učebnici je na rozdíl od pracovního sešitu více cvičení psaní.

Ven 2 – příručka pro učitele

V první lekci učebnice *Ven 2* studenti píší základní informace o známých osobnostech. Učitelé je v metodické příručce doporučeno zopakovat se studenty minulé časy. Studenti by se měli snažit něco napsat. Podle dalších doporučení, pokud studenti osobnosti neznají, může učitel navrhnout jména osob známých v dané zemi. Na závěr se navrhuje opravit chyby.

Ve druhé lekci může být cvičení (popis známé osobnosti) ve skupince napsáno, či pouze sestaveno ústně v závislosti na úrovni studentů. Psaní slouží k posílení předchozího cvičení (popis osoby na základě otázek k přečtenému literárnímu úryvku). V jiném cvičení druhé lekce studenti píší krátké inzeráty podle vzorů v učebnici. Inzeráty odevzdávají učitel, který přečte celé třídě ty nejlepší a nejzábavnější. Ve třetí lekci píší studenti instrukce/recept, jak se něco dělá, záleží na jejich zájmech a motivaci.

Ve čtvrté lekci sestavují zprávu o nehodě na základě dvou schematických obrázků a dané slovní zásoby. Pokud se studenti nevyznají v dopravních předpisech, měl by jim učitel pomoci. Cvičení je označeno jako cvičení s volnou odpovědí. V šesté lekci studenti

odpovídají dopisem na soukromý dopis příbuzného. Obdržený dopis není napsán, ale ve větách je bodově shrnut jeho obsah. Student by měl psát s ohledem na vzorové dopisy v celé učebnici.

V sedmé lekci mají studenti podle dalších návrhů najít více materiálu o Peru, přinést fotografie, články, a následně napsat krátké vysvětlující – výkladové texty. Je možné sestavit nástěnku s údaji o Peru. Informace mohou být o předkolumbijských kulturách, o sociálním postavení indiánů, ekonomických problémech ... Dále píší studenti pohlednici. Učitel by měl zdůraznit, že má být stručná, ale nesmí chybět, kde se pisatel nachází, jestli se mu na daném místě líbí, čím se zabývá a jaké je počasí. Cvičení je řazeno na závěr lekce jako cvičení s volnou odpovědí.

V osmé lekci se podle dalších doporučení může upravit a rozšířit cvičení, ve kterém jsou uvedeny inzeráty. Studenti napíší ve skupinkách své inzeráty a inspirují se danými. Dalším úkolem bude připravit si podklady (otázky a odpovědi) pro ústní pohovor mezi uchazečem o práci a zaměstnavatelem. Dalším cvičením je napsat seznamy se základními informacemi o dvou kandidátech na jedno pracovní místo. Seznamy pak rozdělí na body pro a proti u obou kandidátů. Na závěr napíší zprávu o tom, kdo z kandidátů je na místo vhodnější a proč, nebo napíší na obranu jednoho z kandidátů (doporučuje se prosazovat dívku).

V deváté lekci je v dalších návrzích úkol, kdy studenti píší definice slov. Definice následně slouží ke hře. Studenti mají uhodnout správnou definici z nabídnutých. Ve dvanácté lekci studenti vymýšlejí dopis o radu adresovaný například do rubriky časopisu. Ústně si pak zopakují všechny způsoby jak někomu poradit.

Ve čtrnácté lekci je v doporučeních, aby se cvičení, ve kterém mají studenti z daného článku vypsát důvody pro a proti (zda mít děti) a důvody spojit do vět a přidat vlastní názor, využilo jako základ pro individuální psaní. V dalším cvičení formou dopisu vyjadřují své názory a zejména kritiku jako odpověď na vybraný daný dopis. Snahou je využít všechny osvojené způsoby argumentování. Dopis by měl být jasný a mít logickou strukturu.

V patnácté lekci studenti vymýšlejí konec příběhu, podle doporučení mohou pracovat samostatně nebo v malých skupinkách. Posledním úkolem je napsat individuálně svůj vymyšlený životopis. Učitel může vybrat nejzajímavější životopisy, opravit gramatické chyby a chyby ve slovní zásobě, a pak životopisy přečíst. Studenti budou poslouchat a ptát se na další informace samotných autorů. Psaní se využívá jako podklad pro mluvení – dialog/role play a jako prostředek pro získání informací o realitách latinskoamerických zemích.

Ven 2

V učebnici *Ven 2* cvičení psaní většinou navazuje na čtení, poslech nebo mluvení. Otázky k textům v každé lekci je možné zpracovávat pouze ústně, nebo i písemně. Záleží na učiteli. Nejvíce se procvičuje psaní popisu, popis osob, míst a pracovních instrukcí. Psaní receptu nebo postupu činnosti navazuje na poslech a doplňování údajů do neúplného textu, ingredience jsou dány. Vzory k popisům jsou v úvodních textech. U popisu dopravní nehody je situace zakreslena na plánu a jsou uvedena vhodná slovesa. Studenti vyhledávají informace v textu a zapisují je do kartotéčních lístků. Inzerát píše kvůli seznámení a druhým inzerátem je reklama na slevy zboží, kterou píše po poslechu.

Co se korespondence týče, tak se pokračuje v psaní soukromého dopisu přátelům, jednou se píše odpověď na obdržený dopis (informace dána bodově), druhý je dopisem z dovolené v Chile, cvičení předchází dialog mezi cestovním agentem a klientem a tabulka se základními informacemi o dané zemi. Jedná se o dobře promyšlenou sekvenci. Dva dopisy se věnují psaní do časopisu. První je dopis psychologovi o radu, jiný student se vžije do role psychologa a napíše odpověď. Ve druhém dopise student reaguje na přečtený text (otištěný v časopise) a vyjádří v něm svůj názor. Obě cvičení jsou v sekvencích, navazují na čtení,

první cvičení se píše ve dvojicích. U všech dopisů je určen adresát, je splněna komunikativní funkce.

U cvičení psaní úvahy není jasně vymezeno, zda se jedná o cvičení ústní nebo písemná. Opět se musí rozhodnout učitel. Úvahy většinou navazují na přečtený literární text, který se týká polemického tématu, a žádají po studentovi, aby se k dané problematice vyjádřil. Cvičení úvahy se nacházejí v poslední třetině učebnice.

Vypravování nalezneme v sedmé lekci, ale zejména je soustředěno do závěrečné lekce, kdy studenti již znají základní minulé časy. V sedmé lekci po čtení literárního úryvku vypravují vlastní příběh z cestování. V prvním cvičení patnácté lekce píše konec literárního příběhu, ve druhém vypravují obsah filmu a spolužáci hádají jeho název. Poslední cvičení vypravování je velmi důmyslné. Studenti se vžijí do fiktivní postavy a s pomocí daných údajů vyprávějí o svém životě od dětství po současnost, včetně plánů do budoucna. Takové cvičení se může považovat za finální projekt. Rozsah je stanoven na čtyři odstavce. Cvičení psaní jsou dobře integrována a propojena s dalšími aktivitami zábavnou formou. Ukazují studentům, že psaní není těžké a má smysl.

Ven 2 pracovní sešit

Pracovní sešit *Ven 2* začíná popisem hned v první lekci, následuje soukromý dopis. Student popisuje své záliby a koníčky, osoby, práci, nákupy, vždy v závislosti na tématu probírané lekce. Inspirací jsou obrázky nebo modely a daná slovní spojení. Nikdy se nepíše bez jakékoli opory.

Od druhé lekce začíná psát krátké úvahy (několik vět), ve kterých se učí vyjadřovat své myšlenky v cizím jazyce. Ke konci pracovního sešitu jsou umístěna cvičení na argumentaci a vypravování na základě shlédnutého filmu. U první argumentace je dán vzorový text a vhodné spojovací výrazy. Poslední argumentace a vypravování by měli studenti tvořit samostatně bez nápovědy.

Shrnutí: Ven 2 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Druhý díl učebnice *Ven* pokračuje v psaní popisu a soukromého dopisu, nově se píše pohlednice. Tentokrát se již objevují vzorové texty-modely. Pozornost studentů se obrací ke kultuře Latinské Ameriky, konkrétně si mají najít informace o Peru a připravit výklad. Studenti občas při psaní pracují ve dvojicích a v menších skupinkách, například při psaní inzerátů. Ve dvou cvičeních se učí vyjádřit vlastní názor, nejprve danou problematiku prodiskutují, a pak píše samostatně úvahu. Několikrát se musí vžít do role jiné osoby, která píše (například psycholog). Na závěr píše vypravování a vlastní vymyšlený životopis. Učitel má za úkol práce studentů opravit a ty nejlepší – nejzábavnější přečíst ve třídě.

V pracovním sešitu je pozorovatelná rostoucí náročnost ve cvičení psaní, začíná se popisem a soukromým dopisem a pokračuje se psaním úvahy a vypravováním. Nejprve jsou cvičení na bázi obrázků, modelových textů a s uvedenou slovní zásobou. Až v posledních dvou cvičeních psaní tvoří studenti samostatně, bez nápovědy.

Psaní je integrované do sestavy cvičení, většinou se píše na závěr, někdy dvakrát: v průběhu posloupnosti cvičení i jako výstupní produkt. Nikde není explicitně dáno: naučíte se psát dopis, ale student se to naučí implicitně, když má splnit daný úkol.

Psaní je často vedeno jako doplňkové cvičení k upevnění studovaného materiálu, je na bázi dobrovolnosti, nikoli povinné pro všechny studenty. Rozhodnutí záleží na učiteli. Buď může nechat psát slabší studenty, aby si učivo lépe osvojili, nebo dobré studenty, kteří mají o danou věc zájem. Studenti píše většinou ve skupinkách a učitel opravuje vždy jen několik prací podle vlastního výběru. Psaní se také uplatňuje při hrách. Ale celkově je mluvení zastoupeno mnohem častěji než psaní.

Ven 3 – příručka pro učitele

Na rozdíl od ostatních aktivit nemá psaní ve struktuře učebnice *Ven 3* pevné místo. V jednotlivých kapitolách může být cvičení psaní umístěno v různých částech. Záleží na vztahu psaní k danému oddílu každé lekce. Také záleží na rozhodnutí učitele, v jakém pořadí budou studenti cvičení plnit. Pokud učitel považuje cvičení za náročná, může povolit spolupráci studentů ve skupinkách.

V první lekci studenti píší dotazník, mají ho napsat formou tykání. Mohou si vybrat z daných dvaceti otázek pouze ty, které odpovídají jejich zájmům. Na anketu bude následně odpovídat kolega. Ve druhé lekci píší studenti vyprávění, ve kterém by měli použít všechny známé minulé časy a co nejvíce slov z daného článku. Ve třetí lekci studenti společně ve třídě čtou vzorovou žádost o práci a CV. Všímají si formální stránky a způsobů úvodů a závěrů žádosti. Doporučuje se částečně řízená aktivita: studenti mají respektovat daný formální model, ale doplnit údaje o sobě. Ve čtvrté, páté a šesté lekci se psaní nevyskytuje.

V sedmé lekci písemně připraví vypravování na základě přečteného a správně použijí nepřímou řeč. V osmé lekci se student po přečtení vzoru a rad naučí techniky psaní výkladu na jakékoli téma. V deváté lekci slouží psaní jako podklad pro ústní dialog (role play) na téma žádost o informace. Dialog předvedou zpaměti.

V desáté lekci jsou dvě cvičení s volnou odpovědí, v prvním studenti píší shrnutí přečteného novinového článku (je dána osnova), ve druhém píší seznam různých druhů hluku, které uspořádají podle intenzity. V jedenácté lekci je jedno cvičení s volnou odpovědí, ve kterém mají studenti napsat seznam vlastností nějakého domácího spotřebiče a následně předvést dialog prodáváče se zákazníkem. Ve dvanácté lekci píší osobní dopis na základě přečteného s využitím neformálních a milých slov.

Některá cvičení jako by byla přípravou pro psaní delší práce, úkol ale není zadán, pravděpodobně je vše na rozhodnutí učitele, ale v metodické příručce k tomu žádný pokyn také není. Jiné úkoly, které mají v zadání psaní, nejsou v metodické příručce zmíněny. Psaní není vůbec zdůrazněno. Učitel může učit, aniž by se psaním se studenty zabýval.

Ven 3

V učebnici *Ven 3* jsou cvičení psaní označena speciálním záhlavím „para escribir“. Nacházejí se většinou uprostřed lekce a navazují v sekvenci na čtení literárního úryvku nebo na diskusi na dané téma. Vzor pro psaní je uveden pro psaní dopisu a životopisu, v jiných případech je vždy využito nějaké podpory, která by měla studentovi v psaní pomoci. Například se využívají obrázky, začátky vět, body k tématu. Ve třetí lekci píší formální dopis-žádost o zaměstnání, další tři dopisy jsou soukromé a týkají se těchto témat: pozvání na návštěvu, dovolená a svatba. V psaní životopisu se studenti naučí psát životopis vlastní a životopis známé osobnosti. Reprodukční cvičení jsou zastoupena převyprávěním a shrnutím obsahu přečteného. Pokyny k psaní bez jakékoli přípravy se v učebnici nevyskytují.

Kreativním úkolem je sestavit dotazník a dát ho vyplnit spolužákovi. Popis je zastoupen pouze dvakrát, v první lekci student popisuje program dne novináře podle daných obrázků a slovních spojení, v páté lekci popisuje produkt typický pro svou zemi. Také tvoří leták, který by měl lákat k návštěvě země studentů.

V některých případech slouží psaní jako předstupeň pro mluvení, když si studenti zapisují témata nebo body do seznamů, které následně využijí v diskusi. Učebnice nabízí cvičení psaní ve skupinkách, zejména když se jedná o vyhledávání dalších informací a spolupráce je vhodná. Úvahu po společném prodiskutování píší samostatně. Učebnice pokračuje v seznamování se s kulturní tradicí, kdy se snaží studenta přimět zamyslet se nad kulturou španělskou/latinskoamerickou i nad kulturou vlastní země. Všechna cvičení psaní jsou smysluplná a studenti by měli mít dostatek informací k tomu, aby se písemného úkolu zdárně zhostili.

Ven 3 pracovní sešit

Pracovní sešit *Ven 3* se opět vrací ke známým slohovým útvarům: popis a úvaha, zejména argumentace. Nově se studenti učí psát shrnutí na základě poslechu nebo čtení. Shrnutí nejen píší, ale i opravují a přepisují do správné podoby. Dále také vypisují informace z textu. Tato forma psaní (shrnutí, výpisky) najde uplatnění v každodenním životě. Popis je náročnější, jedná se o popis literárních postav na základě přečtených úryvků z literárních děl. Ve dvanácté lekci píší dopis do redakce časopisu.

Shrnutí: Ven 3 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Ve třetím dílu se cvičení psaní vyskytují nerovnoměrně. Studenti v úvodu vyplňují dotazník a píší vypravování. Od třetí lekce se kromě samotného psaní také naučí určité teoretické základy k textům, které píší. Jedná se o formální dopis-žádost, životopis a výklad. Několikrát studenti píší seznamy slov k určitému tématu. Mohlo by jich být využito pro psaní úvahy po prodiskutování dané problematiky, ale žádný pokyn k psaní není ani v učebnici, ani v metodické příručce. Opět se objevuje tendence prezentovat kulturu země studenta a porovnat ji se Španělskem. Všechna cvičení psaní jsou s opěrou. Využívají se obrázky, začátky vět a vhodná slovní zásoba. V pracovním sešitu lze vysledovat rostoucí náročnost popisu, když studenti popisují postavy z literatury. Také si procvičí shrnutí včetně opravy a přepisování, což si u jiných textů netrénují.

3.4 Español sin fronteras 1, 2 a 3

Español sin fronteras – obecná charakteristika

Třídílný učební soubor *Español sin fronteras*, který tvoří učebnice, pracovní sešit a metodická příručka pro učitele a kazety k učebnici a k pracovnímu sešitu, je určen pro dospělé studenty. První díl odpovídá úrovni A1+A2, druhý díl B1+B2 a třetí díl je B2+C1. Soubor byl napsán v Madridu, pracovní skupinu vedl profesor Jesús Sánchez Lobato. Jazyk je považován za systém a za nástroj komunikace, učebnice má proto jako východisko gramatiku. S pomocí gramatiky a slovní zásoby se student učí na základě konkrétních komunikačních situací. Metoda výuky je tak komunikativní se zaměřením pojmově-funkčním, kde gramatika hraje důležitou roli. Kromě španělské slovní zásoby se student seznámí i s variantami z jiných zemí Latinské Ameriky. Je úkolem učitele rozhodnout, jakou slovní zásobu si studenti osvojí aktivně a co pouze pasivně.

První díl učebnice je rozdělen na 15 lekcí, z nichž pátá, desátá a patnáctá jsou lekce opakovacími. Každá lekce má čtyři oddíly: funkce (poslech, čtení, doplňování mikrodialogů), gramatika (přehledné tabulky a cvičení), slovní zásoba a kulturní část a na konci je umístěna přehledná tabulka, která má studentovi připomenout, co se v dané lekci naučil (funkce, gramatika, slovní zásoba). První část je hojně doplněna obrázky, v kulturní části jsou fotografie. Na konci učebnice studenti naleznou texty poslechových cvičení, přehledné gramatické tabulky a abecední seznam slovní zásoby s odkazem na číslo lekce, z které slovíčko pochází. Ve druhém dílu učebnice jsou místo gramatických tabulek umístěna základní pravopisná pravidla. Třetí díl na konci žádný gramatický přehled nemá a v kulturní části se věnuje celkem dvanácti filmům španělské a latinskoamerické proveniencí.

Pracovní sešit nemá opakovací lekce, takže obsahuje lekce 1-4, 6-9 a 11-14 a na konci jsou texty poslechových cvičení. Lekce začíná poslechem, pak následují gramatická cvičení a na závěr se pracuje s textem. Ve druhém dílu jsou poslechová cvičení umístěna do druhé části lekce před závěrečnou práci s textem (občas literárním nebo kulturním) a psaní. V zadání k některým cvičením se objevují odkazy na učebnici. Ve třetím dílu jsou umístěny delší

literární úryvky a v každé lekci se vyskytují nejméně dva texty. Na konci metodické příručky k prvnímu dílu učitel nalezne ke každé lekci jednu hru k okopírování.

Po absolvování první učebnice by student měl umět napsat krátké informativní texty, soukromé dopisy, vyplnit formuláře, napsat krátké vzkazy a odhadnout význam slov na základě obrázků a kontextu. Dovednosti jsou integrované, ale v první polovině je upřednostňován poslech a čtení s porozuměním a v druhé polovině lekce to je mluvení a psaní. Cvičení jsou odstupňována od plně řízených ke cvičením s volnou odpovědí. Autoři učebnice považují za nejdůležitější cvičit poslech s porozuměním, protože s ním má nejvíce studentů problémy. Doporučuje se provádět poslechová cvičení třikrát, poprvé bez textové opory a podruhé s textem a potřetí by studenti měli slyšené opakovat nebo číst ve dvojici. Na závěr předvedou podobné dialogy.

Ve druhém dílu se student naučí psát středně dlouhé texty, bude správně používat vhodné spojovací výrazy a slovesné časy. Texty budou zahrnovat: vypravování, popis místa osob, dopisy soukromé i formální. Ve třetím dílu se píše po shlédnutí filmu, studenti si mohou vybrat jedno z témat filmu nebo psát o tom, co je na filmu zaujalo, jaké z něj mají dojmy.

Español sin fronteras 1 metodická příručka

Ke každému cvičení v učebnici a pracovním sešitu je napsán komentář. V šesté lekci, kdy je v učebnici zadáno, že studenti nakreslí schéma genealogického stromu rodiny, v příručce pro učitele je doporučení, aby studenti schéma popsali a text odevzdali učiteli ke kontrole. V deváté lekci při tvorbě odpovědi pro záznamník mají být studenti osobní a snažit se být vtipní. Když v pracovním sešitu napíší inzerát, že hledají někoho na konverzaci, je v příručce poznamenáno, že se může jednat o reálnou situaci a studenti mohou své inzeráty umístit na školní nástěnku. Ve druhé lekci se doplňuje formulář pro posílání expres dopisu. Učitel je doporučeno sehnat různé druhy formulářů a zorganizovat práci studentů tak, že ve dvojici se vždy jeden bude ptát kolegy a získaná data do formuláře doplňovat. Jelikož budou rozdány různé formuláře, otázky se nebudou opakovat a cvičení bude zajímavější a pestřejší. Ve cvičení, kdy studenti čtou nahlas inzeráty z učebnice a ostatní poslouchají a vypisují si z nich to nejdůležitější, je možné úkol zpestřit tím, že učitel přinese pro každého studenta jiný inzerát. Pokud to učitel uzná za vhodné, může zadat za úkol popis pokoje studenta. V závěrečném cvičení lekce mají studenti nejvíce volnosti, nejsou ničím omezováni, jen se mají řídit vzorovým textem pro popis města. U cvičení vyjádření názoru na sledování televize je možnost cvičení nepsat, ale pouze provést ústně. Rozhodnutí musí přijmout učitel. Ve čtvrté lekci se na základě napsaného shrnutí a seznamů může rozvinout ve třídě diskuse na dané téma.

Cvičení psaní jsou v pracovním sešitu často umístována na závěr lekce a snaží se o procvičení všech dovedností ve vzájemné integraci/kooperaci (čtení, psaní, poslech, mluvení). V osmé lekci se mají studenti zeptat svých španělských přátel a známých na nějaký španělský vtip, a pak ho napsat. V písemných úkolech ve dvanácté lekci se klade důraz na procvičování minulých časů. Ve třinácté lekci píše dopis, ve kterém se ucházejí o zaměstnání. V doporučeních je uvedeno, že toto cvičení lze psát s humorem, studenti si vyberou novou identitu a napíší dopis zábavnou formou. Soutěží se o nejvtipnější dopis. Na závěr lekce píše každý student dopis, ve kterém se uchází o místo au-pair ve Španělsku. Učitel musí všechny dopisy zkontrolovat. Do opakovacích lekcí psaní umístěno není.

Español sin fronteras 1

V prvním dílu učebnice je psaní zastoupeno velice sporadicky. První cvičení se nachází ve čtvrté lekci, kdy studenti píšou seznam věcí, které potřebují koupit, a pak vyplňují základní osobní informace do předtištěného formuláře. V šesté lekci kreslí a ústně popisují genealogický strom své rodiny. V deváté lekci píše text pro svůj záznamník na telefonu. Mají

k přečtení vzorový text. V sekvenci navazuje poslech nahraných vzkazů. Studenti je vyslechnou a transformují do poznámek. V závěrečné čtrnácté lekci si přečtou model CV a napíší své curriculum vitae (je dán formulář).

Español sin fronteras 1 pracovní sešit

V pracovním sešitu se objevuje mnohem více cvičení psaní než se nachází v učebnici. V první lekci píší studenti podle modelu krátký inzerát, ve kterém hledají někoho pro konverzaci ve španělštině výměnou za konverzaci v jejich rodném jazyce. Ve druhé lekci vyplňují formulář při posílání dopisu expres. V dalším cvičení psaní studenti píší výpisky – poznámky o bytu, které jim sděluje kolega na základě informace v předtištěném textu. V jiném cvičení dané lekce popisují jeden pokoj svého bytu. Mají k dispozici seznam odpovídající slovní zásoby. Na závěr lekce studenti popisují své oblíbené město na základě vzorového textu o Segovii a seznamu důležitých bodů, které by text měl obsahovat. Ve třetí lekci popisují v emailu svůj den novému příteli přes internet. V dalším cvičení doplňují kalendář, co dělají každý den. Na závěr lekce píší svůj názor na sledování televize. Jako inspirace slouží tři různé začátky vět. Ve čtvrté lekci se cvičí psaní shrnutí přečteného textu o útratách za dovolenou. Následuje psaní seznamu obvyklých útrat a útrat o dovolené. V šesté lekci píší studenti hádanku, popisují nějakou známou osobu a ostatní mají uhádnout, o koho se jedná.

V sedmé lekci studenti píší oficiální dopis řediteli televizního kanálu, ve kterém mu vysvětlují, jakým programům dávají přednost. V dalším cvičení napíší soukromý dopis kamarádovi o tom, co si myslí o Španělech a španělské kultuře. V osmé lekci sestavují seznam toho, co musí udělat po návratu z dovolené. Jako inspirace slouží obrázky. Dále píší vtip, který znají ve španělštině. V jedenácté lekci si přečtou stránku z deníku Conchi a podle jejího vzoru zaplní jednu stránku do svého deníku. Ve dvanácté lekci se psaním procvičuje probíraný minulý čas. Nejprve si studenti přečtou informaci o cestě Isabel (stručný itinerář), a pak vše převyprávějí s použitím sloves v minulém čase. V sekvenci následuje cvičení psaní o sobě, co student dělal každý den minulý týden. Na závěr lekce píše jednu pohlednici z dovolené domů a jednu kamarádovi. Ve třinácté lekci se píše životopis a dopis-žádost o zaměstnání a motivační dopis. Ve čtrnácté lekci sepisuje ekologické rady a dlouhý vzkaz pro kamaráda-spolubydlícího.

Shrnutí: Español sin fronteras 1 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

V prvním dílu učebního souboru *Español sin fronteras 1* se procvičuje psaní zejména krátkých textů: vyplňování formulářů, psaní inzerátů, seznamů, shrnutí a formálních i osobních dopisů a životopisu. Ke konci učebnice se objevuje krátké vypravování. Na základě doporučení v metodické příručce by se učitel měl snažit o reálné využití napsaných textů, například inzeráty se umístí na školní nástěnku, shrnutí a seznamy se využijí pro následnou diskusi. Úkolem učitele je vše napsané kontrolovat. V pracovním sešitu se procvičuje zejména popis na základě modelových textů: popis bytu, města, programu dne. Také se píše shrnutí přečteného a psaní seznamů. O psaní zábavnou formou se snaží jedno cvičení v učebnici, ve kterém si studenti vymyslí novou identitu a píší dopis, v pracovním sešitu je to hádanka, kdy popisují známou osobu a ostatní mají hádat, kdo je popisován. Učitelé je kladeno za úkol dodat do výuky i další materiály, aby studenti nepracovali pouze s učebnicí, ale i z jinými autentickými texty – například s inzeráty.

Español sin fronteras 2 metodická příručka

V jedenácté lekci mají studenti napsat, jak hodnotí sebe sama jako turisty. V doporučeních je, aby si v týmech připravili dotazník. Ten pak zadali studentům z jiných tříd

nebo s ním šli do ulic a ptali se různých lidí. Získané informace zpracují do textu a na závěr prezentují a prodiskutují ve třídě. V úkolu psaní reklamy na exotické místo pro cestování se doporučuje sehnat si předem vhodné fotografie a mapy. Ve čtrnácté lekci, kde se procvičuje psaní vzkazů, je učiteli doporučeno požádat studenty, aby napsali každý jeden vzkaz. Učitel je vybere a přinese na jinou hodinu. Vzkazy náhodně rozdává a studenti je kontrolují (gramatika). Práce s pracovním sešitem může probíhat doma, nebo může být integrována do výuky. V komentářích k jednotlivým cvičením z učebnice je občas odkaz na pracovní sešit, kde se daná problematika více procvičuje. V příručce pro učitele jsou pouze umístěny výsledky gramatických cvičení jak v učebnici tak v pracovním sešitu. Podrobnější komentáře ke cvičením z pracovního sešitu nalezneme pouze od jedenácté do čtrnácté lekce. Učitel je v různých případech vyzýván k tomu, aby nosil do třídy aktualizované materiály, články z novin a časopisů. U posledního cvičení pracovního sešitu je doporučeno, že i když všichni text napíší, učitel by měl několik studentů na hodinu vyvolat, aby obsah filmu převyprávěli ústně.

Español sin fronteras 2

V úvodní lekci si studenti opakují to, co již znají z prvního dílu. Doplnují formulář osobními údaji, a pak píší odpovědi na otázky v dotazníku. Až do deváté lekce se v učebnici žádné cvičení psaní nevyskytuje. V deváté lekci si připraví popis známé osoby a to tak, aby ostatní hádali, kdo je popisován. Cvičení navazuje na poslech a je dán seznam slovní zásoby vhodné pro popis osob. V jedenácté lekci píší na základě přečtených vzorů reklamu na místo pro cestování, musí uvést, jakému typu turistů je místo určeno a proč je pro ně atraktivní. Ve dvanácté lekci se studenti čtením souvětí, ve kterých je určité doporučení, seznámí se slovní zásobou k tématu ekologie a následně mají napsat text, v němž vyjádří na danou problematiku svůj názor. Ve stejné lekci také píší shrnutí obsahu krátkého adaptovaného odborného článku o Amazonce. Jako poslední je cvičení ve čtrnácté lekci, kde studenti píší vzkazy. Musí si představit, že jejich vedoucí odjela do Brazílie a každý den od pondělí do pátku do práce volá a ptá se na vzkazy, které jsou pro ni. Studenti si musí vzkazy vymyslet a napsat.

Español sin fronteras 2 pracovní sešit

Na úvod studenti transformují špatně napsanou novinovou zprávu do správného formátu, aby byla jasná, objektivní a odpovídala na základní otázky: kdo, co, kdy, kde a proč něco udělal. Ve druhé lekci studenti píší text o tom, jak se cítí a jaký je život v budoucnosti. Musí využít své fantazie. V šesté lekci pracují ve skupině, nejprve si přečtou několik názorů na sledování televize, pak o nich diskutují a vyjadřují vlastní mínění. Následně sepiší závěr, ke kterému skupina dospěla. V sedmé lekci píší popis v rozsahu tří odstavců na základě vyslechnutého textu o tom, jak se slaví tři různé svátky ve Španělsku. Je dán modelový odstavec.

Cvičení speciálně označené jako „písemné vyjadřování“ (expresión escrita) se zabývá psaním osobních dopisů kamarádovi. Studenti jeden dopis napíší a na jeden obdrženy od kamaráda odpoví. V osmé lekci se již věnují psaní formálního dopisu. Je dán modelový dopis a jsou popsány jeho nezbytné části. Zároveň je uveden seznam různých forem pozdravů, rozloučení a frází, které jsou vhodné pro rozvíjení myšlenky nebo pro psaní závěru. Studenti píší dopis-stížnost, ve kterém sami nabízejí řešení vzniklého problému. Pokud se jim téma dopisu nelíbí, mohou si vymyslet téma vlastní, které je jim bližší a o kterém by mohli psát lépe.

V deváté lekci píší podle modelu inzerát na pracovní místo. Dalším cvičením je hádanka – popis osoby, její vnější vzhled i charakter. Je dán velmi podrobný a rozsáhlý seznam vhodné slovní zásoby, zejména přídavných jmen. V jedenácté lekci studenti píší o tom, jak se jejich život změní, když budou v důchodu. Také popisují, co by rádi dělali, kdyby

měli více volného času. Dalším tématem je cestování. V malých skupinkách popisují tři exotická místa a typické španělské turisty. Na závěr píší dopis nebo pohlednici svým španělským nebo latinskoamerickým přátelům z dovolené. Ve dvanácté lekci popisují místo, které velmi dobře znají. Ve třinácté lekci sepisují podle daného vzoru životopis známé osobnosti. Ve čtrnácté lekci se cvičí psaní vzkazů a shrnutí uslyšeného. Na závěr vypravují obsah shlédnutého filmu.

Shrnutí: Español sin fronteras 2 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Učebnice se snaží o integraci cvičení psaní a cvičení dalších dovedností. Studenti nejprve poslouchají, shánějí informace nebo diskutují ve skupinkách, než začnou psát. Zopakují si doplňování formuláře a hádanku (popis osoby) z prvního dílu. Z krátkých útvarů píší reklamu, vzkazy a shrnutí. Nově píší úvahu na ekologické téma. V pracovním sešitu je jedno cvičení na opravu textu, který byl napsán špatně. Studenti si musí nejprve chyby uvědomit, pracuje se s uspořádáním textu, kohezí a koherencí. Připravují se tak na to, aby byli schopni opravit práce svých spolužáků i práce vlastní. Bohužel je cvičení výjimkou, na jiném místě se neopakuje. Fantazie se využívá při popisu života v budoucnosti.

V pracovním sešitu jsou opět dovednosti integrovány, psaní navazuje na poslech nebo diskusi. Při psaní formálního dopisu je uveden nejen model, ale je vysvětlena i teorie a jsou dány různé úvodní a závěrečné fráze. Student si také sám může vybrat téma dopisu, pokud mu zadání nevyhovuje. Dále se procvičují stejné typy textů, s kterými se student již seznámil v učebnici. Pokud to jsou texty, které již byly probírány v prvním dílu, ve druhém dílu jsou na vyšší úrovni, je dána bohatší slovní zásoba a studenti již znají více gramatiky, proto by vzniklé texty měly být vyspělejší.

Español sin fronteras 3 metodická příručka

V první lekci se doporučuje, aby si studenti zkusili navzájem opravit dopisy, které napsali. Pokud chyby opravuje učitel, pouze je označí a je úkolem studenta chyby správně opravit. V každé lekci v oddílu nazvaném *Un paso más* je sekvence cvičení: hlasité čtení, diskuse, cvičení odhadu o čem bude film a nakonec sledování samotného filmu. V příručce pro učitele je ponecháno na uvážení učitele doporučení rozšířit tuto sekvenci cvičení i na písemný projev. Studenti mohou napsat obsah filmu, jeho základní myšlenky a jak na ně film zapůsobil, jaké u nich vyvolal pocity a myšlenky. V příručce pro učitele je hned v první lekci umístěn speciální dotazník o obsahu, postavách o režisérovi i otázky týkající se osobního hodnocení filmu studentem. Tento dotazník lze využít v případě rozboru každého filmu. Učitel si také v příručce přečte základní údaje o spisovatelích a režisérech, o kterých se v dané lekci hovoří. Tím, že se postupuje od čtení, následného dialogu, přes shlédnutí filmu až k psaní, studenti jsou plni dojmů a informací a nikdy se jim nestane, že by seděli před prázdným listem papíru a nevěděli, o čem psát. Mohou si vybrat téma z filmu a napsat o něm úvahu. Díky filmům se studenti nenásilnou formou vizuálně také seznamují se španělskou kulturou. Není ale pravděpodobné, že by v kurzech bylo dostatek prostoru k tomu, aby se na konci každé lekce studenti dívali na film. S vývojem technologie by ale bylo možné dát shlédnutí filmu studentům za domácí úkol a na hodině jen film rozebírat, případně se vrátit k několika ukázkám.

Ve výsledcích je v páté lekci uveden příklad transformace textu vzkazu a eseje na téma nové technologie. V příručce je také občas učiteli doporučeno zadat studentům po diskusi ve třídě napsat text o tématu, které prodiskutovali. Ve čtvrté lekci píší dopis a vypravování, v sedmé lekci popisují osoby ze třídy a známé osobnosti, ostatní mají uhádnout, o koho se jedná. V sedmé lekci píší shrnutí prodiskutovaného tématu. V osmé lekci může učitel zadat studentům napsat o mládeži a porovnat život mladých lidí ve Španělsku a v zemi

studenta a také napsat o tom, v jakém věku se mladí osamostatňují a stěhují od rodičů. V deváté lekci mohou studenti, kteří studují ve Španělsku, napsat dopis domů, ve kterém se rozepíší, s jakými problémy se potýkají v životě ve Španělsku. V jedenácté lekci je doporučení psát ve dvojicích nebo malých skupinkách vypravování skutečného nebo vymyšleného příběhu. Pak se příběh rozdělí na části a předá jiné skupince, která má části opět sestavit tak, jak jdou správně za sebou. Ve čtrnácté lekci jsou dvě doporučení napsat shrnutí přečtených úryvků.

Español sin fronteras 3

Ve třetím dílu učebnice lze nalézt cvičení psaní již od první lekce, kde studenti odpovídají na dopis matky, která napsala známému spisovateli o problémech svém dcery a žádá o pomoc v řešení. Studenti mají napsat dopis-odpověď a v něm poradit. Ve druhé lekci studenti doplňují chybějící informace do dvou faxů. Cvičení navazuje na dva úvodní poslechové texty. V páté lekci transformují vzkaz do nepřímé řeči. Ve stejné lekci se studenti vyjadřují k tématu vlivu nových technologií na změny ve společnosti. Jsou dána vhodná slovní spojení. V desáté lekci studenti píší vypravování o tom, co se stalo v jedné rodině (od svatby do rozvodu). Mají k dispozici seznam sloves v infinitivu. Slovesa jsou uspořádána za sebou tak, jak probíhaly události. Ve dvanácté lekci studenti pracují v malých skupinkách a popisují vymyšlenou osobu. Jako inspirace slouží kreslené postavičky (podobající se mimozemšťanům) v učebnici. A opět v závěrečné lekci se nachází jeden úkol psaní, a to psaní tradičního receptu země studenta. Jako vzor je dán recept z knížky Laury Esquivel: *Como agua para chocolate*. Objevuje se snaha autorů učebnice zařadit ukázky z originálních literárních děl.

Español sin fronteras 3 pracovní sešit

V první lekci studenti píší svůj názor na předpovědi o budoucnosti. V dalším cvičení písemně převypráví svůj sen a ostatní ho mají interpretovat. Ve třetí lekci studenti přečtou článek Carlose Fuentesese a vyjadřují svůj názor na španělštinu a její šíření po světě, zejména v USA.

V páté lekci píše esej, ve kterém mají opět vyjádřit vlastní názor. Je dán vzorový esej na dané téma. V sedmé lekci se vrací k popisu osob, jsou zde umístěny fotografie čtyř známých herců a hereček. Studenti je v popisu porovnají. V osmé lekci si zkusí napsat text humorný a ironický. Vybírají ze čtyř témat: byrokracie, politika, hubnutí, boháči. V deváté lekci studenti píší email jako odpověď na dopis elektronicky obdrženy. Úkolem je poradit kamarádce, jak by mohla vyřešit vzniklé problémy.

Jedenáctá lekce se věnuje psaní formálního dopisu včetně všech náležitostí. Ve dvanácté lekci využívají studenti fantazie a tvořivosti při psaní vypravování. Mají danu počáteční y finální větu a úkolem je vymyslet, co se v příběhu odehrálo a jak skončil. V zadání je náznak toho, že student si má při tvorbě „hrát“. Ve třinácté lekci se cvičí ve vymýšlení titulků pro novinové články. Opět by měl student využít humoru a popsat nějaký předmět běžného života humoristickou formou. Je dán vzor z díla španělského humoristy. Po přečtení dopisu spisovatele Javiera Mariase studenti vzpomínají na své profesory a také o nich na základě vzoru napíší.

Shrnutí: Español sin fronteras 3 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Třetí díl *Español sin fronteras* pracuje s filmy. Film ve studentovi vyvolá různé myšlenky, názory, nápady, které se pak dají využít při psaní. Student si může vybrat, zda bude psát úvahu na jedno z témat z filmu nebo shrne jeho obsah či se jiným způsobem rozepíše pod vlivem shlédnutého. Dále si studenti opakuji popis osoby formou hádanky, vypravování,

dopis. Často je psaní pouze doporučeno, záleží na učiteli, zda bude úkol studentům písemně zadávat. V poslední třetině učebnice se vyskytuje cvičení psaní vypravování skutečného nebo vymyšleného příběhu ve dvojicích a malých skupinkách. Před psaním jsou studenti seznámeni s vhodnou slovní zásobou, občas jsou k dispozici doprovodné obrázky. V poslední lekci je modelový text receptu převzat z krásné literatury.

V pracovním sešitu jsou dvě cvičení, ve kterých má student psát v cizím jazyce ironicky a s humorem. Vyjádřit humor a ironii je dosti náročné, proto se cvičení nachází až v posledním dílu. V pracovním sešitu se také objevuje první cvičení psaní emailu, předchozí dopisy nebyly psány elektronickou formou. Třikrát jako vzorové texty slouží úryvky z krásné literatury.

3.5 Primer plano 1, 2, 3 a 4

Primer plano – obecná charakteristika

Učební soubor *Primer plano* byl vytvořen profesory z Univerzity v Santiagu de Compostela. Hlavním cílem bylo dosáhnout komunikace a porozumění se mezi lidmi. Učebnice využívá moderních informačních technologií, v každé lekci odkazuje na internetové stránky. Dospělý student se učí na základě reálných situací prezentovaných na videu. Součástí kompletu je pro každý ze čtyř dílů: učebnice, pracovní sešit, video, kazeta/CD, CD-Rom.

První díl se skládá z jedné úvodní kapitoly a osmi tematických kapitol. Nejprve se pracuje se scénkou z videa, kontroluje se porozumění a následuje role play (hraní rolí). Poté se student věnuje gramatice, která je prezentována systematicky v tabulkách a cvičeních. Další část se zaměřuje na výslovnost. Pak se procvičuje gramatika a slovní zásoba v návaznosti na úvodní video, objevuje se nové poslechové cvičení či čtení a na závěr je umístěna práce s internetem. Studenti pracují samostatně nebo ve skupinkách. Každá lekce má oddíl věnovaný komunikaci, gramatice, slovní zásobě a výslovnosti a práci s internetem. Na konci učebnice jsou umístěny texty všech poslechových cvičení, přehled gramatiky a glosář slovíček z každé lekce.

Druhý díl je založen na stejné bázi jako díl první, ale objevuje se v něm nový oddíl, ve kterém je student informován o odlišné slovní zásobě v Mexiku a Argentině. Jedná se pouze o pár slovíček, většinou umístěných jen na polovině stránky.

Třetí díl integruje kulturní aspekty: literaturu, umění a kino. Učebnice obsahuje jednu úvodní lekci a šest tematických lekcí. V každé lekci se objevuje oddíl věnovaný cílům komunikačním, lingvistickým a strategiím komunikace a učení se. Pak je zde část věnovaná slovní zásobě, literárním textům, internetu a CD-Romu. Na úvodní video navazuje role play, dále se cvičí poslech a mluvený projev v interakci. Následuje gramatika v tabulkách a cvičeních. Poté jsou součástí lekce úkoly (tareas), simulace, prezentace a projekty. V závěrečné části se pracuje s multimédií: nejprve je to práce s internetem, pak práce s CD-Romem vydaným k učebnici. Cílem je porozumění a mluvení na základě informací o kulturách a civilizacích v hispánském světě. V pracovním sešitu se také vyskytují ukázky ze španělské literatury. Na rozdíl od předešlých dvou dílů na konci učebnice není umístěn glosář slovní zásoby, ale několik vzorových dokumentů (například žádost), s kterými se studenti v učebnici seznámili.

Čtvrtý díl je zaměřen na situace v profesionálním - pracovním prostředí. Učebnice obsahuje stejně jako třetí díl jednu úvodní lekci a šest tematických lekcí. Opět je základem scénka z videa, pak navazuje mluvení, role play a poslechová cvičení – poslech s porozuměním a ústní interakce. Po gramatické části a práci s internetem se nově objevuje část věnovaná diskusi na základě textu a tématu dané lekce. Pracovní sešit neobsahuje texty literární, ale texty z oblasti ekonomie a pracovní sféry. Na konci učebnice jsou transkripty poslechových textů.

V příručce pro učitele jsou kromě výsledků ke cvičením a návrhů, jak s každým cvičením pracovat, umístěny také návrhy doplňkových cvičení nebo rozšíření dané aktivity. Od třetího dílu je kladen důraz na porozumění a produkci jak řeči mluvené tak i psané. Student si osvojí kompetence lingvistické, sociolingvistické a pragmatické. Je důležitá autentičnost textů a kontext. Student by měl rozumět ústní informaci obecného charakteru a být schopen zapojit se do konverzace, vyjádřit vlastní názor a přání, při čtení dokázat najít v textu důležité informace a rozumět myšlenkám autora. V psaní by měl umět napsat různé druhy textu (odpovídající délky) v závislosti na cíli, používat složitější syntaktické struktury, souvětí a vhodné spojovací výrazy. Je žádoucí, aby se vzniklý text vyznačoval správností po formální stránce a adekvátností použité slovní zásoby.

V učebnici je hojně využit obrázkový a fotografický materiál, přehledné gramatické tabulky a odkazy na internetové stránky týkající se probíraného tématu. Pracovní sešit vše ještě více procvičuje. Od třetího dílu se v každé lekci cvičí i písemný projev a také se objevuje snaha vést studenta k sebehodnocení vlastního pokroku.

První a druhý díl pracovního sešitu se skládá z devíti lekcí. Každá se dělí na část gramatickou a komunikativní. Studenti mohou používat sešit na hodině nebo s ním pracovat za domácí úkol. Třetí a čtvrtý díl se skládá z šesti lekcí. Za gramatickým přehledem je část věnovaná slovní zásobě a pravopisu. Třetí díl pracuje s literárními texty, ve čtvrtém dílu jsou texty zaměřené profesionálně na pracovní prostředí. Důraz je na komunikaci a také se procvičují strategie psaní. Ve třetím dílu je na závěr za klíčem ke cvičením umístěn i gramatický přehled.

Primer plano 1 metodická příručka

Mezi psaní učebnice zařazuje cvičení, kdy mají studenti psát například jednotlivá písmena a čísla či slova, přiřazovat otázky a odpovědi, zapisovat údaje do tabulky a třídit je podle daných kritérií, doplnit odpovídající tvary sloves, transformovat věty kladné na záporné, psát dialog ve dvojici před tím, než bude předveden ústně, napsat věty, které obsahují procvičovaný gramatický jev, napsat kolik je hodin k daným obrázkům.

Mezi opravdové psaní lze zařadit doplňování údajů na kartičku v úvodní lekci, zapisování dat do diáře ve třetí lekci, tvorba dotazníku ve čtvrté lekci, další kartička v šesté lekci a jídelní lístek v lekci osmé. Všechno to jsou psaní pouze slov, slovních spojení či jednotlivých vět. Není zde žádný úkol na psaní souvislého textu.

Primer plano 1

V učebnici je velmi málo úkolů psaní. V úvodní kapitole má student na základě rozhovoru doplnit kartičku základními údaji o svém kolegovi. V šesté lekci po rozhovoru s několika kolegy vyplní údaje o tom, co mají rádi. Opět se doplňují pouze slova a slovní spojení, nikoli celé věty, natož souvislý text.

Primer plano 1 pracovní sešit

V pracovním sešitu je pouze jedno cvičení psaní ve čtvrté lekci. Student má napsat pět vět – odmítnout návrhy a vymyslet si výmluvy.

Shrnutí: Primer plano 1 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Psaní je v prvním dílu učebnice zastoupeno velmi málo. Student využívá psaní pouze k procvičování gramatiky a psaní jednotlivých slov a slovních spojení či krátkých vět, nikoli k psaní souvislého textu. Kupodivu jsou předešlá cvičení označena nadpisem „expresión escrita“ (písemné vyjadřování). Studenti dále doplňují jednoduché formuláře, dotazníky,

údaje do diáře nebo sestavují jídelní lístek. V pracovním sešitu píšou pouze v jednom cvičení věty, ve kterých odmítají návrhy a vymýšlejí si výmluvy.

Primer plano 2 metodická příručka

Mezi psaní patří opět zapisování údajů do dané tabulky, psaní odpovědí na otázky, psaní vět podle modelů, psaní vět s použitím procvičovaného gramatického jevu, doplňování chybějících slov do textu, psaní dialogu ve dvojici a jeho následné předvedení, jednou je zmiňován diktát. Ve druhé lekci píšou ve skupinkách pětkrát hádanku formou definice, v sedmé lekci je hádankou pohlednice, hádá se odkud byla poslána.

Primer plano 2

Ve druhém dílu učebnice je zastoupení cvičení psaní větší. Na úvod opět studenti na základě dialogu zjišťují určité informace od kolegy a ty pak zapisují do daného formuláře. Ve druhé lekci píšou hádanky – popisují osoby, věci, země, města, zvířata, profese, ... a ostatní hádají o koho/co se jedná. Na závěr studenti píšou virtuální pohlednice. Musí napsat text a adresu.

Ve třetí lekci studenti ve skupině vymýšlejí rady, které asi dají rodiče svému patnáctiletému synovi, jenž zůstane o víkendu sám doma. V dalším cvičení píšou rady o tom, co se má dělat (co se doporučuje) ve třech daných situacích. V šesté lekci pracují ve dvojici, na základě poslechu doplňují a rekonstruují příběh. V sedmé lekci píšou nákupní seznam, co dalšího je možné koupit v supermarketu. Na závěr je umístěna hádanka. Studenti napíšou pohled z nějakého známého místa a ostatní hádají, kdo pohled napsal a odkud ho posílá.

Primer plano 2 pracovní sešit

Pracovní sešit druhého dílu obsahuje pouze tři cvičení na psaní. Na základě obrázku student popisuje postavy, které stojí na autobusové zastávce. V další lekci popisuje nějakou osobu, kterou zná. Popis by měl obsahovat následující údaje: jméno, národnost, původ, profesi, vzhled, charakter, ke se nachází a jak se cítí. V šesté lekci studenti doplňují vhodná chybějící slova do seznamu - nákupní lístek.

Shrnutí: Primer plano 2 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Ve druhém dílu jsou opět mezi cvičení psaní zařazena cvičení, která se věnují procvičování gramatiky. Za opravdové psaní je možné považovat pouze několik cvičení: vyplňování formuláře, psaní krátkého textu, hádanka formou popisu, psaní rad, krátké vypravování příběhu, pohlednice, reklama a dopis. V pracovním sešitu se pouze dvakrát procvičuje popis osob (vnější vzhled i charakter) a jednou se opět píše nákupní lístek.

Primer plano 3 metodická příručka

Často je dáno učiteli na výběr: student může pouze mluvit, nebo si věty i napsat. Za písemný projev je považováno doplňování na základě poslechu, vizuální informace či přečtení textu. Studenti si také předem píšou dialogy, které následně předvádějí. Seznamují se s některými písemnými dokumenty, které ovšem pouze čtou, nevyplňují je, ani nepíšou (například smlouva o pronájmu).

Primer plano 3

Na úvod se v první lekci nachází sekvence. Studenti nejprve doplňují dotazník na základě poslechu a pak sestavují vlastní, který zadají kolegovi a zjistí a zapíšou jeho odpovědi. Další sekvence je věnována žádosti o stipendium. Student si postupně musí napsat životopis, motivační dopis a vyplnit žádost o stipendium. Ve druhé lekci si studenti zapisují svá novoroční přání, jsou dány vhodné začátky vět. V dalším cvičení píšou ve dvojicích nebo ve

skupinkách výklad o městě z poslechového cvičení nebo o městě, v kterém bydlí. Vše na závěr prezentují včetně obrázkové dokumentace. Ve třetí lekci připravují prezentaci o hromadných sdělovacích prostředcích ve své zemi. Na závěr vymýšlejí a píší zprávy odvozené od názvů titulků.

Ve čtvrté lekci dostávají roli novináře, který pracuje v redakci. Nejprve píší shrnutí úvodníku. Studenti pracují v redakci jako tým. Musí se domluvit na obsahu zprávy a společně ji dopsat do finální podoby. Ve čtvrté lekci píší krátký text o zvycích své země. Jsou dány začátky vět. Na závěr šesté lekce pracují ve skupinkách a píší schéma výuky ve své zemi a porovnávají ho se španělským školským systémem. Není zadáno, že by měli výsledný text napsat.

Primer plano 3 pracovní sešit

Třetí díl pracovního sešitu začíná psaním životopisu spisovatele Maria Benedettiho. Jedná se o transformaci textu z přítomného času do času minulého. Další cvičení se zabývá dopisem, jeho formálním členěním a interpunkcí. Jako poslední cvičení psaní v první lekci studenti píší životopis vybrané osoby. Důležitá data jsou dána a zároveň je student nabádán k tomu, aby dodržoval v textu určitý sled: úvod, stať a závěr.

Ve druhé lekci studenti píší vypravování na základě tradiční pohádky své země. Jsou upozorněni na to, že mají popsat postavy i prostředí a dobu. Vyprávět mají v první nebo třetí osobě. Další cvičení vypravování spočívá v tom, že dokončí příběh některého latinskoamerického autora. Teoreticky je zopakováno, co by mělo vypravování obsahovat a jsou dány pokyny k psaní.

Ve třetí lekci rozšiřují reportáž o cestě do Santiaga na základě doplňkových informací z CD. Pracují ve skupině. Poté samostatně píší reportáž o jiném městě, které sami dobře znají. Text by měl obsahovat tři odstavce a pokyny k psaní jsou dány.

Ve čtvrté lekci se začíná hádankou: student popíše nějakou ingredienci nebo nádobu a ostatní hádají, o co se jedná. Poté píší recept vybraného tradičního jídla své země. Opět jsou uvedeny pokyny, jak recept psát. Dalším úkolem je popsat jeden tradiční svátek a poslední je popis herce nebo nějakého významného člověka, který studenta v životě ovlivnil.

V páté lekci se píše vypravování v rozsahu 250-300 slov na téma vzpomínky na dětství, kde student žil, jaké měl hračky, ... Na závěr má napsat 100 slov o tom, jestli by chtěl být jedním z protagonistů z přečtených úryvků z literatury.

V šesté lekci student sepíše rady, které mu dal starší bratr k tomu, aby uspěl u zkoušky. Jsou dána potřebná slovesa a procvičuje se tvar konjunktivu. Na závěr si student vybírá jedno ze čtyř možných témat a píše vypravování: ve třech případech se jedná o osobní dopis a jedno zadání je stránka v deníčku.

Shrnutí: Primer plano 3 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Ve třetím dílu učebnice se objevuje o něco více cvičení psaní. Ve dvojicích si studenti připravují několik prezentací. První je o městě, ve kterém žijí, následující je o hromadných sdělovacích prostředcích. V sekvenci tvoří podle vzoru dotazník a zapisují odpovědi svých kolegů. Další sekvence je velmi praktická, studenti se připravují na stipendium v zahraničí. Postupně píší vlastní životopis, motivační dopis a vyplňují formulář žádosti o stipendium. Na závěr se věnují publicistickým textům. Píší zprávy a dokonce se mají vžít do role novináře, který pracuje v týmu jedné redakce, kde musí spolupracovat s ostatními studenty.

V pracovním sešitu se poprvé objevují odkazy na krásnou literaturu, studenti píší životopis Maria Benedettiho a jiné známé osobnosti. Také se cvičí v psaní dopisu, učí se, jaké má mít náležitosti. Ve druhé lekci si teoreticky i prakticky procvičují vypravování příběhu nebo pohádky. Věnují se popisu postav, prostředí, doby i samotnému vypravování. Učí se vyprávět v první a třetí osobě a dokončují povídky z krásné literatury od latinskoamerických

autorů. Dalším psaním je komentář v rozsahu tří odstavců o významném městě ve Španělsku nebo v zemi studenta. Čtvrtá lekce je zaměřena na různé druhy popisu. Nejprve se jedná o popis věci a popis postupu práce, zejména receptu. Pak se popisuje svátek a nakonec studenti popíší člověka, který byl pro ně v jejich životě důležitý. Pátá lekce je věnována vypravování vzpomínek z dětství. V šesté lekci se také píše vypravování v dopise nebo na stránce v deníčku.

Primer plano 4 metodická příručka

V příručce pro učitele jsou zmíněny následující cvičení psaní v učebnici a v pracovním sešitu. Jako první je doplnit údaje do CV podle modelu od učitele a napsat za úkol doma vlastní CV. Dalším je napsat dopis, ve kterém se student představí jako kandidát na práci. Učitel ukáže modelový text dopisu, který speciálně pro své studenty napíše.

V dalším cvičení pracují studenti ve skupinkách, diskutují a vyjadřují se k určité problematice. Jeden student dostane roli sekretářky a má zapsat, na čem se studenti dohodli - zápis ze schůze. Opět ve skupině studenti sestavují inzerát - nabídku práce, píší podle přečteného modelu a na základě diskuse. V dalším cvičení odpovídají dopisem na dopis přečtený. Mají se omluvit a získat klienta zpět. Pak vyplní formulář z banky a měli by rozumět vyplňování šeku, mohou pracovat se slovníkem. Na základě práce na hodině studenti píší doma článek v rozsahu 250-300 slov. Za další domácí úkol je popsat vybraný inzerát/reklamu a napsat reklamační dopis.

Dále sestavují dotazník a detailně popisují nový produkt, který chtějí uvést na trh. Ve dvojici píší shrnutí. V jiném cvičení psaní si student doplní svůj diář, zapíše si reálné i vymyšlené schůzky. Při přípravě prezentace firmy na veletrhu musí studenti rozhodnout o tom, jak bude stánek firmy vypadat (včetně veškerého vybavení) a všechny nezbytné změny mají popsat. Ve skupinách se píše stručné shrnutí, je dáno, jaké údaje má obsahovat. Poslední cvičení psaní navazuje na poslech, jedná se o popis obsahu zavazadla.

V učebnici nejsou vždy modelové texty a je na učiteli, aby vzorové texty pro studenty napsal (CV a dopis-žádost o práci). Několik úkolů je doporučeno zadávat jako domácí práce: obchodní a reklamační dopis. Jednou píší studenti shrnutí ve dvojici a jednou ve skupině. Ostatní písemné úkoly tvoří samostatně na hodině. Dvakrát vyplňují formulář a jednou doplňují svůj kalendář údaji o tom, co mají na každý den v plánu.

Primer plano 4

První lekce začíná vyplněním údajů do životopisu a následným napsáním vlastního životopisu. Jsou dány vzory a instrukce. Studenti také doplní dopis, ve kterém žádají o zaměstnání. Dále se v lekci doplňuje zápis ze schůze a připravuje se projekt založení nové firmy. Jedná se o sekvenci několika na sebe navazujících cvičení. Studenti nejprve sepisují návrhy, jak by nová firma mohla vypadat, čemu by se věnovala, firmu popisují ve skupinkách. Dále je nutné sestavit hierarchii zaměstnanců a určit, kdo bude mít jakou funkci. Pak musí napsat inzerát s nabídkou pracovních míst. Na závěr skupina svou firmu představí formou prezentace.

Ve třetí lekci píší obchodní dopis, odpověď klientovi na jeho stížnost. Také se naučí vyplňovat šek. Ve čtvrté lekci píší krátký článek o španělské firmě LOEWE na základě daných údajů. Dále popisují vybranou reklamu a pak popisují reklamu z televize a ostatní mají hádat, o co se jedná. Na základě modelu píší dopis - reklamaci. Jsou dány vhodné spojovací výrazy a forma/struktura: záhlaví, pozdrav, tři odstavce, rozloučení. V dalším cvičení na základě detailních pokynů popisují produkt. Na závěr studenti sestavují reklamu, text, obrázek/fotografie, hudba, logo, slogan. Také píší shrnutí informace po diskusi ve dvojici. Dalším psaním jsou dva dopisy: dopis vývozce, který uvádí podmínky své nabídky, a

dovozce, který o speciální nabídky a slevy žádá. Na závěr si studenti zapisují do kalendáře vše, co musí během týdne udělat, jaké mají domluvené soukromé i pracovní schůzky.

V poslední šesté lekci studenti píší stručnou zprávu o tom, proč se chtějí účastnit veletrhu a následně plánují, jak bude jejich firma na veletrhu prezentována, jak bude vše organizováno, jakým způsobem bude probíhat prezentace. Nakonec si studenti vyrobí vlastní vizitky.

Primer plano 4 pracovní sešit

V první lekci pracovního sešitu studenti píší seznam doporučení k tomu, aby vytvořili dobrý dojem u pohovoru do zaměstnání. Následuje popis dojmů z pohovoru nebo popis obrazu, který studenta ovlivnil. Rozsah je dán na 250-300 slov.

Dále studenti doplňují formulář o nově vzniklé firmě a sestavují dotazník o tom, co od firmy očekávají. Na základě přečteného píší komentář, ve kterém se vyjadřují pro nebo proti. V jiném cvičení píší zprávu na základě informace z grafů. Následuje text na vybrané téma v rozsahu 250-300 slov. Studenti popisují reklamu z televize a ostatní hádají, čeho se reklama týká. Dalším písemným úkolem je napsat vypravování 250-300 slov o vývoji vybrané obchodní značky. Jiná možnost je popsat vývoj reklamy v závislosti na vývoji informační technologie. Poslední z nabídky je popsat výrobu vína na základě poskytnutých údajů.

Pak se studenti cvičí v psaní shrnutí přečteného textu a nepřímá řeč se procvičuje psaním textu z úhlu pohledu operátorky a ředitele. V dalším cvičení mají studenti opět na výběr. Mohou vyprávět (200 slov), co zažili při nějakém pracovním nebo rodinném setkání v souvislosti se zvyky a tradicemi. Jiná možnost je napsat krátkou příručku – rady o tom, co je v zemi studenta při jednání s lidmi přípustné a co ne (gesta, oblečení, optimální vzdálenost, dotečky, pohled do očí. ...).

V šesté lekci se student teoreticky seznámí s tím, jak se píše zpráva a následně si vybírá ze tří možností psaní: jako první je zpráva o turistické kanceláři, další je popis nejlepšího a nejhoršího hotelu, který studenti zažili, a poslední úkol nabízí popis itineráře pro tuzemskou nebo zahraniční cestu na základě daného schématu.

Shrnutí: Primer plano 4 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Ve čtvrtém dílu je dáno několikrát učiteli za úkol dodat studentům model pro psaní, konkrétně psaní dopisu a životopisu. Model si musí učitel sám napsat. Opakovaně je učiteli doporučeno zadat psaní za domácí úkol: napsat článek v rozsahu 200-300 slov, popsat televizní reklamu a napsat reklamační dopis. Dvakrát píší studenti ve dvojici shrnutí. Ostatní písemné úkoly plní na hodině samostatně.

Ve skupině si studenti vytvoří fiktivní firmu, kterou představí v prezentaci. Součástí sekvence je napsat pracovní inzerát – nabídka práce ve firmě. Dále píší obchodní dopis – odpověď na stížnost. A o něco později sami píší dopis – reklamaci. Jsou seznámeni jak se strukturou formálního dopisu, tak s vhodnými spojovacími výrazy i s ustálenými frázemi a obraty, které se v tomto typu písemného styku používají.

Popis se věnuje popisu známé španělské firmy a popisu reklam a na závěr i jejich tvoření. Studenti se také připravují na život podnikatele, který si musí zapisovat různé schůzky a setkání do svého nabitého diáře. Vyrobí si návrh pro vlastní vizitku. Mezi komplexnější cvičení patří příprava prezentace firmy na veletrhu, kdy musí vše pečlivě promyslet a naplánovat.

V pracovním sešitu se také studenti zabývají pracovní sférou. Na úvod si píší rady pro uchazeče o zaměstnání, jak by se měl ideálně chovat u pohovoru. Pracovní sešit je provázán s učebnicí, jsou v něm umístěna doplňující cvičení, která rozšiřují téma probírané v učebnici. Rozsah psaných textů se pohybuje v rozmezí 200, 250-300 slov. Někdy je téma dáno na výběr

z více možností, většinou se jedná o téma ekonomického charakteru (popis dojmů z pohovoru, popis vývoje obchodní značky, vývoj reklamy, postup výroby vína).

Při vytváření fiktivní firmy v učebnici si v rámci pracovního sešitu studenti sestaví dotazník, aby zjistili po čem je poptávka a jaká firma by mohla mít na trhu naději na úspěch. Popisování reklamy se mění v hádanku pro ostatní. Vztah k zemi studenta a kulturní rozdíly jsou zpracovány v popisu zvyků a tradic a sepsání rad o tom, co je v zemi studenta při osobním jednání přípustné a co je naopak považováno za nesprávné. Téma cestování se odráží v psaní zprávy o turistické kanceláři či hotelu nebo v sestavení itineráře služební cesty.

Je zřejmé, že učebnice *Primer plano* je zaměřena na studenty, kteří již pracují v nějaké firmě. Odpovídají tomu typy písemných cvičení: životopis, formální dopisy jako dopis-žádost o zaměstnání, dopis-reklamace a odpovědi na ně, reklama na výrobek, reklama do televize, psaní shrnutí, zápis ze schůze, prezentace firmy na veletrhu, výroba vizitek.

3.6 Učebnice Sueña 1, 2, 3 a 4

Sueña-obecná charakteristika

Čtyřdílný učební soubor *Sueña* byl vypracován kolektivem profesorů z Univerzity v Alcalá de Henares. Každý díl se skládá z učebnice, pracovního sešitu, kazety a metodické příručky. První díl zahrnuje úroveň A1 a A2, druhý díl je B1, třetí díl B2 a poslední je úroveň C1.

První díl učebnice obsahuje deset lekcí, které se dělí na dvě části. V každé lekci se pracuje s funkcemi, gramatikou, slovní zásobou, fonetikou a psaním. Metoda je komunikativní se zaměřením pojmově funkčním a s důrazem na integraci všech řečových dovedností. Výuka by měla vést studenta k tomu, aby byl aktivní. V každé části lekce je přehled naučené gramatiky a na závěr lekce se nachází oddíl věnovaný kultuře. Pravidelně po třech lekcích má student možnost si formou opakování zkontrolovat, co se již naučil. Na konci učebnice jsou poslechové texty a abecední seznam slovní zásoby ke každé lekci s překladem do pěti cizích jazyků. Druhý díl učebnice má navíc na konci každé lekce opakování zábavnou formou (většinou nějaká hra).

Třetí a čtvrtý díl má lekce uspořádané jinak. První část lekce se věnuje slovní zásobě, pak následuje gramatika a její procvičení. Cvičí se jak mluvení, tak i psaní. Po cvičení pravopisu a typologii textů je zařazena fonetika. Na posledních třech stránkách lekce najdeme kulturu a opakování. Ve čtvrtém dílu má student občas možnost sám si na základě příkladů odvodit gramatické pravidlo (metoda induktivní). Student se seznámí se slovní zásobou nejen španělskou, ale i latinskoamerickou.

Ve všech učebnicích jsou odkazy na další procvičení probírané látky v pracovním sešitu, jenž může být využit jak na hodině tak k samostatné práci za domácí úkol a je rozdělen na deset lekcí, které doplňují lekce v učebnici. Probíraný materiál procvičuje a někdy i rozšiřuje. Na konci sešitu jsou výsledky ke cvičením. Texty nahrávek otištěny nejsou.

Soubor je založen na komunikativní metodě, ale nezapomíná na systematizaci gramatiky. V metodické příručce najde profesor rady ke cvičením, jaká cvičení využít na začátku hodiny, jaká na konci a co je vhodné pro skupinu určitého typu a další nápady. Příručka obsahuje doporučení, jaká cvičení se mají provést ve výuce a jaká jsou vhodná pro zadání za domácí úkol.

Sueña 1 metodická příručka

V příručce pro učitele jsou umístěna doporučení, která dávají učiteli na výběr zadat studentům napsat písemnou práci na dané téma většinou jako domácí úkol. Nejprve je rozsah stanoven na 50 slov, pak na 70, 100, 150 a ke konci učebnice již na 200 slov. V každé lekci se vyskytuje jeden nebo dva domácí úkoly tohoto typu. Témata jsou odvozena od témat

probíraných v dané lekci. Učiteli je zároveň kladeno za úkol práce studentů na další hodině vybrat a zkontrolovat. Doporučená kontrola je pouze formou označení chyby, ale nikoli její opravy. Opravit si musí práci sám student. Také se může celá třída věnovat opravě na další hodině. V učebnici ani v pracovním sešitu výše zmíněná cvičení uvedena nejsou.

Často se opakuje cvičení, ve kterém mají studenti něco nebo někoho popsat, ale jméno/název zatajit a ostatní ve třídě hádají, o koho/co se v popisu jedná. Některá cvičení jsou doplňovací, kdy studenti doplňují potřebné údaje, zejména do různých formulářů. Jiná cvičení jsou transformační – změna přítomného času na minulý, změna osoby vypravěče. Nejnáročnější jsou cvičení reprodukční na základě poslechu nebo čtení a produkční na základě diskuse, vlastních zkušeností a znalostí. Většinou je k disoizici modelový text. Při popisu je často použit obrázek, fotografie nebo série obrázků či fotografií nebo jiný vizuální materiál.

Aby byl student schopen napsat souvislý text, musí být obeznámen s jeho formou a musí znát vhodné slovní spojovací výrazy. Proto se některá cvičení zaměřují na čtení modelových textů, aby se je student naučil rozlišovat a znal jejich základní charakteristiky. Jiná cvičení jsou zaměřena na uspořádávání textu do odstavců a přiřazování chybějících částí textu.

V některých cvičeních psaní mají studenti při tvorbě textu použít určité výrazy nebo slovní spojení či gramatické tvary, nebo využít informaci z přečteného nebo vyslyšeného textu. Psaní proto často navazuje na jiná cvičení v sekvenci nebo odkazuje na již probranou slovní zásobu a gramatiku.

Sueña 1

Učebnice se věnuje procvičování popisu. Popisují se aktivity, které člověk provádí po celý den, popisují se osoby, jejich vzhled i charakter, většinou na základě obrázku či fotografie. Popisuje se den v deníku, popisuje se, co člověk dělá v dopise rodičům a přátelům. Na popis obrázků navazuje vypravování příběhu podle obrázků a vymyšlení jeho konce. V šesté lekci se objevuje psaní seznamů slov, slovních spojení a poznámek. Po šesté a deváté lekci je umístěna lekce opakovací, ve které se vyskytují cvičení psaní něčeho podobného, co studenti již psali v předešlých lekcích (seznamy, poznámky, hádanky, popisy, vypravování). Cvičení v sekvenci většinou začínají úkolem, který se vztahuje k přečtenému textu a následuje cvičení, kdy má student napsat něco podobného o sobě: buď píše informaci o sobě, nebo vyjadřuje vlastní názor na daný problém. Jindy zpracovává dané údaje, které transformuje do souvislého textu, například píše krátký příběh na základě daných údajů, nebo má ze své pozice pomoci někomu fiktivnímu něco napsat. Častým cvičením je sekvence, kdy nejprve student zjišťuje v dialogu od svého kolegy určitou informaci a tu pak zapisuje do daného formuláře či dotazníku. V deváté lekci se poprvé objevuje psaní v malých skupinkách a ve dvojicích.

K využití fantazie je vysloveně vyzýváno pouze v jednom cvičení v rámci opakování, kdy mají studenti vymyslet a popsat, co dělá mimozemšťan. V závěrečné lekci je student veden k hodnocení proběhlého kurzu (doplňuje formulář) a zároveň je osloven již jako zkušený student španělštiny, aby písemně poradil ostatním studentům, jak se učit cizí jazyky. Gramatika je vhodně v psaní využívána, když se probere předpřítomný čas, studenti píšou několik krátkých textů, ve kterých porovnávají, co již udělali a co ještě neudělali, čeho bylo dosaženo ve 20. století a čeho ne. Když je probrán minulý čas, studenti píšou vypravování o tom, co dělali. Po seznámení se souminulým časem (imperfecto) se píšou texty o tom, jaké to bylo, když byli malí. Z písemných úkolů lze jasně odvodit, co se v dané lekci probralo.

Sueña 1 pracovní sešit

V pracovním sešitu se nejprve v první lekci doplňují formuláře. Od druhé lekce se cvičí popis: popis domu/bytu, popis denních aktivit, popis osob. Pracuje se s obrázky a fotografiemi. Zajímavým nápadem je cvičení, ve kterém na základě obrázků aut studenti vymýšlejí a popisují, jací jsou jejich majitelé. Další cvičení využívající fantazii je popis mimozemšťana. Student si má představit, že je do mimozemšťana zamilovaný. Ve čtvrté lekci je tématem zdraví, studenti mají napsat: rady od doktora, rady pro kamaráda, který má zdravotní problémy, rady, jak léčit určité nemoci a rady co dělat, aby byl člověk zdravý. V páté lekci se studenti vrací k popisu. Popisují: fotografii, obsah filmu a obrázek. Nově se objevují instrukce, popis postupu jak něco dělat, jak někam dojít. Také píší krátké pohlednice kamarádům. Fantazie se rozvíjí ve cvičení v sedmé lekci, kdy mají studenti napsat text vypravování za použití minulého času a daných slov. V osmé lekci si psaním textů cvičí použití minulých časů: co dělali minulý víkend a co ještě neudělali tento, co dělali minulý týden, mají vybrat pět důležitých životní události z minulosti a napsat, jaký pro ně mají význam v přítomnosti. Minulé časy se procvičují i v deváté lekci, kde píší na základě informace v textu o tom, jací byli Tomáš, Lola a Ernesto dříve a jací jsou dnes. Fantazie se využívá při psaní vypravování na základě dvanácti obrázků. V poslední desáté lekci se cvičí budoucí čas, studenti píší o tom, co se zítra stane na základě daných novinových titulků.

Shrnutí: Sueña 1 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

V prvním dílu metodické příručky, učebnice a pracovního sešitu je vidět jasná provázanost. Cvičení k danému probíranému tématu a gramatice se vzájemně doplňují a rozvoj psaní postupně podporují. Učiteli jsou dokonce dána další doporučení témat k psaní, která může podle uvážení zadávat za domácí úkol. Cvičení psaní se vyskytují v každé lekci. Většinou se ve stejné lekci učebnice a pracovního sešitu opakují podobné typy psaní s různou obměnou a tím se docílí toho, že si student daný typ několikrát procvičí. Takovýto systém napomáhá k upevnění teoretických i praktických znalostí. Nejvíce se procvičuje popis, který má různé druhy: popis bytu/domu, popis osob, popis aktivit během dne, popis obrázků, popis postupu. Když se studenti seznámí s minulými časy, začíná se s vypravováním. Namátkově se objevují cvičení vyplňování formuláře. Studenti většinou pracují samostatně, až v posledních lekcích je několik cvičení psaní ve dvojici a v malé skupince.

Sueña 2 metodická příručka

V příručce pro učitele nenajdeme tolik doporučení k psaní krátkých slohových prací za domácí úkol. Druhý díl nepokračuje stejným způsobem jako díl první. Pravděpodobně je změna dána novými autory. Domácí úkoly psaní slohových prací se vyskytují jen občas. V první a ve druhé lekci je rozsah práce určen na 300-350 slov. Ve třetí a čtvrté lekci to je již 400-450 slov, v páté lekci až 500 slov a v sedmé lekci 650 slov.

Nejprve se procvičuje popis: popis města, vesnice, zeměpisného neštěstí, popis libovolné fotografie z učebnice. Hned v první lekci se studenti učí vyplnit formulář (žádost o kartu zdravotní pojišťovny). Dále mají uspořádat obrázky a popsat vzniklý příběh. Následuje psaní osobního dopisu kamarádovi. Studenti se seznámí se základními pravidly psaní dopisu: kam se umístí datum, záhlaví, text dopisu, rozloučení. Důležitá je ovšem nejen forma, ale i obsah.

Pak píší životopisy osob, o kterých si přečetli základní údaje v dotazníku. V následujícím cvičení psaní píší ve skupinkách o událostech dvacátého století, které považují za důležité. Dalším slohovým útvarem je vypravování příběhu. Studenti si musí uvědomit, že je třeba psát o tom, co/kdo, kde, kdy, proč a jak dělá. Jako domácí úkol se doporučuje zadat slohovou práci v rozsahu 400 slov na téma „Byl to velmi zábavný večírek/oslava“.

Ve čtvrté lekci studenti ve dvojici popisují obrázky. Na základě daných údajů píší žalobu v první osobě. Jako domácí úkol je doporučeno zadat slohovou práci v rozsahu 450

slov na téma: „Zrovna když jsem vycházel, ...“ Na závěr opět píše žalobu. Učiteli je doporučeno, aby studenty upozornil na správné použití minulých časů.

V páté lekci se procvičuje životopis známé osobnosti. Na učitelově uvážení je zadání domácí práce – životopis historické osobnosti podle výběru studenta. Rozsah má být 500 slov. Dalším cvičením je vymyslet a napsat obsah filmu na základě daných údajů. Studenti se domlouvají i na zvukovém doprovodu k filmu.

V šesté lekci studenti píše itinerář po Galícii, mají k dispozici mapu, fotografie a základní informace o turistických místech. Učitel má opět na výběr zadat domácí úkol v rozsahu 500 slov na téma je „Mé příští prázdniny“. Téma dovolené zpracují ve skupinkách, píše vypravování o společné fiktivní dovolené, každý má na starosti jednu část. V jiném cvičení napíše itinerář s návštěvou památek země studenta. V sedmé lekci se cvičí text argumentativní a vyjádření vlastního názoru. V rozsahu 650 slov píše práci na téma „Móda a hubnutí“. V dalších několika cvičeních písemně vyjadřují svůj názor týkající se vztahu k hudbě a hraní na hudební nástroj. V osmé lekci si studenti procvičují psaní krátkých inzerátů, koupě a prodeje i nabídky a poptávky práce. V deváté lekci píše formální dopis - žádost o informace a obchodní dopis. V desáté lekci studenti píše kratší písemné útvary jako: vzkazy a telegramy, reklamy a pohlednice.

Sueña 2

V první lekci učebnice studenti doplňují formulář základními údaji o osobách z předchozího cvičení. Pak se ptají spolužáka a doplňují informace o něm do dalšího formuláře. Jedná se o podobná cvičení, která jsou umístěna blízko sebe, ale ne přesně za sebou. Na závěr lekce doplňují formulář žádosti o lékařskou pomoc ve Španělsku. Také mají popsat typické španělské zvyky a porovnat je se zvyky své země. Jako hádanku popíše nějaké přírodní neštěstí, které se událo v jejich zemi, a ostatní hádají, o co se jedná. Ve druhé lekci se pokračuje ve vyplňování formulářů a také se objevuje psaní soukromého dopisu. A opět je umístěna hádanka, tentokrát studenti hádají, jaká známá osobnost je popisována – popisuje se, co dělá a jak často.

Ve třetí lekci píše krátký životopis osob podle daných údajů a pak pokračují v psaní životopisu nějaké známé osoby ze země původu studenta. V učebnici se projevuje snaha porovnávat Španělsko se zemí studenta: zvyky, zeměpis, známé osobnosti, ... Také je zajímavé, že student nejprve píše krátký text o sobě – například, co dělal minulý týden a co dělal tento týden, a pak až píše o fiktivní španělské rodině, co dělali minulý rok o prázdninách. Poté píše vypravování reálného příběhu na základě podrobné osnovy ve formě otázek, které studenta povedou k určité struktuře výsledného textu. Na závěr píše vypravování ve skupině, každý má za úkol napsat určitou část. Jen u jednoho cvičení je v zadání napsáno, že ho mají studenti odevzdat vyučujícímu: na jednu stránku popisují, jací byli, když byli malí. Poslední hádanka se týká opět popisu osoby, tentokrát jejího vzhledu a charakteru.

Ve čtvrté lekci se nachází text na reprodukci slyšeného příběhu. Následují dvě cvičení, která mají být vypracována ve dvojici, na psaní vypravování v minulosti o fiktivních osobách. Cvičení je doplněno obrázky. Nově se v šesté lekci objevuje psaní žaloby. Ve dvou cvičeních doplňují formulář výpovědi. V páté lekci se pracuje s novinovými články. Studenti píše do černé kroniky – kdo a jak spáchal zločin. V jiném cvičení vymýšlejí obsahy článků na základě titulků, tím se cvičí anticipace. Posledním cvičením je transformace textu zprávy do minulosti (minulé časy). V šesté lekci se procvičuje budoucí čas psaním textu o tom, jak si studenti představují život na zemi v roce 2120. Druhým tématem je cestování. Studenti pracují ve skupinkách a popisují turisty z obrázků, pak mají pro každého turistu vymyslet nejvhodnější dovolenou v závislosti na počasí. Na základě údajů a plánek studenti popisují turistickou trasu po okolí Alcalá de Henares.

V sedmé lekci píše první argumentativní text, ve kterém vyjádří vlastní názor k danému tématu (moderní hudba), minimální rozsah práce je stanoven na 15 řádek. V osmé lekci se píše inzeráty po čtení a třídění těch, které jsou v učebnici. Na závěr vymýšlejí formuláře pro svatební agenturu. Na základě čtení modelového textu píše profesní CV. V deváté lekci studenti píše formální dopis, ve kterém žádají informace o stipendiích na jedné univerzitě v Latinské Americe. Dalším úkolem je napsat formální dopis do knihkupectví s žádostí o zaslání katalogu.

Desátá lekce se zabývá psaním vzkazů. V prvním cvičení psaní studenti transformují telegram do krátkých vzkazů, pak čtou příklady a píše inzeráty k daným obrázkům. Dále píše vzkazy pro své spolubydlící. V jiné sekvenci se píše inzeráty o prodeji a koupi. Na závěr píše vzkazy pro sestru, která má bratrovi připomenout, na co nemá zapomenout.

Sueña 2 pracovní sešit

V pracovním sešitu je překvapivě mnohem méně cvičení psaní než v učebnici i než v předchozím prvním dílu pracovního sešitu. V každé lekci je většinou pouze jedno, maximálně dvě cvičení psaní. V první lekci se vyplňuje formulář pro vízum, ve třetí a ve čtvrté lekci se popisuje příběh na základě obrázků. V páté a šesté lekci se objevuje vypravování v minulosti. V sedmé lekci mají studenti vyjádřit vlastní názor na sport a na operu. Opět je uveden minimální rozsah 15 řádek stejně jako v učebnici. V osmé lekci píše inzeráty nabídky a poptávky týkající se věcí i práce. V deváté lekci sepisují obchodní dopis knihkupectví, v němž se děkuje za zaslání katalogu. Navazuje se na cvičení z učebnice, ve kterém studenti psali dopis s žádostí o katalog. Je velmi dobré, že si studenti cvičí reálný způsob psaní v roli klienta. Ne všichni budou v budoucnu pracovat v knihkupectví, ale mnozí si budou objednávat katalog zboží. V desáté lekci píše studenti soukromý dopis. Potřebné údaje k obsahu získají z dialogu, který si přečtou.

Shrnutí: Sueña 2 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Učebnice *Sueña 2* nepokračuje v tak velkém množství v zadávání domácích písemných prací jako díl první, ale v některých lekcích se doporučení objevují. Rozsah textu začíná počtem 300 slov a postupně se zvyšuje na 350, 400, 500 a končí počtem 650 slov. Studenti si opakují a prohlubují své znalosti a praxi s psaním následujících útvarů: popis, vypravování, osobní dopis a životopis známé osobnosti. U osobního dopisu se učí správně umístit a psát oslovení, vlastní text a rozloučení. Jako nový útvar píše žalobu. Dále popisují svou reálnou dovolenou i fiktivní dovolenou vymyšlených postav a itinerář zvoucí k cestování po zemi původu studenta. V sedmé lekci se procvičují texty argumentativní a písemné vyjadřování vlastního názoru. Devátá lekce je věnována formálnímu dopisu-žádosti a obchodnímu dopisu. V desáté lekci se zakončuje krátkými písemnými útvary: vzkazy, telegramy, reklamy a pohlednice.

Nový slohový útvar je procvičován minimálně dvěma cvičeními v první a ve druhé části lekce. Někdy je cvičení psaní i více, zejména pokud se jedná o kratší útvary. V jiných případech se píše jen jeden text – například text argumentativní.

V pracovním sešitu je cvičení psaní méně, ale vše je provázané s učebnicí, občas se na učebnici přímo odkazuje. Obtížnost cvičení psaní postupně stoupá od doplňování formulářů přes psaní vypravování k argumentování. V posledních lekcích se píše formální a soukromý dopis.

Studenti poměrně často pracují ve skupinkách. Při tom ale není určeno, co má každý člen skupinky dělat. Pokud práci nerozdělí učitel, může dojít k situaci, že jeden bude vše psát a ostatní se nezapojí.

Sueña 3 metodická příručka

Třetí učebnice pracuje s publicistickými texty. Ve druhé lekci studenti píší zprávy na základě novinových titulků. Dalším útvarem, který následuje jsou inzeráty. Dále píší detailní popis osob na fotografiích. Poté popisují sny s využitím gramatiky – čas souminulý (imperfecto). Učí se kombinovat popis a vypravování, popisují obrázky a zároveň si vymýšlejí příběh, který se na nich odehrává.

Dalšími formálními typy psaní, které se studenti naučí psát/vyplňovat, je žádost a strukturovaný životopis (CV). V životopisu by měly být uvedeny následující informace: osobní data, studium, další kurzy, pracovní zkušenosti, znalost jazyků, a jiné údaje důležité pro práci, o kterou se student uchází.

Novým útvarem je výklad. Tématem výkladu je svatba a svatební zvyky a tradice v různých zemích. Dále studenti píší oficiální dopis – žádost na obecní úřad. Následuje zpracování turistického letáku. V dopisu reklamace musí být jasně uvedeno, co se reklamuje a proč.

Podrobněji se probírá psaní argumentativních textů – studenti si nejprve texty čtou a seznamují se s jejich formou a obsahem. Učí se jejich základní charakteristiky, aby takový text uměli poznat. Dále si cvičí popisy a vypravování. Po poslechu kapitoly z knížky *Nido de víboras* vypravují, co pravděpodobně předcházelo a co následovalo a vymýšlejí konec celého příběhu.

Sueña 3

V první lekci vyplňují studenti žádost o práci a opakují si popis osob. Ve druhé lekci opakují vypravování, dvakrát domýšlejí konec příběhů, jednou popisují jeden příběh z různých úhlů pohledu. Dalším vypravováním je převyprávění zajímavého snu. Vypravování se cvičí také tím, že studenti vymýšlejí příběh knih na základě informace z knižních obálek. Zajímavé cvičení vypravování je na konci druhé lekce. Studenti si musí představit, že se nacházejí v roce 3557 a mají napsat, kam dospěl vývoj na zemi a popsat život ve vesmírném městě.

Ve třetí lekci se popisuje dvacáté první století podle představ studentů. Na základě přečteného textu doplňují informaci do diáře Sylvie. Oficiální dopis si cvičí v žádosti o povolení založení firmy, kterou adresují radnici. Podle modelu píší další žádost. Tradiční hádanka se tentokrát týká popisu věcí, nikoli osob jako ve druhém dílu učebnice. V sedmé lekci mají uhádnout název věci na základě popisu instrukcí k jejímu použití.

Ve čtvrté lekci si studenti napíší vlastní životopis a inzerát na práci, pro kterou by byli ideálními uchazeči (odvozeno z napsaného životopisu). V páté lekci si procvičí psaní dalšího formálního dopisu – žádosti o informace týkající se jazykového kurzu v zahraničí. V šesté lekci se pokračuje psaním formálního dopisu, tentokrát reklamace. V sedmé lekci jsou těžší úkoly: báseň má být přetransformována do argumentativního textu a v sekvenci navazuje argumentativní text na téma o politicích.

V osmé lekci jako by se setkala cvičení z různých oblastí. Nejprve se píše zpráva, pak se dávají rady kamarádovi, který bude půl roku pracovat v zahraničí. Na základě poslechu se reprodukuje text vypravování o prázdninách. Ve dvojici studenti píší seznam o tom, co se v jejich zemích změnilo ohledně zvyklostí a trávení volného času. Jako poslední cvičení psaní je výkladový text. Nejprve je uveden vzor, studenti pak ve dvojici píší podobný text o jedné z nabízených možností.

V deváté lekci se učebnice vrací k argumentativnímu textu. Student může využít nabízených myšlenek, nebo si téma vymyslet sám. Ve druhém cvičení píše argumentativní text k obrázku o ochraně zvířat a rostlin ve městech. Měl by to být krátký text, který se umístí na letáček pod obrázek.

Desátá lekce se zabývá publicistickým textem. Studenti píšou zprávu o známém zpěvákovi, musí se vžít do role novináře, který vedl se zpěvákem dialog. V posledním cvičení přijmou roli psychologa, jenž píše zprávu o svém pacientovi.

Sueña 3 pracovní sešit

Pracovní sešit třetího dílu se ve vztahu ke cvičení psaní „zhoršil“. Ve čtvrté, páté, šesté a deváté lekci není ani jedno cvičení psaní textu. Jen v první, druhé a desáté lekci je počet cvičení o něco vyšší, ve zbývajících je pouze jedno, maximálně dvě cvičení. První cvičení je uspořádací, kdy mají studenti sestavit poznámky Marka, jehož mladší bratr mu list s poznámkami roztrhal. V dalším cvičení dochází k transformaci starého textu do současného jazyka, jedná se o popis Dulcinei, kterou popisuje zamilovaný Don Quijote. Na základě čteného textu píšou shrnutí – popis Cadalsita. V posledním cvičení první lekce se opět věnují popisu osob. Na základě čtení vyplní formulář na komisařství a zároveň napíšou novinové titulky a zprávu do novin.

Ve druhé lekci si přečtou krátký příběh a napíšou podobné vypravování. Svou fantazii využijí při psaní dalšího příběhu na základě daných údajů. Pak píšou ještě dva příběhy, ve kterých se setkávají části popisné a vyprávěcí. První příběh píšou studenti na libovolné téma, druhé vybírají ze dvou možností: „Má poslední cesta“ a „Má školní dobrodružství“.

Ve třetí lekci píšou žádost o stipendium na základě daného schématu. V osmé lekci adresují formální dopis řediteli školy, ve kterém vysvětlují, proč chtějí žádat o stipendium. Pokyny k psaní tohoto úkolu jsou dány v učebnici a v zadání ke cvičení se na provázanost s učebnicí odkazuje. V desáté lekci na studenty čeká již komplexní úkol, doplňují obrázkový komiks: musí napsat dialogy i texty popisné a vyprávěcí. Na závěr píšou shrnutí komiksu.

Shrnutí: Sueña 3 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

V příručce pro učitele jsou důležité informace o tom, že student se musí nejprve procvičovaný druh textu naučit rozeznávat, seznámit se s jeho charakteristickými částmi, přečíst si modelové texty, a teprve pak ho začít psát. Ve třetí dílu studenti kombinují popis a vypravování, procvičují si text argumentativní a nově se učí psát text výkladový. Z formálních dopisů se cvičí zejména v psaní žádosti a reklamace. Je zajímavé, že v pracovním sešitu se většinou vyskytuje pouze psaní popisu a vypravování a jednou psaní formálního dopisu, ale není zde umístěno žádné cvičení složitějších textů jako je text argumentativní a výkladový, které se nacházejí pouze v učebnici. Psaní je procvičováno mnohem častěji v učebnici než v pracovním sešitu. Vzniká tak dojem, že v pracovním sešitu se pouze procvičuje, opakuje to, co je známé z minulé učebnice, zatímco v učebnici se studenti učí psát i nové texty.

Sueña 4 metodická příručka

Jelikož se jedná již o pokročilé studenty, učebnice je seznamuje i teoreticky s různými typy textů: vypravování, popis, argumentace a výklad a jsou zařazeny také texty administrativní, vědecké a publicistické. Hovoří se o kohezi a koherenci textu. Studenti se učí psát co nejstručnější shrnutí přečteného. A naopak mají rozvést do formy dopisu text telegramu nebo poznámek.

Ve druhé lekci se procvičuje vypravování a popis. Začíná se s cvičením uspořádacím, pak navazuje cvičení správného použití minulých časů ve vypravování. V dalším cvičení studenti doplňují popis prostředí, ve kterém se odehrává děj příběhu. Nakonec píšou za domácí úkol vypravování a životopis lékaře na základě daných údajů. Třetí lekce se zabývá výkladem. Výklad má čtenáře seznámit s určitým tématem/ problémem. Část výkladu může být popis, argumentace nebo vypravování.

Čtvrtá lekce se věnuje argumentování. Studenti se učí vyjádřit vlastní názor a podložit jej důkazy a příklady a pokusit se tak o svůj názor přesvědčit čtenáře. Text by měl být

logický a promyšlený. Tématem je většinou něco problematického, na co existují protichůdné názory a různé úhly pohledu a není na to jednoznačně správná odpověď, neexistuje ideální řešení. Lze použít postup deduktivní (vychází od teorie k příkladům) nebo opačný postup induktivní (vychází z příkladů a dochází k závěrům).

V páté lekci je tématem psaní žádost. V šesté lekci studenti píší různé druhy obchodních dopisů. Jedná se o formální písemné útvary. Obchodní dopis má danou formu, vše má své místo: oslovení, stať, závěr/rozloučení, datum, místo, adresa. Využívají se určitá ustálená spojení, společenské obraty a fráze. Formální dopis je konvenční a neosobní. Studenti se učí psát dopis-žádost, dopis-reklamaci/stížnost, dopis-nabídku služeb a zboží a odpovědi na ně. V sedmé lekci jsou tématem texty publicistické, zejména reklama. Studenti vymýšlejí atraktivní název reklamy, vhodný slogan, vytvářejí doprovodný obrázek a samozřejmě samotný reklamní text.

Osmá lekce se zabývá vědecko technickými/naučnými texty. Je doporučováno používání slovníků a odborných knih. Po přečtení básně mají studenti na výběr, mohou napsat text, ve kterém báseň rozeberou a porovnat s jiným dílem, nebo napíší o osobním zážitku z básně. V deváté lekci jsou novinové články. Studenti mají vymyslet nejlepší titulku nebo na základě titulku odvodit, o čem bude článek. Studenti nejprve texty nepíší, pouze se s nimi seznamují a učí se je rozlišovat na základě čtení. Na závěr lekce napíší zprávu, ve které musí dodržet základní body: kdo, co, kde, kdy, proč a jak. Zpráva musí být uspořádána od nejdůležitější informace k nejméně důležité. Měla by být objektivní.

V poslední desáté lekci se objevují texty právně administrativní. Cílem je, aby student těmto textům rozuměl, ne aby je dokázal psát, protože psaní takovýchto textů je úkol pro odborníka. V lekci se student seznámí se vzorem pracovní a nájemní smlouvy. Student se učí smlouvu doplnit údaji o sobě. Jako poslední text, s kterým se seznámí, je text rozsudku.

Sueña 4

Pro čtvrtou učebnici v řadě *Sueña* je typické zadání psaní ve dvojici a v malých skupinkách. Nejprve ve skupině píší text, ve kterém musí použít daná slovesa. V dalším cvičení uspořádají věty do textu tak, aby na sebe správně navazovaly. Poté si cvičí shrnutí obsahu textu a naopak rozšíření stručného textu dopisu a na závěr lekce opět píší text s použitím určitých výrazů, které vymyslel kolega.

Druhá lekce se věnuje vypravování, studenti píší čtyři různé příběhy, jeden o své zkušenosti, druhý o dané postavě, třetí má mít nějaké morální vyústění, čtvrtý musí využít daná podstatná jména. Ve skupině vymýšlejí románový příběh: postavy a události. Ve třetí lekci píší ve skupině scénář k filmu a výkladový text. Čtvrtá lekce je věnována argumentativnímu textu, píše se pouze jeden na vybrané téma. Dále se cvičí psaní shrnutí, vypravování, formální dopis-žádost o povolení a dopis žádající o radu/pomoc a zároveň dopis-odpověď, který by daný problém řešil.

V páté lekci píší dvě žádosti. Šestá lekce je věnována psaní obchodních dopisů. Nejprve dopis doplňují, pak sepisují dopis-žádost. Dvě cvičení jsou pro práci ve skupině, v prvním jeden dopis píše a na dopis z jiné skupiny odpovídají. Ve druhém cvičení napíše reklamní dopis o jednom z produktů. Na závěr lekce vytvoří článek do novin, ve kterém mají vyjádřit svůj názor na danou problematiku týkající se života mladých lidí ve Španělsku a v zemi studenta. V sedmé lekci sestaví itinerář a ve dvojici reklamu/inzerát a plán marketingu daného produktu podle určitého schématu. V osmé lekci tvoří ve skupině divadelní scénář. V deváté lekci píší ve skupině novinové zprávy. V desáté lekci se nacházejí nejtěžší texty-texty pracovní právní a administrativní. Studenti mají připravit pracovní smlouvu, doplnit smlouvu o pronájmu a napsat rozsudek.

Sueña 4 pracovní sešit

V pracovním sešitu čtvrtého dílu se v každé lekci kromě třetí nachází alespoň jedno cvičení psaní. V prvních dvou lekcích se píše vypravování, čtvrtá lekce se věnuje psaní dopisů: dopisy pro psychologa a jeho odpovědi, dopisy, které mají čtenáře o něčem přesvědčit. V páté lekci se píše odpověď na inzerát, vlastní popis a konec vypravování. V šesté lekci se dvakrát zpracovává zpráva a dopis–reklamace. V sedmé lekci v textu vyjadřují vlastní názor na přečtený úryvek.

V osmé lekci je studentovi dáno na výběr, po přečtení básně píše buď vlastní názor, nebo o pocitech, které v něm báseň vyvolala. V deváté lekci píše zprávu a výklad na deset řádek podle vzoru Borgese, v desáté lekci mají jako vzor text Cortáзара a tvoří humoristický text na téma „otevírání dveří“. V posledních dvou lekcích jsou vzorové texty velmi těžké, protože jsou literární. Studenti pravděpodobně nebudou v budoucnosti tvořit krásnou literaturu v cizím jazyce, proto jsou originální texty určitým zpestřením a neočekává se, že studenti dosáhnou kvalit originálu, spíše se jedná o cvičení tvůrčí, ve kterém mohou využít své fantazie a krásnou literaturou se inspirovat.

Shrnutí: Sueña 4 metodická příručka, učebnice, pracovní sešit

Ve čtvrtém dílu se projevuje pokročilá úroveň. Studenti jsou seznamováni nejen s ukázkami textů, ale učí se poznávat jejich charakteristiky i teoreticky, jakou má text strukturu, jak se dosáhne koheze, jaké jsou vhodné spojovací výrazy atd. Studenti se učí již složité texty jako je argumentování, výklad, texty publicistické a administrativně právní.

Studenti si uvědomí, že rozlišení některých textů není jednoznačné, vypravování se prolíná s popisem, ve výkladu může být jedna část argumentativní a druhá část popisná. Také píše oficiální dopisy: zejména žádosti a reklamace, dále žalobu, výpověď, inzeráty, reklamy a novinové zprávy. V posledních lekcích se pozornost obrací k literatuře (studenti se vyjadřují o přečtené básni) a také k pracovním právním textům a formulářům, se kterými by se mohli při práci a životě v zahraničí setkat. Učebnice podporuje práci ve dvojici a v malých skupinkách. V každé lekci je alespoň jedno cvičení psaní, které studenti píše ve spolupráci.

Pracovní sešit cvičení psaní doplňuje, cvičení jsou více zaměřena na využití studentovy fantazie, je mu dáno na výběr z několika možností nebo si má část zadání vymyslet samostatně. Zapojují se ukázky z krásné literatury. Student tak může využít své tvůrčí schopnosti a fantazie.

4 Kvantitativní analýza učebních souborů

Cílem kvantitativní analýzy učebnic je hodnocení učebnic z hlediska množství cvičení zaměřených na psaní. Analýza byla rozdělena do dvou oblastí, v kterých byly učebnice posuzovány podle různých kritérií: jednak podle počtu všech cvičení psaní a jednak také podle počtu typů cvičení, kdy jeden typ odpovídá jednomu slohovému útvaru. Navíc byla provedena pro každou hodnocenou oblast analýza vlivu rostoucí pokročilosti učebnic na sledovaná kritéria.

Cvičení psaní podle vzniklých typů textů - přiřazení do skupin

- deník (diario, agenda) – stránka v deníku nebo doplnění kalendáře v bodech
- deklarace (declaración, decálogo)
- dopis (carta informal/formal, instancia, denuncia) - osobní, formální, žádost, žaloba
- dotazník (cuestionario) – otázky a odpovědi
- formulář (ficha, impreso, cheque) – doplňování dat do předtištěného formuláře na poště, v bance, ve škole ...

- inzerát a reklama (anuncio) – koupě/prodej, nabídka/poptávka, seznámení se přes inzerát ...
- popis (descripción) - místa, věci, osob, recept, itinerář cesty
- pohlednice (postal) – většinou pozdrav z dovolené
- přání (felicitación) – k narozeninám, k dosaženému úspěchu
- rady (consejos) - co se má dělat v různých případech
- seznam (lista) slov/krátkých vět - nákupní lístek, seznam věcí na cestu, jídelní lístek
- scénář (escenario) - filmu a divadelní hry
- schéma (esquema, árbol genealógico) - genealogický strom rodiny, schéma vzdělávání v dané zemi, ...
- shrnutí (resumen) - přečteného či uslyšeného nebo shrnutí názorů při práci ve skupince
- úvaha (texto argumentativo, texto de opinión) – text, ve kterém student vyjadřuje vlastní názor na danou problematiku
- vzkaz (recado, nota) – většinou pro spolubydlícího či spolupracovníka
- výklad (exposición)
- výpisky
- vypravování (historia, relato, cuento, argumento de una película, redacción) - součástí vypravování může být i popis, pokud se ve cvičení procvičovaly minulé a budoucí časy, bylo zařazeno k vypravování, nikoli k popisu
- zpráva (noticia, informe, actas) - novinová zpráva, sdělení, zpráva z jednání, ze schůze
- životopis (CV, biografía) - životopis strukturovaný, životopis známé osobnosti

Ve výše uvedeném přehledu jsou podle abecedy seřazeny texty, které studenti tvoří. U některých typů textů se nacházejí různé druhy, jsou uvedeny česky v definici a španělsky v závorce. Texty, které mají jasný český překlad, nejsou definovány. Přehled byl využit pro přiřazování cvičení do skupin podle vzniklého výsledného textu a následně pro počítání cvičení v kvantitativní analýze.

4.1 Analýza absolutních hodnot počtu cvičení

V této části byla provedena analýza absolutních počtů cvičení na psaní v šesti zkoumaných učebních souborech. Porovnáním počtu cvičení je možné zjistit, jaký je kladen důraz na rozvoj psaní. Celkové počty cvičení zaměřených na rozvoj psaní obsažených v jednotlivých učebnicích a pracovních sešitech jsou shrnuty v grafu číslo 1.

Z grafu je patrné, že nelze určit optimální hodnotu počtu cvičení, kterou by jednotlivé učebnice používaly. Počty cvičení se mění napříč učebnicemi od *Španělštiny pro jazykové školy* s minimem cvičení, přes učebnici *Ven*, kde je více cvičení v učebnici než v pracovním sešitu, *Primer Plano*, ve kterém se psaní procvičuje zejména ve třetím a čtvrtém dílu, *Sueño*, jež obsahuje vysoký počet cvičení psaní od prvního dílu, až po *Fiestu* s výrazným počtem cvičení, zejména ve třetím dílu. České učebnice *Španělština pro jazykové školy* a *Fiesta* nemají pracovní sešit, v ostatních učebnicích španělské provenience tvoří pracovní sešit nedílnou součást souboru.

Pracovní sešit by mohl výrazně doplnit cvičení psaní, ale neplatí to pro všechny sady učebnic. Z grafu číslo 1 vyplývá, že u učebnice *Ven* nedochází prakticky ke změně počtu cvičení mezi jednotlivými díly a i u pracovních sešitů jsou tyto změny minimální a cvičení psaní je v nich kupodivu mnohem méně než v učebnicích.

Učebnice *Español sin fronteras* jako jediná obsahuje stejný počet cvičení psaní ve všech dílech. V pracovních sešitech je cvičení více, ale pouze v prvních dvou dílech, třetí díl obsahuje o polovinu cvičení méně. Závislost zvyšujícího se počtu cvičení na rostoucí úrovni

se zde neprojevuje. V porovnání s ostatními učebnicemi obsahuje učebnice *Español sin fronteras* nejméně cvičení psaní v každém dílu.

U *Španělštiny pro jazykové školy* a souboru *Primer plano* je patrná disproporce mezi počtem cvičení v prvním a druhém dílu. Na základě kvantitativní analýzy lze tedy konstatovat, že u těchto učebnic koncepční výuka psaní začíná až od druhého dílu.

U učebnice *Fiesta* jsou zjevné výrazné nárůsty počtu cvičení mezi jednotlivými díly. Na této učebnici lze nejlépe sledovat koncepci výuky psaného projevu, kdy je rostoucí úroveň podchycena rostoucím počtem cvičení pro její další plynulé rozvíjení. Učebnice *Primer Plano* také prokazuje rovnoměrný nárůst celkového počtu cvičení psaní v učebnici v závislosti na rostoucí úrovni. Pokud ovšem porovnáme třetí díly učebnice *Fiesta* a čtvrtý díl učebnice *Primer Plano*, *Fiesta* obsahuje cvičení pětkrát více. Je to dáno tím, že *Fiesta* nemá pracovní sešit a také tím, že do cvičení psaní byly započítány veškeré úvahy k zamyšlení, u jejichž zadání není jasně řečeno, zda mají být napsány, nebo pouze na hodině vysloveny.

Učební soubor *Sueña* je zajímavý tím, že se věnuje psaní rovnoměrně jak v každém dílu učebnice, tak i v každém dílu pracovního sešitu, ve kterém se ale nepochybně vše, co bylo probráno v učebnici, protože pracovní sešit obsahuje cvičení méně. Stejně jako u učebnice *Ven* se psaní procvičuje nejvíce ve druhém dílu učebnice a v posledních dílech je podíl cvičení psaní o něco menší. U učebnice *Sueña* je nutné upozornit na to, že se jako jediná hojně věnuje psaní v prvním dílu učebnice i pracovního sešitu. Student se často cvičí v psaní krátkých textů od počátku výuky.

4.2 Analýza pestrosti jednotlivých cvičení

Další část analýzy je přehledně zaznamenána v grafu číslo 2, který znázorňuje, kolik různých typů textů při cvičení psaní vzniká v každém dílu učebnice i pracovního sešitu. Je v něm patrná závislost počtu typů cvičení na pokročilosti. Nejméně se vyskytoval pouze jeden typ psaní v prvním dílu učebnice *Primer plano*, nejvíce bylo 12 typů ve čtvrtém dílu učebnice *Primer Plano* a ve třetím dílu učebnice *Sueña*.

Tabulka č.1 – počet cvičení na různé typy textů v učebnicích *Španělština pro jazykové školy*

Španělština pro jazykové školy I.	Španělština pro jazykové školy II.
Dopis 1x Popis 3x	Dopis 2x Popis 4x Úvaha 2x Výklad 1x Vypravování 1x Životopis 2x

Španělština pro jazykové školy

Tabulka č. 1 ukazuje, že pro učebnici *Španělština pro jazykové školy* je charakteristický nízký počet cvičení na psaní v prvním dílu. S tím také souvisí nízký počet typů, jsou pouze dva, s jasnou převahou cvičení na popis. Ve druhém dílu je již patrný nárůst typů textů. Učebnice pracuje se šesti typy cvičení (popis, dopis, životopis, úvaha, výklad, vypravování), přičemž je zachována převaha cvičení na popis.

Tabulka č.2 – počet cvičení na různé typy textů v učebním souboru *Fiesta*

Fiesta 1	Fiesta 2	Fiesta 3
Dopis 2x Formulář 1x Popis 8x	Dopis 2x Formulář 1x Popis 4x	Dopis 8x Popis 14x Reklama-leták 1x

Úvaha 3x Životopis 1x	Úvaha 21x Vypravování 3x	Shrnutí 7x Úvaha 40x Výklad 8x Vypravování 24x Zpráva 1x Životopis 1x
--------------------------	-----------------------------	--

Fiesta

Z tabulky č.2 můžeme vyčíst, že učebnice *Fiesta* pracuje jak s velkým počtem cvičení, tak s velkým počtem typů cvičení. Počet typů cvičení velmi narůstá ve třetím dílu. První díl a druhý díl obsahuje každý stejný počet typů cvičení (pět). V prvním dílu převažuje popis (8x), ve druhém je to úvaha, která se píše mnohonásobně častěji (21x). Poslední díl již obsahuje širokou škálu různých typů cvičení, přičemž dominantní úlohu zaujímají cvičení na úvahu a vypravování, které dohromady tvoří více jak polovinu všech cvičení. Lze tedy konstatovat, že *Fiesta* se snaží využívat nejvyšší úroveň nejen zvýšením počtu cvičení, ale i zvyšováním pestrosti cvičení a náročnosti vznikajících textů.

Tabulka č.3 – počet cvičení na různé typy textů v učebním souboru *Ven*

Ven 1	Ven 1 pracovní sešit	Ven 2	Ven 2 pracovní sešit	Ven 3	Ven 3 pracovní sešit
Básnička 1x Dopis 3x Dotazník 1x Formulář 1x Popis 13x Seznam 1x Vypravování 2x	Popis 6x Vypravování 2x	Dopis 4x Formulář 1x Inzerát 2x Popis 8x Úvaha 6x Vypravování 4x Vzkaz 1x Životopis 1x	Dopis 1x Popis 5x Úvaha 4x Vypravování 1x	Dopis 4x Dotazník 1x Popis 2x Reklama - leták 1x Seznam 5x Shrnutí 3x Úvaha 4x Vypravování 2x Životopis 2x	Dopis 1x Popis 3x Shrnutí 3x Výpisky 2x Úvaha 4x

Ven

Na základě tabulky č.3 lze konstatovat, že počet typů cvičení u učebnice *Ven 1* je přibližně stejný jako u 2. a 3. dílu. Na druhé straně je ale zřejmá převaha cvičení zaměřených na popis, které tvoří více než 50 % všech cvičení. U 2. a 3. dílu zůstává počet typů stejný, ale skladba cvičení je již mnohem rovnoměrnější. Kromě popisu je zvýšený důraz kladen též na úvahu, dopis a vypravování. U *Ven 3* je možné pozorovat výrazný nárůst cvičení zaměřených na tvorbu seznamu a patrný je též menší podíl cvičení na popis. Celkově lze ale říci, že ve *Ven 3* je rozložení jednotlivých typů nejvyváženější ze všech tří dílů.

U pracovních sešitů je pozorovatelný nárůst počtu cvičení s rostoucí pokročilostí. V prvním dílu se nacházejí pouze dva typy cvičení se zřejmou převahou cvičení zaměřených na popis, tak jak tomu bylo i v prvním dílu učebnice. Ve druhém dílu již dochází ke znatelnému nárůstu počtu typů při zachování převahy zastoupení cvičení na popis. V posledním dílu pracovního sešitu dochází k opětovnému zvýšení počtu typů s jejich poměrně rovnoměrným rozdělením. Dále je patrné, že počet typů cvičení je menší u pracovních sešitů než u učebnic, z čehož vyplývá že některé typy cvičení psaní se v pracovním sešitu neprocvičují.

Tabulka č.4 – počet cvičení na různé typy textů v učebním souboru *Español sin fronteras*

Español sin fronteras 1	Español sin fronteras 1 pracovní sešit	Español sin fronteras 2	Español sin fronteras 2 pracovní sešit	Español sin fronteras 3	Español sin fronteras 3 pracovní sešit
Formulář 1x Seznam 1x Schéma 1x Vzkaz 1x Životopis 2x	Dopis 6x Formulář 1x Inzerát 1x Popis 2x Rady 1x Seznam 3x Shrnutí 1x Úvaha 1x Vypravování 3x Vzkaz 1x Životopis 1x	Dotazník 1x Formulář 1x Popis 1x Reklama 1x Úvaha 1x Vzkaz 1x	Dopis 6x Inzerát 1x Popis 6x Seznam 2x Shrnutí 2x Vypravování 2x Vzkaz 1x Zpráva 1x Životopis 1x	Dopis 1x Popis 2x Úvaha 2x Vypravování 1x	Dopis 2x Popis 3x Úvaha 4x

Español sin fronteras

Z tabulky č.4 jasně vyplývá, že počet cvičení psaní v pracovním sešitu *Español sin fronteras* převažuje nad počtem cvičení v učebnici. V učebnici se zadaný text píše pouze jednou, nejvýše dvakrát. V pracovním sešitu se v prvním dílu nejvíce procvičuje psaní dopisu (6x), ve druhém dílu je to opět dopis a popis (obojí 6x) a ve třetím dílu se nejvíce píše text úvahový (4x). S rostoucí úrovní narůstá složitost produkováných/výsledných textů. Od vyplňování formulářů v prvním dílu se dojde k psaní úvahy v dílu posledním. Celkový počet cvičení psaní v učebnicích je prakticky ve všech dílech stejný.

V prvním dílu učebnice se cvičení psaní vyskytují jen sporadicky, jedná se o psaní seznamů, krátkých vzkazů a na konci učebnice se studenti naučí psát životopis. Ve druhém dílu se psaní objevuje až od deváté lekce. Cvičení psaní se ve třetím dílu nachází pouze v první, druhé, páté a pak v desáté, dvanácté a čtrnácté lekci.

Tabulka č.5 – počet cvičení na různé typy textů v učebním souboru *Primer plano*

Primer plano 1	Primer plano 1 Pracovní sešit	Primer plano 2	Primer plano 2 Pracovní sešit	Primer plano 3	Primer plano 3 Pracovní sešit	Primer plano 4	Primer plano 4 Pracovní sešit
Formulář 2x	0	Dotazník 1x Pohlednice 2x Popis 1x Rady 2x Seznam 1x Vypravování 2x	Popis 2x Seznam 1x	Dopis 2x Dotazník 1x Prezentace 1x Přání 1x Schéma 1x Výklad 1x Zpráva 3x Životopis 1x	Dopis 4x Popis 6x Rady 1x Vypravování 5x Životopis 2x	Dotazník 2x Formulář (šek) 1x Inzerát 2x Prezentace 1x Popis 6x Seznam 1x Shrnutí 1x Schéma	Dotazník 1x Formulář 1x Popis 7x Shrnutí 1x Schéma 1x Vypravování 3x Zpráva 4x

						1x Vizitka 1x Zápis ze schůze 1x Zpráva 2x Životopis 2x	
--	--	--	--	--	--	---	--

Primer plano

Z tabulky č.5 plyne, že učebnice *Primer plano* v prvním dílu s psaním prakticky nepočítá. Počet cvičení psaní narůstá se zvyšující se úrovní od druhého dílu. Psaní je soustředěno spíše do učebnice než do pracovního sešitu. Ve druhém dílu se psaní určitého textu procvičuje jednou nebo dvakrát. Od třetího dílu se zvyšuje jak počet typů textů, tak počet cvičení k danému typu. Ve třetím dílu se v pracovním sešitu procvičuje popis a vypravování, které již student zná z dílu druhého. Nově se studenti cvičí v psaní dopisu. Psát životopis se studenti učí od třetího dílu. Jelikož je učebnice zaměřena na pracovní prostředí, studenti si připravují prezentace, zapisují zprávy ze schůze a vyrábějí si vlastní vizitku.

Tabulka č.6 – počet cvičení na různé typy textů v učebním souboru *Sueña*

Sueña 1	Sueña 1 pracovní sešit	Sueña 2	Sueña 2 pracovní sešit	Sueña 3	Sueña 3 pracovní sešit	Sueña 4	Sueña 4 pracovní sešit
Deník 2x Dopis 2x Formulář 1x Inzerát 1x Popis 14x Rady 1x Seznam 3x Vypravování 16x Vzkaz 1x Zpráva 2x Životopis 1x	Formulář 2x Inzerát 1x Pohlednice 2x Popis 15x Rady 5x Seznam 2x Vypravování 8x	Deklarace 2x Dopis 4x Formulář 7x Inzerát 4x Popis 13x Telegram 1x Úvaha 1x Vypravování 11x Vzkaz 3x Životopis 2x	Dopis 2x Formulář 1x Inzerát 8x Popis 1x Telegram 1x Úvaha 2x Vypravování 3x Zpráva 1x	Deklarace 1x Dopis 5x Formulář 1x Inzerát 2x Popis 9x Rady 1x Seznam 2x Úvaha 4x Vypravování 4x Výklad 1x Zpráva 4x Životopis 1x	Dopis 2x Popis 4x Shrnutí 2x Vypravování 2x Zpráva 4x	Inzerát 2x Dopis 8x Popis 3x Seznam 1x Scénář 2x Shrnutí 2x Úvaha 4x Výklad 1x Vypravování 9x Zpráva 1x Texty administrativně právní 3x	Dopis 5x Popis 3x Úvaha 2x Výklad 1x Vypravování 5x Zpráva 3x

Sueña

Tabulka č.6 ukazuje, že v učebním souboru *Sueña* se psaní cvičí od prvního dílu. V učebnicích je více typů textů než v pracovních sešitech. Cvičení psaní jsou umístěna ve všech dílech rovnoměrně. Jeden typ psaní se procvičuje mnohonásobně více než v jiných analyzovaných učebnicích. Například popis se v prvním dílu píše 14-krát v učebnici a 15-krát v pracovním sešitu. Psaní dopisu, inzerátu, popisu a vypravování se procvičuje ve všech dílech a postupně narůstá složitost výsledného textu. V posledních dvou dílech se píše úvaha a výklad. Ve čtvrtém dílu se studenti seznámí s texty administrativně právními.

5 Hodnocení cvičení psaní textů v závislosti na zadání

V další praktické kapitole se nacházejí úkázky zadání ke cvičení psaní souvislých textů ze sledovaných učebních souborů v tomto pořadí: *Španělština pro jazykové školy, Fiesta, Ven, Español sin fronteras, Primer plano* a *Sueña*. Cvičení se týkají následujících útvarů: pro začátečnickou úroveň je to formulář a dopis, pro mírně pokročilou úroveň byl vybrán popis a vzkaz, v pokročilé úrovni bylo sledováno zadání k vypravování a výkladu, na velmi pokročilé úrovni se pozornost obrací na psaní zprávy a úvahy.

Formulář – na začátečnické úrovni

Španělština pro jazykové školy I.

V učebnici se nevyskytuje úkol na vyplňování formuláře.

Fiesta 1

Zadání: (71/15 opakovací lekce) Vyplňte přihlášku na letní kurz španělského jazyka.

Komentář: Student vyplňuje údaje o sobě, formulář není adaptovaný, možná si významy některých slov bude muset vyhledat ve slovníku. Pokud má o španělštinu zájem a uvažuje o účasti na letních kurzech, cvičení je pro něj praktickou přípravou.

Ven 1

Zadání: (14/3 lekce 1) Rellena este impreso con tus datos personales.

Komentář: Studenti vyplňují kartičku z jazykové školy v Madridu údaji o sobě (jméno, příjmení, národnost, adresa v Madridu, číslo pasu a telefonu). Vymýšlejí si jen adresu v Madridu.

Español sin fronteras 1 pracovní sešit

Zadání: (11/4 lekce 2): Tienes que enviar una carta importante por postal expres. Rellena el impreso con todos los datos.

Komentář: Student má vyplnit formulář, který dostane na poštu, když bude posílat dopis expres. Musí si vymyslet, komu bude dopis posílat a podle toho doplnit údaje o adresátovi. Situace je reálná a praktická.

Primer plano 1

Zadání: (81/5 lekce 6) Complete usted también una ficha. Hable con sus compañeros y encuentre a dos con los mismos gustos que usted.

Komentář: Studenti musí zjistit jméno spolužáka a co ho baví a co ho nebaví. Odpovědi píšou na kartičky heslovitě - v několika slovech, slovesa ve tvaru infinitivu. Cvičení je smysluplné, studenti poznávají své spolužáky a zároveň si procvičují doplňování informací do daných formulářů-kartiček. Dochází k integraci několika dovedností: mluvení, poslech, interakce a psaní.

Sueña 1

Zadání: (47/10 lekce 3) Paco tiene que enviar un paquete a su novia, Cristina. Ayúdalo a completar el impreso que le dan en Correos. Él te facilita sus datos personales.

Komentář: Student se vžije do role pomocníka. Má k dispozici dvě občanky, jednu Paca a druhou Cristiny a také formulář z pošty, který musí potřebnými údaji vyplnit. Student si nejprve vše přečte, pak vyhledá potřebné údaje v občanských průkazech a na závěr tiskopis vyplní. Procvičuje se čtení a psaní. Student si nic nevymýšlí, pracuje s danými informacemi.

Shrnutí – zadání k vyplňování formuláře na začátečnické úrovni

Španělština pro jazykové školy I. nenacvičuje žádné vyplňování formuláře. V učebnici *Fiesta 1* se vyplňuje neadaptovaný formulář - přihláška na letní jazykový kurz španělštiny. Formulář je obsáhlý a student si pravděpodobně bude muset některá slova vyhledat ve slovníku. Formulář v učebnici *Ven 1* je naopak velmi jednoduchý a ukáže studentovi, že je možné ho vyplnit po absolvování první lekce.

V pracovním sešitu *Español sin fronteras 1* je student postaven před reálnou situací, kdy má neadaptovaný, originální formulář ze španělské pošty vyplnit údaji o sobě. V učebnici *Sueña 1* je definován specifický kontext, který musí student využít a dané údaje zpracovat,

nezapisuje informace o sobě, ale informace dodané, které si přečte. Snaží se pomoci třetí osobě, která formulář sama vyplnit nedokáže. V obou případech pracuje samostatně.

V učebnici *Primer plano 1* student informace k doplnění nemá a musí je nejprve od spolužáka získat během krátké konverzace. Následně vše zapíše. Při plnění cvičení v učebnici *Sueña a Primer plano* dochází k integraci nejméně dvou řečových dovedností.

Dopis/pohlednice - na začátečnické úrovni

Španělština pro jazykové školy I.

Zadání: (266/5 lekce opakovací) Napište svému příteli dopis, jak byste si představoval dovolenou. Odpovězte při tom na dané otázky (6 otázek).

Komentář: Psaní dopisu je umístěno na závěr učebnice do opakovací lekce. Dopis se píše bez vzoru a bez jakýchkoli dalších pokynů ohledně formy a úvodních a závěrečných frází. Rozsah také není dán, ale náповědou jsou otázky, na které má student v dopise odpovědět.

Fiesta 1

Zadání: (55/20 lekce 4) Napište krátký dopis své rodině.

Komentář: Dopis se píše jako poslední cvičení čtvrté lekce. Vzor je možné vyhledat v jednom z úvodních textů, ve kterém píše Gonzalo své rodině o pobytu v Praze. Pokud studenti studují v jiném městě, než ve kterém mají rodinu, mohli by podobný dopis napsat. V jiném případě si musí něco vymyslet, nebo si představit, že píše rodině - například z dovolené nebo z jazykového kurzu. Vše záleží na upřesnění zadání učitelem a na fantazii studenta.

Ven 1

Zadání: (25/4 lekce 2) Escribe una carta a tu amigo/a por correspondencia. Le mandas esta foto de un amigo. Explica quién es, su nombre, profesión, etc.

Komentář: Ve druhé lekci není žádný vzor psaní dopisu, pravděpodobně si má student procvičit jen popis osoby na obrázku.

Español sin fronteras 1 pracovní sešit

Zadání: (39/11 lekce 7) Escribe una carta a un amigo de tu país y cuéntale tus ideas sobre España y los españoles, la forma de vida y las costumbres de tu país que son diferentes.

Komentář: Cvičení psaní je umístěno na závěr sedmé lekce, navazuje na čtení textu, který stručně rozebírá otázku stereotypů o Španělsku. Student může využít některé myšlenky z textu a musí se zamyslet nad tím, jak se život ve Španělsku liší od života v jeho rodné zemi. Cvičení je zaměřené nejen na psaní v návaznosti na čtení, ale pracuje také s otázkou kultury a jejího vlivu.

Primer plano 1

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní dopisu/pohlednice.

Sueña 1 pracovní sešit

Zadání: (51/9 lekce 5): Escribe una postal a tu amiga contándole cómo es tu ciudad.

Komentář: Psaní pohlednice předchází několik cvičení, která je možné považovat za sekvenci. Nejprve student doplňuje vhodné tvary dvou sloves (ser/estar), která obě znamenají „být“, do textu pohlednice, ve které je popisováno město ve Španělsku. V dalším cvičení si procvičují doplňování slov týkajících se počasí. Pak popisují dvě fotografie (přístav a velkoměsto) a na závěr mají za úkol napsat pohlednici o svém městě. Studenti budou dobře

připraveni, mají k dispozici modelový text, zopakovali si potřebnou slovní zásobu, rozsah textu je dán počtem volných řádek. Musí si vymyslet jen jméno kamarádky, které budou psát.

Shrnutí – zadání k psaní dopisů a pohlednic na začátečnické úrovni

V učebnici *Španělština pro jazykové školy I.* se píše jediný dopis až na konci prvního dílu, kdy již student ovládá podmiňovací věty. Je dán adresát, ale není upřesněn rozsah ani není vysvětleno, jakou má mít dopis formu. Jsou k dispozici pouze otázky, na které má být odpovězeno.

Učebnice *Fiesta 1* dává studentovi v psaní velkou volnost, v zadání je jen: napište dopis své rodině. Učebnice *Ven 1* má v zadání napište dopis, ale hlavním cílem je popsat osobu na obrázku. V dané lekci se popis procvičuje, ale údaje o tom, jak má vypadat dopis, umístěny nejsou. V učebnici *Primer plano 1* se psaní dopisu, ani pohlednice nevyskytuje.

Zadání ke cvičení v pracovním sešitu *Español sin fronteras 1* je dosti komplexní a na první díl se zdá být úkol složitý. Student může využít myšlenky z textu, který psaní předchází, ale musí sám znát vhodnou slovní zásobu pro popis kultury a zvyků své země. Rozsah dopisu není určen, pokud za něj nepovažujeme polovinu stránky v pracovním sešitu, která je prázdná. V pracovním sešitu *Sueña 1* student píše pohlednici po řádné přípravě lexikální i gramatické. Rozsah pohlednice je dán počtem volných řádků. Obsahem je stručný popis města, ve kterém student bydlí.

Popis - na mírně pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy I.

Zadání: (73/2 a) lekce 5) Popište svou známou a použijte následující slova: joven, morena, baja, delgada, alegre, activa.

Komentář: Pokud nabízená slova neodpovídají realitě, budou studenti psát slovesa v záporu. Není dán žádný vzor, ani vymezen rozsah.

Fiesta 1

Zadání: (31/12 lekce 2) Popište osobu ze svého okolí.

Komentář: Ve druhé lekci je probírán popis osoby, studenti jsou seznámeni s potřebnou slovní zásobou a vzor k popisu mohou nalézt v jednom z úvodních textů lekce. Zadání není blíže specifikováno

Ven 1

Zadání: (132 lekce 11) ¿Podrías presentar a tus compañeros diversos cantantes de tu país?

Komentář: Zadání navazuje na čtení krátkých odstavců o známých španělských interpretech. Studenti si texty přečtou a následně mají odpovědět na několik otázek (kontrola čtení s porozuměním). Poté stručně představí známé interprety své země. U tohoto cvičení by asi bylo vhodné zadat předem za úkol, aby si na hodinu přinesli fotografie známých zpěváků své země. Cvičení je vhodné zejména pro mnohonárodnostní třídy.

Español sin fronteras 2

Zadání: (92/3 lekce 9) Piensa en alguien famoso, descríbeselo a tu compañero para que adivine de quién se trata.

Komentář: Cvičení je výsledek sekvence. Studenti nejprve poslouchají tři popisy osob a mají k nim přiřadit odpovídající fotografie. Pak čtou krátký text - popis muže na fotografii. V dalším cvičení si opakují slovní zásobu k popisu osob a hledají k přídavným jménům antonyma. Mohou využít slovníku. Na závěr napíší popis známé osoby a kolega z dvojice má

uhádnout, o koho se jedná. Cvičení ale není označeno jako cvičení psaní, popis je možné provést pouze ústně.

Primer plano 2

Zadání: (35/14 lekce 2) En grupos de tres. Escriban cinco definiciones para presentarlas al resto de la clase. Piensen en personajes famosos, objetos, países, ciudades, animales, profesiones, aparatos, etc. Ejemplo: Es un escritor mexicano que ganó el premio Nobel de Literatura en 1990.

Komentář: Psaní navazuje na procvičování vztažných vět se vztažným zájmenem „que“ a na poslechové cvičení, ve kterém studenti slyší hádanky formou definice a mají uhádnout, kdo je popisován/co je popisováno. Studenti podle zadání pracují ve trojici, ale úkol není těžký a každý by mohl vymýšlet hádanku samostatně. U cvičení je také uveden model se zaměřením na španělské a latinskoamerické realie.

Sueña 2

Zadání: (37/12 lekce 2) Elige un personaje famoso. Después indica qué suele hacer y con qué frecuencia. Los demás compañeros tienen que adivinar de quién se trata. (un buen deportista, el autor de cine que más te gusta, tu cantante favorito)

Komentář: V dané lekci byly probrány následující výrazy: vždy, často, nikdy, jednou za měsíc, každý týden, málokdy, obvykle, pětkrát týdně. Také se studenti naučili slovesa vyjadřující různé aktivity, proto pro ně nebude problém napsat věty, ve kterých známou osobnost charakterizují podle toho, co dělá a jak často. Není dán žádný vzorový text ani jeho rozsah.

Zadání: (55/24 lekce 3) Vamos a describir a una persona. Para ello, elige primero al personaje (famoso o no, pero conocido por tus compañeros) y después completa el siguiente esquema (cara, cuerpo, ropa, carácter). Una vez que hayas escrito la descripción, pásasela a tus compañeros. Ellos deben averiguar de quién se trata.

Komentář: Cvičení je umístěno na závěr lekce, ve které se porovnává, jak se člověk s věkem mění, jaký byl dříve a jaký je teď. Studenti by měli znát nezbytnou slovní zásobu z předchozích lekcí. Není dán vzor textu, ale u jednotlivého bodu popisu (obličej, tělo, oblečení a charakter) jsou dva volné řádky. Každý student popíše jednu známou osobu a ostatní hádají, kdo je popsán.

Shrnutí – zadání k psaní popisu na mírně pokročilé úrovni

V učebnici *Španělština pro jazykové školy I.* je při zadání popisu napovězeno přídatnými jmény, která mají studenti využít. Jiným způsobem popis vymezen není.

Učebnice *Fiesta 1* vyžaduje od studenta iniciativu, pokud potřebuje pro psaní vzorový text, může ho najít mezi úvodními texty v dané lekci. Psaní není nijak omezeno, ani vymezeno.

Popis v učebnici *Ven 1* navazuje na čtení a mluvení a zároveň se čerpá z realit, student představuje známé interprety své země.

V učebnicích *Español sin fronteras 2*, *Primer plano 2* a *Sueña 2* se vyskytuje podobné cvičení – psaní hádanky, kdy mají spolužáci hádat, kdo je popisován/ co je popisováno. V učebnici *Español sin fronteras 2* pracují studenti ve dvojici, každý si připraví jednu hádanku a jeho kolega ji má uhádnout. Cvičení je výsledkem sekvence, která studenty na psaní dobře připraví: přečtou si vzorový text a zopakují si vhodnou slovní zásobu. V učebnici *Primer Plano 2* se pracuje ve skupinkách. Každá má vymyslet pět definic, které jsou velmi jednoduché – pouze jedna věta/souvětí. Model je dán. V učebnici *Sueña 2* jsou ve dvou po sobě jdoucích lekcích umístěna podobná cvičení. V prvním se píše hádanka na základě činností popisované osoby, ve druhé se popisuje na základě zevnějšího. V obou případech mají

studenti k dispozici potřebnou slovní zásobu. Vzorový text dán není. V učebnici *Sueña 2* se projevuje tendence opakování cvičení vedoucích k napsání podobného textu.

Vzkaz - na mírně pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy I.

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní vzkazu.

Fiesta 1

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní vzkazu.

Ven 2

Zadání: (111/4 lekce 10) En clase escribe a un compañero pidiéndole que haga algo. Se mezclan todas las notas, cada alumno escoge una y transmite el recado al destinatario.

Ejemplo escrito: Para Luis: Llama urgentemente a Pepita. Ana.

Ejemplo hablado: Luis, Ana ha dicho que llames a Pepita. Luis, Ana dijo que llamas urgentemente a Pepita.

Komentář: Studenti píší jednoduché vzkazy, a poté každý musí vyřídit ústně vzkaz napsaný někým jiným. Tím si procvičují nepřímou řeč. Vzorové příklady jsou uvedeny. Psaní zde slouží jako podklad pro mluvené a cvičení gramatiky.

Español sin fronteras 2

Zadání: (135/6 lekce 14) Vuestra jefa se ha ido una semana a Brasil para hacer negocios, pero llama a la oficina todos los días para saber qué pasó el día anterior y para que le contéis todos los mensajes que le dejaron las personas que llamaron. Elaborad los mensajes de lunes a viernes y hablad con la jefa al día siguiente.

Komentář: Studenti se musí vžít do role zaměstnance firmy (pravděpodobně sekretářky) a musí vymyslet a napsat vzkazy, které obdržela jejich nadřízená během týdne, kdy je na služební cestě. Student napíše vzkazy a jejich následným sdělováním po telefonu si procvičí nepřímou řeč, která je v lekci probírána.

Primer plano 2

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní vzkazu.

Sueña 2

Zadání: (163/13 lekce 10) Encima de tu mesa de trabajo has encontrado estas notas (hay dos). Escribe cinco recados personales a tu compañero de piso. En ellos tienes que: felicitarlo por haber aprobado el curso, pedirle que saque el perro al parque, contarle que lo ha llamado su madre y que es urgente, anunciarle que tiene un aviso para recoger un paquete en correos, recordarle que hoy no vendrás a cenar.

Komentář: Dva uvedené vzkazy slouží jako modely. Student žádné vzkazy nevymýšlí, pouze transformuje dané informace do formy vzkazů pro svého spolubydlícího.

Shrnutí – zadání psaní vzkazu na mírně pokročilé úrovni

Učebnice *Španělština pro jazykové školy I.* a *Fiesta 1* a *Primer plano 2* se psaním krátkých vzkazů nezabývají, pravděpodobně to považují za příliš jednoduché, co není třeba procvičovat. V poslední třetině učebnice *Ven 2* studenti píší stručné vzkazy (jednu větu), které následně slouží k ústnímu procvičování nepřímé řeči. Ve čtrnácté (závěrečné) lekci učebnice *Español sin fronteras 2* se nachází vcelku komplexní cvičení. Student musí zapojit svou fantazii a vymyslet si různé vzkazy, které by mohla obdržet vedoucí firmy během své týdenní

nepřítomnosti. Vzkazy musí napsat do diáře, a pak je přetlumočit ústně s využitím nepřímé řeči. Psaní zde slouží jako podklad pro mluvení a cvičení gramatiky. V učebnici *Sueña 2* je úkol jednodušší, témata pěti vzkazů jsou dána v bodech a student je má do formy vzkazů přepsat. Má k dispozici dva vzorové modely vzkazů a adresátem je jeho spolubydlící. Rozsah je dán modelem. Opět se zde projevuje tendence k opakovanému psaní.

Vypravování - na pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy II.

Zadání: (139/2 lekce 10) Připravte podobnou informaci o svém vzdělání a zaměstnání, vyberte přitom z následujících výrazů: alumno, estudiante, asignaturas que me interesaban, el bachillerato, estudiar una carrera, concluir los estudios, profesión.

Komentář: Cvičení navazuje na poslech, ve kterém jsou zmíněny tři úspěšné ženy, jejich studia, zaměstnání a zájmy. Student má napsat text, ve kterém použije minulé časy a bude vyprávět o svých studijních a pracovních úspěších.

Fiesta 2

Zadání: (110/20 lekce 8) ¿Conoce alguna leyenda sobre la ciudad donde vive? Cuéntala.

Komentář: Cvičení je umístěno na konci osmé lekce. Úvodní text lekce vypráví legendu z Galicie. Student musí využít svých znalostí kulturního dědictví (legendy) a pravděpodobně bude při psaní potřebovat slovník.

Ven 2 pracovní sešit

Zadání: (113/16 lekce 15) Relata el argumento de una película que acabas de ver.

Komentář: U cvičení není žádný vzor, ani další podrobnější pokyny, ale v učebnici si již studenti vypravování děje filmu jednou procvičili. Projevuje se zde propojenost pracovního sešitu s učebnicí.

Español sin fronteras 3

Zadání: (96/5 lekce 10) Tu compañero no sabía que Juan y Susana acaban de separarse ... Cuéntaselo y utiliza los recursos que hemos aprendido para narrar sucesos de manera informal. Además, puedes escribirlo.

Komentář: Cvičení je umístěno v rámci opakovací lekce. Jsou dány základní informace příběhu se slovesy v infinitivu v takovém pořadí, jak se ve skutečnosti události odehrály za sebou. Ve cvičení se procvičuje využití slovesných perifrází (opisné vazby), podobná slovní spojení se doplňují i v předchozím cvičení.

Primer plano 3 pracovní sešit

Zadání: (33/1 a) lekce 2) Escriba un relato basado en un cuento tradicional de su país (hechos, descripción física y el carácter de los personajes, descripción de espacios y ambientes en los que ocurren los hechos, época y tiempo. Narrado en primera o tercera persona).

Komentář: Student má vyprávět příběh založený na pohádce z jeho rodné země. Pod zadáním ke cvičení jsou stručně teoreticky zopakovány základní charakteristiky vypravování. Upozorňuje se na použití minulých časů, spojovacích výrazů a využití přídavných jmen. Dále se připomíná, že vypravování by mělo mít úvod, stať a závěr. Studenti by si měli zkontrolovat gramatiku, pravopis a interpunkci.

Sueña 3 pracovní sešit

Zadání: (23/15 lekce 2): Lee atentamente este cuento breve. Intenta escribir tú algo parecido.

Komentář: Jako vzor slouží kratičký příběh převzatý z literatury. Student je upozorněn na to, že vypravování má být stručné, přesné a dobře logicky uspořádané. Příběh vypravuje v minulosti a závěr vyústí v určitou smysluplnou pointu.

Shrnutí – zadání psaní vypravování na pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy II. zadává studentovi krátké vypravování o vlastních dosažených úspěších, text bude obsahovat informace, které se obvykle píší do životopisu. Učebnice *Fiesta 2* vybízí studenta k vypravování legendy týkající se města, ve kterém žije. U cvičení nejsou žádné detailní pokyny. Pracovní sešit *Ven 2* navazuje na procvičení psaní vypravování v učebnici. Učebnice *Español sin fronteras 3* naopak poskytuje studentovi veškeré potřebné informace o tom, co má vyprávět (obsah). Student jen musí správně vše propojit do souvislého textu. V pracovním sešitu *Primer plano 3* má student na konci druhé lekce v cizím jazyce převyprávět nějakou tradiční pohádku své země. V zadání je nápověda, co má pohádka zahrnovat: popis postav, událostí, míst, doby atd. Vyprávět se má v první nebo ve třetí osobě. Dále je teoretické upozornění na základní tři části (úvod, stať, závěr) a co mají obsahovat. Pracovní sešit *Sueña 3* také teoreticky upozorňuje na to, jak má vypravování vypadat. Podle vzorového textu píše student podobný krátký příběh s pointou.

Výklad - na pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy II.

Zadání: (171/1 b) lekce 13) Připravte podobný výklad o jiné významné osobnosti.

Komentář: Cvičení navazuje na poslech textu o argentinském spisovateli E.Sábatovi. Studenti nejprve text reprodukují a použijí dané výrazy (slovní spojení) a jako poslední úkol v sekvenci napíší podobný výklad o jiné významné osobnosti.

Fiesta 3

Zadání: (148/A7 lekce 12) Prepare una exposición (escrita u oral) para explicar la historia de algún producto checo, destinada al público hispanohablante.

Komentář: Ve dvanácté lekci je teoreticky vysvětlen výkladový slohový postup. Úvodní text lekce, který se týká historie pesety a přijetí eura, může být považován za vzor. Jsou k němu přiřazena další cvičení, která kontrolují porozumění přečteného.

Ven 3

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní výkladu.

Primer plano 3

Zadání: (48/1 lekce 2) Por parejas o en grupos de tres o cuatro preparen la exposición consultando la audición de a)1. Si lo desean, pueden hacer una presentación de la ciudad donde viven en este momento. Recuerde: saludar-presentarse-indicar opción-exponer el itinerario-mostrar fotos-hacer comentarios-dar consejos-contestar preguntas.

Komentář: V poslechovém cvičení se poslouchá rozhovor mezi průvodcem a turistou, jenž se ptá na místa, která stojí za to navštívit v Madridu. Studenti si připraví informaci o nejdůležitějších památkách Madridu nebo svého města, a vše pak prezentují. Závěrečná prezentace je na dobrovolné bázi, studenti mají na výběr.

Sueña 3

Zadání: (147/39 lekce 8): Lee el siguiente texto expositivo. Ahora tú y tu compañero vais a escribir el texto expositivo de una de estas situaciones:

- 1)has estado un mes estudiando fuera de casa y a la vuelta tienes que contar al director de tu centro de estudios los hechos más importantes que te han ocurrido.
- 2)el sábado pasado fuiste por primera vez a casa de tus suegros
- 3)has ido al banco a solicitar un préstamo para comprarte un coche
- 4)tus vecinos son muy escandalosos y tienes que exponer los hechos ante la comunidad de vecinos.

Komentář: Vedle cvičení psaní výkladu je na stránce umístěno teoretické připomenutí, jaký typ textu mají studenti psát. Text by měl být objektivní, neprezentuje se názor autora, jasný a nemají se používat komplikované věty. Student se může inspirovat vzorovým textem – modelem o narození motýla. Studenti pracují ve dvojici a vybírají si jedno ze čtyř navržených témat. Pouze u prvního a posledního je určen adresát.

Shrnutí – zadání psaní výkladu na pokročilé úrovni

V českých učebnicích se vyskytuje cvičení psaní výkladu na poměrně vysoké odborné úrovni, *Španělština pro jazykové školy II.* se zabývá výkladem o známé osobnosti, *Fiesta 3* má ve dvanácté lekci úkol na psaní výkladu o výrobku a ve čtrnácté lekci píše výklady o třech světoznámých spisovatelích (M.Cervantes, A.Buero Vallejo a M. Vargas Llosa). Pokud nemají studenti o daných spisovatelích dostatečné znalosti, musí si vyhledat další informace v encyklopediích nebo na internetu.

Učebnice *Ven 3* psaní výkladu vynechává, pravděpodobně ho považuje za příliš odborný a složitý. Učebnice *Primer plano 3* i *Sueña 3* píše studenti výklad ve dvojici. V učebnici *Primer plano 3* se pracuje na základě poslechu a čtení textu o Madridu. Výklad může být využit pro následnou prezentaci. Studenti si mohou vybrat jako téma Madrid nebo město, ve kterém bydlí. V učebnici *Sueña 3* se pracuje s výkladem po čtení vzorového textu. Studenti mají na výběr z několika témat. Také je teoreticky připomenuto, co má výsledný výkladový text obsahovat.

Úvaha – na velmi pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy II.

Zadání: (241/1 b) lekce 19) ¿Cree usted que es importante que la mujer se curre? ¿Por qué?

Komentář: Cvičení navazuje na poslech s porozuměním. Po úvaze mají studenti napsat reprodukci slyšeného textu. V učebnici nejsou žádné informace, jak by měla úvaha vypadat po formální a obsahové stránce.

Fiesta 3

Zadání: (101/A2 lekce 9): ¿Está de acuerdo con la afirmación de los científicos de que las diferencias entre el comportamiento de los hombres y de las mujeres tiene fundamento genético? Justifique su opinión.

Komentář: Cvičení navazuje na čtení úvodního textu, následuje popis tří situací a další úvaha o změně role ženy ve společnosti. V učebnici je teoreticky vysvětlen úvahový slohový postup.

Ven 3

Zadání: (98 lekce 8) En grupos, piensa en algunos problemas que tienen las grandes ciudades: contaminación, delincuencia, droga, falta de zonas verdes, ruidos. Escoge uno, el que más os interese, y elabora un escrito dirigido al periódico en el que conste: exposición del problema, posibles consecuencias a corto y largo plazo, alternativa y posibles soluciones, justificación de éstas.

Komentář: Jako vzor pro psaní úvahy slouží text, který si studenti přečtou. V zadání cvičení je návod, jaký má mít obsah každý odstavec. Studenti pracují ve skupinkách, sami si

vyberou z nabídky téma, o kterém budou psát. Vybraný problém nejprve prodiskutují. Výsledný text má reálné čtenáře, je určen pro noviny.

Español sin fronteras 3

Zadání: (53/7 lekce 5): Escribe tu opinión sobre los cambios que está experimentando la sociedad actual a raíz de la incorporación de las nuevas tecnologías a nuestras vidas. Recuerda todos los recursos que hemos aprendido para razonar y justificar nuestras opiniones.

Komentář: Cvičení navazuje na poslech a čtení článku o moderním způsobu života (vliv televize, internetu ...). Také je studentovi napovězeno seřazením úvodních slov vět (podle mého, myslím si, že, nicméně, za prvé, za druhé, proto si myslím, že). Tím, že slova použije tak, jak jsou napsána za sebou, a každou větu doplní vlastním názorem, vytvoří souvislý text v rozsahu jednoho odstavce.

Primer plano 4 pracovní sešit

Zadání: (35/2b lekce 2) Pros y contras de la cultura empresarial tradicional/progresista.

Komentář: Cvičení psaní úvahy navazuje na sekvenci, kdy je nejprve stručně teoreticky vysvětleno psaní výkladu a úvahy, poté si studenti přečtou vzorový text a následně napíší vlastní výklad nebo úvahu v rozsahu 250-300 slov na jedno z daných témat, která jsou zaměřena na existenci podniků.

Sueña 4

Zadání: (133/19.2 lekce 7) En parejas, escribid un pequeño texto explicando en qué medida el ser humano es responsable del deterioro del medio ambiente.

Komentář: Úkol navazuje na čtení článku o ekologických problémech ve Španělsku. V textu se studenti seznámí se slovní zásobou týkající se životního prostředí. Ve dvojici problematiku prodiskutují a napíší krátkou úvahu.

Shrnutí – zadání psaní úvahy na velmi pokročilé úrovni

Při psaní úvahy studenti vyjadřují vlastní názor na určitou problematiku. Učebnice *Fiesta 3* vyžaduje zamyšlení se nad komplexními problémy, samotné zadání je formulováno do složitých souvětí. Učebnice *Ven 3* navrhuje mnohem jednodušší témata úvah než *Fiesta 3* a také podporuje práci studentů ve skupinkách. V učebnici *Español sin fronteras 3* je cvičení částečně řízené, student jen doplňuje své názory do vět, jejich začátky jsou dány úvodními spojujícími výrazy. Rozsah úvahy tak bude jeden odstavec. Cvičení následuje v sekvenci po poslechu a čtení. Pracovní sešit *Primer plano 4* si vybírá za téma úvahy existenci a rozvoj podniků, studenti jsou s psaním úvahy seznámeni i teoreticky a mají zadaný rozsah na 250-300 slov. V učebnici *Sueña 4* se pracuje ve dvojici, navazuje se na čtení, tématem je ekologie.

Zpráva – na velmi pokročilé úrovni

Španělština pro jazykové školy II.

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní zprávy.

Fiesta 3

Zadání: (43/A6 lekce 4) A partir de los datos del texto, redacte una noticia describiendo el accidente de Carlos y Vicente.

Komentář: Cvičení navazuje na úvodní text, který je psán formou dopisu. Nejprve se kontroluje porozumění čteného, pak student text převypráví. Další dvě cvičení slouží k zamyšlení se nad nehodou. Poslední vyzývá k napsání zprávy, ve které má být nehoda objektivně popsána.

Ven 3

V učebnici se nevyskytuje úkol na psaní zprávy.

Primer plano 4

Zadání: (116/3 lekce 6) Grupo de trabajo: comenten y redacten un breve informe resumiendo sus objetivos para participar en la feria.

Zadání: (117/1 b) Grupo de trabajo: comenten y redacten un breve informe sobre las decisiones que tomen en relación con el stand: mobiliario, colores, tipo de decoración, material promocional, aspectos que desean destacar para atraer a los visitantes y posibles acciones promocionales (distribución de muestras, degustación de productos típicos, presentación de productos, servicios, destinos, etc. ...)

Komentář: Obě cvičení jsou součástí sekvence umístěné na závěr učebnice. Studenti se mají vžít do role zaměstnance cestovní kanceláře a připravit ve skupinkách zprávu o tom, jak se bude jejich cestovní kancelář prezentovat na veletrhu cestovního ruchu.

Sueña 4 pracovní sešit

Zadání: (69/26 lekce 6) Fíjate en el siguiente anuncio y lee los dos currículos seleccionados. Decide cuál es el candidato más adecuado y elabora un informe.

Komentář: Student si přečte inzerát a dva životopisy a musí se rozhodnout, jaký kandidát na místo je vhodnější. Na závěr o tom napíše zprávu.

Shrnutí – zadání zprávy na velmi pokročilé úrovni

V učebnicích *Španělština pro jazykové školy II.* a *Ven 3* se nevyskytuje úkol psaní zprávy. V učebnici *Fiesta 3* je pouze jedno cvičení psaní zprávy. Student ji píše na základě informací, které získá z uvedeného dopisu. V učebnici *Primer plano 4* je na závěr umístěna sekvence cvičení, jejíž součástí je napsat dvě zprávy. Tématem je prezentace cestovní kanceláře na veletrhu. Studenti pracují v týmu. Nejprve vše prodiskutují a následně výsledek sepiší. Úkol je v zadání rozepsán do detailů, takže studenti vědí, co musí rozhodnout. Vzor pro výsledný text v učebnici není. V pracovním sešitu učebnice *Sueña 4* student pracuje s informacemi, které získá přečtením inzerátu a dvou životopisů. Pak samostatně rozhodne, kdo z kandidátů se na práci hodí více a napíše o tom zprávu.

Celkové shrnutí hodnocení učebních souborů na základě zadání ke cvičením psaní

Učebnice *Španělština pro jazykové školy* obsahuje občas cvičení psaní v opakovací lekci. Nikde není žádné teoretické vysvětlení, ani k formě, ani k obsahu, či rozsahu výsledného textu. U některých zadání je seznam slov, která mají studenti v práci použít, nebo jsou dány otázky, na které má odpovědět, nebo je určeno, jaká gramatika má být při psaní využita (například minulý čas). Pro psaní výkladu budou pravděpodobně potřebovat informace z encyklopedie a slovník. V některých případech není navrženo vhodné téma psaní, je až příliš specializované nebo obecně neatraktivní. Kratší útvary jako vzkaz a zpráva se v učebnici nepiší. Studenti tvoří samostatně.

Učebnice *Fiesta* pracuje se složitějšími texty, které jsou určeny pro práci s dospělými studenty. Při psaní má student více volnosti, zadání jsou obecná (napsaná jednou větou) a student se musí zamyslet a sám si vybrat, jaký bude obsah napsaného textu, v jakém píše kontextu a pro koho. Téma má většinou vztah k jeho osobě, k tomu, co si myslí a co zná. Občas píše texty mající vztah ke kultuře španělské i české. Student by se měl dobře orientovat v učebnici, protože v zadáních ke cvičením psaní nejsou odkazy na vzorové texty, ale většinou se dají najít v dané lekci nebo v jiných lekcích učebnice či v jiném dílu. Student je

tak veden k samostatnosti. Při psaní náročnějších textů jako je například výklad a úvaha, studenti využívají encyklopedie a slovníky.

Také je třeba zdůraznit, že v učebnici *Fiesta* se nevyskytují úkoly psaní ve dvojici nebo ve skupince, studenti vždy pracují individuálně. Zadání k psaní je většinou umístěno na konec lekce. Někdy je možné několik předchozích cvičení považovat za sekvenci vedoucí k závěrečnému psaní. Rozsah textů není vymezen. Ve třetím dílu jsou česky teoreticky vysvětleny základy slohových postupů.

Učební soubor *Ven* vyžaduje po studentech psaní textů odpovídajících dosažené jazykové úrovni a týkajících se osobnosti studenta. Požadované výsledné texty jsou často jednoduché a krátké. Navrhovaná témata jsou všeobecně známá, student si nemusí nic vyhledávat, píše na základě svého obecného rozhledu. Občas porovnává španělské reálie s reáliemi své země. Úkol psaní zpravidla navazuje na čtení a mluvení, nebo je podkladem pro následnou diskusi. Teoreticky psaní jednotlivých slohových útvarů vysvětleno není a složitější útvary jako například výklad se v učebnici vůbec nevyskytují. Učebnici *Ven* využívá psaní pouze pro zpestření výuky.

Učební soubor *Español sin fronteras* staví studenta před reálnou situací, kdy píše o sobě a za účelem vyřešení určitého reálně možného písemného úkolu. Jindy se musí vžít do role někoho jiného a něco z jeho pozice napsat. Vždy je dán kontext a student ví, komu píše. Student musí využít své znalosti. Občas je vyzván k tomu, aby porovnal situaci ve Španělsku se situací ve své zemi. Studenti většinou pracují samostatně. Cvičení psaní může v sekvenci navazovat na poslech a čtení. Výsledné texty nemají přesně vymezen rozsah, ale většinou se jedná o texty kratší (jeden odstavec na polovinu stránky).

Učební soubor *Primer plano* je zaměřen na dospělé studenty, kteří pracují ve firmě, proto se i cvičení psaní zabývají tím, co student využije v praxi. Většinou je integrováno několik dovedností v sekvenci. Studenti často spolupracují ve dvojicích nebo malých skupinkách. Od třetího dílu jsou výsledné texty charakterizovány i teoreticky, studentům jsou dány rady, co má text obsahovat a jakou formou má být psán. Občas mají studenti možnost si vybrat z několika nabízených témat. Také se často vychází ze vzoru – modelového textu. Student je upozorněn, na co se má zaměřit při kontrole napsaného.

Učební soubor *Sueña* studentovi dodává v zadání k psaní veškeré informace, které má použít, zpracovat, nenutí studenta nic vyhledávat, vymýšlet. Také zpravidla podobná cvičení opakuje, tak je zajištěno upevňování návyků a trénování psaní. Rozsah písemných úkolů se s úrovní zvyšuje, často jsou úkoly zadávány za domácí úkol, zejména v prvním dílu. Cvičení psaní je vždy v sekvenci integrováno s ostatními dovednostmi. Student je tak na psaní dobře připraven po stránce lexikální i gramatické. Cvičení na psaní podobných textů se často opakují i v rámci jedné lekce. Psát složitější texty začne student až od třetího dílu, kdy se také v pracovním sešitu vyskytují teoretické pokyny k psaní jednotlivých typů textů. Ve čtvrtém dílu se vyskytují cvičení, kdy studenti při psaní spolupracují ve dvojicích nebo ve skupinkách.

6 Příklady cvičení psaní z analyzovaných učebnic

V následující kapitole jsou prezentována některá cvičení psaní, která byla z analyzovaných učebnic vybrána jako vzorová a pro cvičení psaní vhodná – většinou po drobném doplnění a úpravě.

1) Psaní pozvánky, jídelního lístku, nákupního lístku a receptu

Sekvence vychází z učebnice *Sueña 1* (strana 94). Studenti pracují ve skupinkách - organizují večírek. Nejprve se rozhodnou, co bude důvodem oslavy a kdy a kde se bude konat. Pak budou připravovat pozvánku, která může kromě textu obsahovat i obrázky. Učitel by mohl

přinést ukázky pozvánek do třídy. Na základě modelu a své fantazie studenti pozvánky vyrobí.

Dále se musí rozhodnout, jaké jídlo bude podáváno. K tomu je třeba se studenty zopakovat slovní zásobu týkající se stravování. Každý může například říci, jaké jídlo je jeho oblíbené. Studenti jídla napíší na menu. Učitel může přinést ukázky jídelních lístků z oslav, pokud nějaké má. Na základě menu si studenti musí uvědomit, jaké ingredience budou potřebovat koupit a podle toho sestaví nákupní lístek. Bylo by dobré před samotným psaním seznamu zopakovat základní číslovky a formy balení, ve kterém se potraviny obvykle prodávají. Po napsání nákupního lístku zbývá poslední písemný úkol – napsat recept hlavních chodů. Pokud studenti recept neznají z paměti, mohou ho vypracovat za domácí úkol, ale po řádné přípravě na hodinu. Učitel by měl přinést ukázky receptů a zopakovat se studenty slovesa a vhodná slovní spojení.

2) Psaní vypravování

Pro psaní vypravování byly nalezeny tři vhodné sekvence: jedna v učebnici *Primer plano 2* (strana 83), jedna v učebnici *Sueña 2* (strana 49) a jedna v pracovním sešitu učebnice *Sueña 3* (strana 27). V učebnici *Primer plano 2* studenti pracují ve dvojici. Začínají poslechem dialogů, na základě kterých vyplní daná slovesa ve tvaru minulého času prostého (préterito indefinido) do souvislého textu. Cvičení předchází zopakování gramatiky – tvarů minulého času prostého (indefinido) a času souminulého (imperfecto). V další části mají studenti do stejného textu vhodně vložit další informace o situaci, během které se děj odehrával. Takovýto popis vyžaduje čas souminulý (imperfecto). Studenti by tak měli původní text, do kterého nejprve psali slovesa, rozšířit a celý přepsat. Pak text prezentují ve třídě, ale myslím si, že by ho určitě měl do příští hodiny opravit učitel. Na základě textů je možné se studenty teoreticky zopakovat, jak se u vypravování postupuje. Za domácí úkol studenti napíší podobný text o tom, co dělali o minulém víkendu. Mají k dispozici vhodná slovní spojení a ukázkou začátku textu. I když je cvičení zaměřeno na procvičování tvarů minulých časů, velice dobře také cvičí psaní vypravování.

V učebnici *Sueña 2* se pracuje s obrázky, na jejichž základě studenti píší jednotlivé věty o prázdninách rodiny Pérezových. Nejprve píší, jak strávili prázdniny v loňském roce (používá se minulý čas prostý (préterito indefinido), a pak popisují prázdniny letos s využitím času předpřítomného (préterito perfecto). Učitel by měl časy se studenty zopakovat a také dodat vzor textu vypravování, který by byl souvislý. Studenti by si pak měli vybavit vhodné spojovací výrazy a pokusit se věty z úvodního cvičení pospojovat tak, aby vznikly dva krátké souvislé texty. Další cvičení v pořadí je vzpomenout si na nějakou historku ze života a promyslet si dané body: co se stalo, kde, kdy, kdo byl účastníkem a jaké měla událost vyústění. Každý student pak může vlastní příběh napsat.

V pracovním sešitu *Sueña 3* je sekvence, která neprocvičuje minulý čas, počítá se s tím, že je studenty již dobře ovládají. Je vypravován jeden příběh ze tří úhlů pohledu jeho účastníků. Všechny jsou vypravovány v první osobě. Studenti si při čtení mohou zopakovat vhodné spojovací výrazy a užití minulých časů (pro část vypravování a pro část popisu) a dělení textu na odstavce. Pak píší za úkol jedno vypravování podle vlastního výběru a jedno na téma poslední cesty a dobrodružství ze školy. Mají psát tentýž příběh z pohledu nejméně dvou vypravěčů.

3) Psaní úvahy

Pro psaní úvahy lze vhodně využít cvičení z pracovního sešitu *Español sin fronteras 2* (strana 30). Tématem úvahy je: stojí za to dívat se na televizi? Učitel by mohl studentům zadat za úkol promyslet si, jaké programy rádi sledují v televizi a proč. Také může přinést skutečný program televize a se studenty se podívat, jaké programy převažují. Pak mohou studenti

přečíst názory čtyř diváků, které jsou otištěné v pracovním sešitu. Studenti ve skupinkách diskutují, s kterým názorem souhlasí plně, s kterým méně a s kterým vůbec nesouhlasí. Vše musí řádně zdůvodnit. Vše se ještě jednou prodiskutuje ve třídě (body pozitivní i negativní). Učitel pak se studenty na základě modelového textu úvahy zopakuje teorii a vhodné spojovací výrazy. Každý student na závěr napíše úvahu o sledování televize, ve které po obecném zhodnocení kladů a záporů vyjádří vlastní názory. Po řádné přípravě ve třídě doporučuji zadat psaní úvahy za domácí úkol.

4)Psaní životopisu a motivačního dopisu

V pracovním sešitu *Español sin fronteras 1* (strana 64, 67-69) se nachází zajímavá cvičení zaměřená na psaní životopisu a motivačního dopisu. Studenti nejprve vyslechnou pohovor do zaměstnání a podle něj vyplní některé údaje do předtištěného formuláře životopisu. Pak si promyslí, jaké znalosti a dovednosti budou požadovány pro různé profese uvedené v dalším cvičení, vše písemně doplní. Poté vyplní formulář životopisu údaji o sobě a zamyslí se nad tím, pro jakou profesi je jejich životopis ideální. Na závěr napíše podle vzoru motivační dopis do zaměstnání, pro které mají předpoklady. Učitel by měl před psaním samotného dopisu se studenty zopakovat, jaké nezbytné části má dopis mít a jaké vhodné spojovací výrazy by mohli využít. Jako vyústění sekvence si studenti mohou ve dvojici vyzkoušet pohovor do zaměstnání.

5)Psaní obchodního dopisu

Poslední ukázka je z učebnice *Sueña 4* (strana 112-113), kde se nachází sekvence na psaní obchodního dopisu. Studenti si nejprve přečtou vzorový text a provedou analýzu jeho částí a naučí se vhodné ustálené obraty pro pozdrav, úvod, závěr a rozloučení. Následně doplní chybějící údaje do dalšího obchodního dopisu. Pak se pokusí sami napsat dopis – žádost o informace na jedno z nabízených témat. Je přesně určeno, na co se musí zeptat. V závěrečném cvičení dostane každá se čtyř skupin úkol napsat reklamační dopis. Po jeho napsání si skupiny dopisy vymění a píše odpověď na obdržený. Každá skupina tak napíše dva dopisy. Je vhodné vymežit jejich rozsah. Učitel by měl dopisy zkontrolovat.

Závěrečné poznámky k vybraným cvičením

Na vybraných ukázkách se dá vypořádat, že vždy se jedná o sekvenci několika cvičení, která jsou logickým způsobem provázána. Důležité je, aby byl uveden modelový text, aby se studenti nad textem zamysleli a analyzovali jeho části a zaměřili se na vhodné spojovací výrazy a užitečné fráze. Při diskusi je doporučena spolupráce ve dvojicích a malých skupinkách, závěrečné zhodnocení a shrnutí nápadů by mělo proběhnout v rámci celé třídy. Výsledný text by každý student měl napsat sám.

Také neuškodí pracovat nejprve s neúplnými texty a odpovídající slova doplňovat, zejména na základě poslechu, jedná se o cvičení částečně řízená. Studenti se tak postupně seznamují s textem. Bohužel v učebnicích vždy modelové texty nejsou, je proto úkolem učitele texty vyhledat v jiných materiálech, nebo je napsat. Také je třeba zdůraznit, že psaní lze zadávat za domácí úkol pouze po důkladné přípravě na hodinu. Student musí vědět, o čem má psát, jakou bude mít výsledný text formu a rozsah. Opakováním se studenti lépe procvičí, a proto je dobré, pokud jeden slohový útvar píše několikrát. Psaní by nemělo být psaním pro učitele, ale také pro spolužáky. Psaní lze vhodně využít i pro další aktivity, jako je například rozhovor nebo následné psaní – odpověď na napsané.

7 Závěr

V teoretické části byla celkově nastíněna problematika písemného projevu v cizojazyčné výuce. Psaní má své důležité místo v rámci řečových dovedností. Psáním se celosvětově zabývá psycholingvistický výzkum, zejména v modelech založených na kognitivních procesech. V lingvodidaktice se teoreticky vysvětluje, jaké postupy a zásady se mají dodržovat při psaní ve výuce. Také každý metodický směr zaujímá k psaní určité stanovisko, občas je negativní, jindy pozitivní. V dokumentech Evropské unie – v Portfoliu a Evropském referenčním rámci pro cizí jazyky je psaní věnován důležitý podíl. Existují rozmanitá cvičení psaní a záleží na učiteli, jaká bude vybírat, s jakou učebnicí se rozhodne pracovat.

Na základě provedeného průzkumu v praktické části bylo vysledováno, že v učebnicích české provenience *Španělština pro jazykové školy* a *Fiesta* se projevuje jasný zřetel k mateřštině, porovnává se španělská gramatika s českou, v lekcích jsou překladová cvičení, student pracuje se slovníkem. Také se obrací pozornost na kulturní odlišnosti a realie české a španělské nebo latinskoamerické. České učebnice nemají pracovní sešit, proto by logicky měly obsahovat obecně více cvičení než učebnice španělské. Zadání cvičení psaní jsou většinou v jedné větě bez podrobností, bez udání rozsahu a adresáta. Nejsou výsledkem sekvence cvičení, ale zpravidla jsou umístěna na konci lekce jako vyústění, závěrečný výstup. Student by proto měl být schopen úkol napsat po probrání celé lekce (gramatika, slovní zásoba) a splnění všech cvičení. Modelový – vzorový text většinou není uveden. Psaní se neprocvičuje v každé lekci. S rostoucí úrovní se píše více, objevují se delší a složitější slohové útvary, ale psaní není procvičováno dostatečně a systematicky. Až třetí díl učebnice *Fiesta* obsahuje i teoretické pokyny k psaní slohových útvarů a stylistická cvičení. V příručkách pro učitele další pokyny k psaní nejsou. Pravděpodobně se předpokládá, že student umí psát ve svém rodném jazyce, a proto bude psát v cizím jazyce podobným způsobem.

V učebnicích španělské provenience není zřetel k mateřštině studenta, protože učebnice jsou psané pro studenty různých národností. V každém ze sledovaných souborů byla učebnice podporována dalšími cvičeními v pracovním sešitu. Soubor *Ven a Español sin Fronteras* má tři díly, novější soubory *Primer Plano* a *Sueña* obsahují čtyři díly. Pravděpodobně se ale nedá obecně tvrdit, že čím modernější soubor, tím více dílů. *Ven* má základ v metodě audiolingvální a *Español sin fronteras* má již základy v metodě komunikativní, ale se zaměřením na poslech a mluvení. Psaní je pro ně okrajovou záležitostí. *Primer plano* a *Sueña* se psaní věnují mnohem více. *Primer Plano* zejména od třetího dílu, kde jsou zajímavé sekvence vedoucí k psaní a součástí zadání jsou i teoretické pokyny k daným slohovým útvarům a k postupu psaní. Učebnice *Sueña* pracuje intenzivně s psaním již od prvního dílu. Počet cvičení je mnohonásobně vyšší než u všech předchozích souborů. Důraz je kladen na praxi, student píše často, několikrát v jedné lekci a mnohokrát si procvičuje jeden slohový útvar. Kromě psaní, které je zadáno v učebnici, jsou v příručce pro učitele další nápady vedoucí k psaní. Otázkou ovšem je, zda učitel využije veškerá cvičení psaní, protože by to pro něj znamenalo trávit velké množství času opravami.

Po provedeném rozboru zadání ke cvičením se ukazuje, že zejména v českých učebnicích chybí konkretizace úkolu. Není dáno, pro koho se píše, jaký má být rozsah napsaného, jakou má mít výsledný útvar formu a části. Není uveden modelový text. Vše si musí ujasnit sám student, nebo mu pomůže učitel. Počítá se s tím, že student je samostatný a zběhlý v psaní ve svém rodném jazyce. V opačném případě musí vše potřebné dovysvětlit učitel, včetně napsání vzorových textů. Taková práce je velmi náročná, jak pro studenta, tak pro učitele, a proto často dochází k tomu, že cvičení psaní se vynechávají. Dalším vážným důvodem je nedostatek času na hodinách a čas, který musí učitel vynaložit na opravu. Svou roli také hraje počet studentů ve třídě.

V učebních souborech *Ven* a *Español sin fronteras* bylo zjištěno, že cvičení psaní se většinou objevuje pro zpestření hodin, která jsou zaměřená na ústní projev a poslech. Občas se píše hravou formou, například básnička. Učebnice nepřipravují studenta na psaní systematicky. Pokud se učitel rozhodne věnovat se cvičení psaní, často musí sám připravit vzorové texty. *Primer plano* se psaním zabývá až ve třetím a čtvrtém dílu a jedná se zejména o psaní v pracovním prostředí. Učebnice obsahuje dobré sekvence, nezapomíná na teorii, je uveden model, jsou dána vhodná slova a slovní spojení. Nejlépe propracovaný má systém cvičení psaní soubor *Sueña*. Nejen, že se píše různé typy textů, ale píše se často a jsou v sekvenci, vše je logicky propojeno. Cvičení jsou pestrá a plná zajímavých nápadů a kombinací.

Obecně bylo rozbořem vysledováno, že přístup k psaní se postupně vyvinul od pouhého zadávání tématu slohové práce k propracovanému systému cvičení navazujících na sebe logicky v sekvenci a vedoucích k výslednému písemnému produktu. Také se změnil přístup k organizaci psaní. Od psaní individuálního se přistoupilo ke spolupráci v psaní ve dvojicích a malých skupinkách. Taková situace se více blíží reálnému životu, kdy je obvyklé se před psaním radit o tom, co chceme napsat, hovořit se svými blízkými a s přáteli.

Také je na místě doplnit, že se připravuje nové vydání souboru *Fiesta*, vyšel první přepracovaný díl, dále vyšel nově soubor *Ven* s názvem *Ven Nuevo, Español sin fronteras* i *Sueña*. V rámci této práce již nebylo možné získat všechna nová vydání a zjistit, zda se v nich přístup k psaní poněkud změnil, či byl jakýmkoli způsobem upraven. Dále je nutné zmínit, že se objevil další směr v rámci komunikativní metody („enfoque por tareas“), který se dá česky pojmenovat jako „zaměření na plnění praktických úkolů“. Klade důraz na spolupráci studentů ve skupině, kdy mají společně vyřešit daný úkol. Musí nejprve problém prodiskutovat a najít určité řešení, které pak prezentují ve třídě před ostatními. Psaní v této metodě hraje roli prostředku, kterého se při plnění zadaného využívá, občas je výsledkem úkolu písemná práce. S touto metodou pracuje učební soubor *Gente*, který ovšem nebyl v této práci analyzován.

V práci se odrazilo, že v současné době koexistují různorodé učební soubory, které se inspirojí různými metodickými směry a koncepcemi. Některé vycházejí ze zásad metody gramaticko-překladaové (*Španělština pro jazykové školy, Fiesta*), jiné jsou ovlivněny metodou audiolingvální (*Ven*), další jsou na bázi metody komunikativní v její prvotní fázi (*Español sin fronteras*), či ve fázi integrace řečových dovedností (*Sueña*), nebo sledují nový trend „enfoque por tareas“ (*Gente*). Na učebním souboru *Primer plano* je vidět, že čerpá z metody komunikativní, od druhého dílu dochází k integraci řečových dovedností a ve čtvrtém dílu se nacházejí některé úkoly, které lze považovat již za náznak metody zaměřené na plnění praktických úkolů, zejména simulace přípravy prezentace firmy na veletrhu. V jednom učebním souboru se tak mohou prolínat i různé tendence.

Učebnice *Sueña* se vymyká z řady vybraných učebnic tím, že obsahuje velké množství cvičení psaní. Patří k těm mladším, ale není zárukou toho, že by všechny nově vznikající učebnice měly dostatek cvičení psaní. Učebnice *Sueña* může být výjimkou, která se snaží rovnoměrně integrovat všechny řečové dovednosti v rámci komunikativní metody. V diplomové práci nebylo možné prozkoumat a analyzovat veškeré, v posledních letech nově vzniklé sady učebnic, proto nemůžeme zobecnit tvrzení, že přístup k psaní se celkově zlepšil. Je však úspěchem, že alespoň v jedné ze zkoumaných učebnic byla vyvrácena původní pesimistická myšlenka, že učebnice cizích jazyků se psaní věnují nedostatečně.

Na závěr lze konstatovat, že nejvíce záleží nikoli na učebnici, ale na učiteli. Ten se rozhoduje, jakou metodu zvolí a jakým způsobem bude s danou učebnicí pracovat. Pokud zastává názor, že je třeba studenty cvičit v psaní, vybere si učebnici, která se psaní věnuje, nebo bude počítat s tím, že si cvičení psaní sám podle potřeby upraví a doplní, například tak, jak bylo navrženo u vybraných ukázkových sekvencí. Ještě jednou je na místě shrnout zásady vedoucí k dobrému cvičení: student musí vědět, co má psát po obsahové stránce, jakou má mít

výsledný text formu a strukturu, nejlépe je ukázat vzorový text a provést jeho rozbor (prakticky i teoreticky). Účinné je zopakovat se studenty potřebnou gramatiku a slovní zásobu včetně vhodných spojovacích výrazů. V neposlední řadě je nutné zadat rozsah výsledného textu. Po takovéto důkladné přípravě by každý student měl být schopen napsat přijatelný text. Posledním úkolem učitele je text řádně opravit. Není proto překvapující, že se psaní v cizím jazyce nezdá být pro učitele prioritou, i když má v učebnici dostatek cvičení.

Résumé

Resumen

Tendencias actuales en el desarrollo de la expresión escrita en español como lengua extranjera basadas en el análisis de manuales de español

La tesina se centra en el tema de la expresión escrita en español como lengua extranjera y lo trata desde el punto de vista teórico y práctico. La idea principal era que en los manuales de español no hay suficientes ejercicios para practicar la expresión escrita y por eso los estudiantes no aprenden la destreza bien. El presente trabajo ha intentado ver si hay algunos cambios dependiendo del manual y de la metodología usada y si las tendencias actuales son más favorables a la escritura o no.

La parte teórica consiste de diez subcapítulos.

En el primer subcapítulo se explica la noción de la expresión escrita, como la entiende la autora. La escritura no es aprender escribir letras, rellenar huecos, sino escribir textos comunicativos.

En el segundo subcapítulo se habla de las cuatro destrezas básicas: el habla, la audición, la lectura y la expresión escrita. Se explican las pautas que existen entre ellas y las influencias mutuas.

El tercer subcapítulo se dedica a la expresión escrita tratada desde el punto de vista de psicolingüística, especialmente psicolingüística cognitiva. Habla sobre varios modelos cognitivos usados en la investigación didáctica para explicar cómo uno escribe.

En el cuarto subcapítulo se exponen las ideas sobre la escritura en la didáctica de las lenguas extranjeras, las reglas y los principios generales que se siguen.

En el quinto subcapítulo encontramos la división básica de textos que se producen en la expresión escrita. Se presentan los cuatro textos: descriptivo, narrativo, explicativo y argumentativo.

En el sexto subcapítulo está descrito el abanico amplio de las metodologías de la enseñanza de un idioma extranjero. Todos juegan un papel importante en la creación de los manuales. Se menciona la evolución de los métodos más importantes como: el Método de Gramática y Traducción, el Método Directo, el Método Audiolingual y Audiovisual y la Enseñanza Comunicativa.

En el séptimo subcapítulo se ponen ejemplos de cómo se trata la destreza escrita en el documento Portafolio Europeo de Idiomas. Este documento debe servir a los estudiantes en su autoevaluación del aprendizaje de idiomas extranjeros y tiene una parte dedicada a la escritura.

En el octavo subcapítulo está tratado otro documento importante que es el Marco Común Europeo de Referencia para las lenguas que divide la enseñanza en seis niveles: A1, A2 (usuario básico), B1, B2 (usuario independiente), C1, C2 (usuario competente) y en cada nivel se trata también la destreza escrita.

En el noveno subcapítulo se halla la división teórica de ejercicios que sirven para el desarrollo de la expresión escrita. Se presentan varios criterios basados en la didáctica.

En el último subcapítulo la autora explica sus ideas sobre la enseñanza de la expresión escrita en clases de español como lengua extranjera.

La parte práctica está basada en el análisis de los manuales, cuadernos de ejercicios y guías didácticas de los seis métodos para la enseñanza de español como lengua extranjera.

En el tercer capítulo podemos ver el análisis cualitativo, muy detallado y extenso. Primero se explican las características generales de cada método, luego se describe el libro del profesor o guía didáctica, el libro del alumno y el cuaderno de ejercicios, especialmente sus ejercicios dedicados a la escritura. Después de cada nivel se hace un resumen.

En el cuarto capítulo están los resultados del análisis cuantitativo. Han sido calculados todos los ejercicios dedicados a la escritura en cada libro del alumno y cuaderno de ejercicios y también el número de tipos de ejercicios según el tipo de texto que ha sido creado. Los resultados se pueden ver en seis tablas y en dos gráficos. El libro que más se dedica a la enseñanza de la destreza escrita es el método Sueña que tiene un número de ejercicios para practicar la escritura bastante elevado.

En el quinto capítulo han sido elegidos varios ejercicios especializados en la escritura. Han sido extraídos de distintos métodos analizados y han sido clasificados en cuatro niveles y según diferentes tipos de textos creados. Al final ha sido hecho un comentario para cada tipo de texto. Allí se ve cómo se difieren las instrucciones para la creación de textos parecidos en manuales de varios métodos. En el Método de Gramática y Traducción las instrucciones son muy breves, los estudiantes tienen que trabajar individualmente y escriben textos complejos. En el Método Audiolingual estudiantes trabajan en grupos, escriben textos simples y cortos. En la Enseñanza Comunicativa que integra las cuatro destrezas se practica la escritura en secuencias, los estudiantes tienen que escribir individualmente y también en grupos, hay muchos recursos y se enseña y practica una amplia variedad de textos.

En el sexto capítulo están ejemplos de ejercicios que se recomiendan para el desarrollo de la destreza escrita. Han sido elegidos de los métodos analizados y en cada uno hay comentario con ideas de la autora para trabajar las secuencias didácticas con los estudiantes en una clase. Las ideas básicas son las siguientes. El estudiante tiene que entender muy bien qué tipo de texto va a escribir, cuáles son sus rasgos típicos, cuál va a ser su extensión. Tiene que imaginarse la situación comunicativa, hay que saber para quién escribe y por qué. También es necesario repasar el vocabulario y los conectores útiles para el tipo de texto elegido.

El séptimo capítulo resume los resultados de la parte práctica, del análisis cualitativo y cuantitativo de los seis métodos y el análisis de las instrucciones de los ejercicios para practicar la escritura. De nuevo repite las ideas de la autora y recapitula la influencia de varios métodos y enfoques. El método que desarrolla la destreza escrita bien es Sueña que sigue la metodología comunicativa con la integración de las cuatro destrezas. Al final se menciona que la idea original que en los manuales no hay suficiente ejercicios para el desarrollo de la destreza escrita no ha sido comprobada. La causa de no practicar suficiente la escritura es probablemente la desidia de los profesores que no tienen interés en corregir tantos textos de sus estudiantes.

Résumé

Současné tendence v rozvíjení písemné kompetence ve španělském jazyce na základě analýzy učebnic

Diplomová práce se zabývá tematikou písemného projevu v cizojazyčných učebnicích se zaměřením na jazyk španělský. Byl vysloven názor, že učebnice na psaní zapomínají a procvičují ho nedostatečně. V teoretické části práce se vysvětluje pojem psaní a přehledně se zpracovává vzájemný vliv řečových dovedností. Dále jsou zmíněny otázky psycholingvistické a lingvodidaktické se zaměřením na psaní. V další kapitole se nastiňuje historický vývoj metod výuky cizích jazyků ve vztahu k písemnému projevu a způsob, jakým se s písemným projevem v různých metodikách pracuje. V současné době hraje důležitou roli Evropský referenční rámec pro jazyky a Portfolio, proto je v jedné kapitole shrnuto, jak se psaní v daných dokumentech odráží. V následné kapitole je umístěno téma dělení cvičení věnujících se psaní. V poslední kapitole teoretické části autorka vyslovuje vlastní názory na procvičování psaní.

V praktické části přehledně uspořádává a zpracovává v kvalitativní a kvantitativní analýze cvičení psaní v šesti učebních souborech. Dva soubory jsou české provenience a čtyři soubory jsou původu španělského. Jedná se o následující učebnice: *Španělština pro jazykové školy I., II., Fiesta 1, 2, 3, Ven 1, 2, 3, Español sin fronteras 1, 2, 3, Primer Plano 1, 2, 3, 4 a Sueña 1, 2, 3, 4*. Při praktickém rozboru a třídění cvičení psaní bylo zjištěno, že se psaní věnuje nejvíce učebnice *Sueña*, která má nejpropracovanější systém cvičení psaní a je založena na metodě komunikativní a zároveň usiluje o integraci všech řečových dovedností. Nejméně cvičení psaní bylo v nejstarší české učebnici *Španělština pro jazykové školy*, jež je inspirována metodou gramaticko-překládovou.

V další části práce byly hodnoceny způsoby zadání ke cvičením psaní na zvolených příkladech. V navazující kapitole byly nabídnuty vzorové sekvence k procvičení psaní, které byly vybrány ze sledovaných učebních souborů a opatřeny komentářem autorky.

Na základě zjištěného se dá konstatovat, že vztah k psaní byl proměnlivý v závislosti na převládaném metodickém zaměření učebnic. V některých učebních souborech se nacházel větší počet cvičení psaní a více typů cvičení, zejména na vyšších úrovních a ve třetích a čtvrtých dílech, v nichž byly vysvětleny různé typy textů i teoreticky. Nelze ovšem vysledovanou tendenci zobecnit na všechny současné učebnice španělštiny, které do výzkumu zahrnuty nebyly. Původní myšlenka, že v učebnicích je nedostatek cvičení psaní, neplatí pro všechny sledované učebnice. Psaní bude na hodinách cizích jazyků procvičováno na základě rozhodnutí učitele.

Summary

Nowadays Tendencies in Developing of Writing Skills in Spanish Language Based on the Analysis of Textbooks

The diploma thesis concerns the topic of writing skills in foreign language textbooks of Spanish. The original idea was that there are not enough exercises in the textbooks and that writing is not practised sufficiently. In the theoretical part there are explanations about the concept of writing. Then the mutual influence of language skills and writing is treated. The next chapter deals with psycholinguistics and its approach towards writing skills. In the following chapter lingvodidactics and writing is outlined. Next, there is a chapter dedicated to methodological streams in foreign language teaching from history till nowadays and their appreciation of writing. Attitude towards writing is also reflected in two important documents of the European Union: the Common European Framework for Languages and Portfolio. In the penultimate chapter exercises dedicated to writing are divided into different groups. In the last chapter of the theoretical part ideas of the author about teaching writing in a foreign language are presented.

The practical part starts with a detailed analysis of six Spanish textbooks: *Španělština pro jazykové školy I., II.*, *Fiesta 1, 2, 3*, *Ven 1, 2, 3*, *Español sin fronteras 1, 2, 3*, *Primer Plano 1, 2, 3, 4* a *Sueña 1, 2, 3, 4* (for all levels: teacher's books, student's books and workbooks). The first two were published in the Czech Republic or former Czechoslovakia, the others are of Spanish origin. The result of qualitative and quantitative analysis showed that only one textbook practises writing well and systematically. It is *Sueña* that is based on the communicative method and also integrates all language skills. The least number of exercises for writing had the oldest Czech textbook *Španělština pro jazykové školy* inspired by the grammar-translational method.

In the subsequent part of the thesis instructions to some writing exercises were analysed. In the final practical chapter several example exercises for practising writing were chosen from the analysed textbooks and the author made comments to improve their instructions.

In the conclusion we can state that the attitude towards writing depends on the methodological orientation of the textbooks. In some cases there were more exercises and more types of writing exercises in higher levels, especially in the third and fourth volumes of textbooks. The proven tendencies cannot be overgeneralised on all existing Spanish textbooks. The original idea that there are not enough exercises to practise writing is not true for all textbooks. It is the responsibility of the teacher to decide whether writing will be natural part of his/her teaching method.

Literatura

Primární literatura

- DUBSKÝ, Josef a kol. *Španělština pro jazykové školy I*. Praha: SPN, 1990.
KRBCOVÁ, Milada a kol. *Metodická příručka k učebnici Španělština pro jazykové školy I*. Praha: SPN, 1989.
DUBSKÝ, Josef a kol. *Španělština pro jazykové školy II*. Praha: SPN 1991.
KRBCOVÁ, Milada a kol. *Metodická příručka k učebnici Španělština pro jazykové školy II*. Praha: SPN, 1991.
- KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta 1*. Plzeň: Fraus, 2000.
KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta 1 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2000.
KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta 2*. Plzeň: Fraus, 2001.
KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta 2 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2002.
KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta 3*. Plzeň: Fraus, 2003.
KRÁLOVÁ, Jana a kol. *Fiesta 3 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2004.
- CASTRO, Francisca a kol. *Ven 1 Libro de alumno*. Madrid: Edelsa, 1998.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven1 Libro de profesor*. Madrid: Edelsa, 1998.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven 2 Libro de alumno*. Madrid: Edelsa, 2000.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven 2 Libro de profesor*. Madrid: Edelsa, 1999.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven 3 Libro de alumno*. Madrid: Edelsa, 1997.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven 3 Libro de profesor*. Madrid: Edelsa, 1998.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven 1 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1995.
CASTRO, Francisca a kol. *Ven 2 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1996.
CASTRO, Francisca. a kol. *Ven 3 Llibro de ejercicios*. Madrid: Edelsa, 1996.
- ÁLVAREZ MARTÍNEZ, MaÁngeles a kol. *Sueña 1. Libro del Profesor*. Madrid: Anaya, 2001.
ÁLVAREZ MARTÍNEZ, MaÁngeles a kol. *Sueña 1. Libro del Alumno*. Madrid: Anaya, 2001.
ÁLVAREZ MARTÍNEZ, MaÁngeles a kol. *Sueña 1. Cuaderno de Ejercicios*. Madrid: Anaya, 2001.
- BLANCO CANALES, Ana a kol. *Sueña 2. Libro del Profesor*. Madrid: Anaya, 2000.
BLANCO CANALES, Ana a kol. *Sueña 2. Libro del Alumno*. Madrid: Anaya, 2000.
BLANCO CANALES, Ana a kol. *Sueña 2. Cuaderno de Ejercicios*. Madrid: Anaya, 2000.
- SANZ SÁNCHEZ, Begoña a kol. *Sueña 3. Libro del Profesor*. Madrid: Anaya, 2001.
SANZ SÁNCHEZ, Begoña a kol. *Sueña 3. Libro del Alumno*. Madrid: Anaya, 2001.
SANZ SÁNCHEZ, Begoña a kol. *Sueña 3. Cuaderno de Ejercicios*. Madrid: Anaya, 2001.
- TORRENS ÁLVAREZ, Ma.Jesús a kol. *Sueña 4. Libro del Profesor*. Madrid: Anaya, 2001.
TORRENS ÁLVAREZ, Ma.Jesús a kol. *Sueña 4. Libro del Alumno*. Madrid: Anaya 2001.
TORRENS ÁLVAREZ, Ma.Jesús a kol. *Sueña 4. Cuaderno de Ejercicios*. Madrid: Anaya, 2001.
- PALOMINO, María Ángles. *Primer Plano 1. Libro del Alumno*. Madrid: Edelsa, 2000.

PALOMINO, María Ángles. *Primer Plano 1. Cuaderno de ejercicios*. Madrid: Edelsa, 2000.
PALOMINO, María Ángles. *Primer Plano 1. Libro del Profesor*. Madrid: Edelsa, 2001.

PALOMINO, María Ángles a kol. *Primer Plano 2. Libro del Alumno*. Madrid: Edelsa, 2001.
PALOMINO, María Ángles. *Primer Plano 2. Cuaderno de ejercicios*. Madrid: Edelsa, 2001.
PALOMINO, María Ángles. *Primer Plano 2. Libro del Profesor*. Madrid: Edelsa, 2001.

RUPIÉREZ GARCÍA, Gernán a kol. *Primer Plano 3. Libro del Alumno*. Madrid: Edelsa, 2002.
RUPIÉREZ GARCÍA, Gernán a kol. *Primer Plano 3. Cuaderno de Ejercicios*. Madrid: Edelsa, 2002.
RUPIÉREZ GARCÍA, Gernán a kol. *Primer Plano 3. Libro del Profesor*. Madrid: Edelsa, 2002.

RUPIÉREZ GARCÍA, Gernán a kol. *Primer Plano 4. Libro del Alumno*. Madrid: Edelsa, 2003.
RUPIÉREZ GARCÍA, Gernán a kol. *Primer Plano 4. Cuaderno de Ejercicios*. Madrid: Edelsa, 2003.
RUPIÉREZ GARCÍA, Gernán a kol. *Primer Plano 4. Libro del Profesor*. Madrid: Edelsa, 2003.

SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 1. Libro del Alumno*. Madrid: SGEL, 1997.
SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 1. Guía didáctica*. Madrid: SGEL, 1997.
SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 1 Cuaderno de ejercicios*. Madrid: SGEL, 1998.

SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 2. Libro del Alumno*. Madrid: SGEL, 2000.
SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 2. Guía didáctica*. Madrid: SGEL, 2000.
SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 2 Cuaderno de ejercicios*. Madrid: SGEL, 2000.

SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 3. Libro del Alumno*. Madrid: SGEL, 1999.
SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 3. Guía didáctica*. Madrid: SGEL, 1999.
SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Español sin fronteras 3 Cuaderno de ejercicios*. Madrid: SGEL, 1999.

Sekundární literatura

- ARNAL, Carmen, RUIZ DE GARIBAY, Vraceli. *Escribe en español*. Madrid: SGEL, 1996.
- ARTUNEDO GUILLÉN, Belén, GONZÁLEZ SÁINZ, MaTeresa. *Taller de escritura. Cuaderno de actividades*. Madrid: Edinumen, 2000.
- ARTUNEDO GUILLÉN, Belén, GONZÁLEZ SÁINZ, MaTeresa. *Taller de escritura. Guía didáctica*. Madrid: Edinumen, 1997.
- BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.
- CAMPS, Anna a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona: Garo, 2003.
- CASSANY, Daniel. *La cocina de la escritura*. Barcelona: Anagrama, 1993.
- CASSANY, Daniel. *Describir el escribir*. Barcelona: Paidós, 1989.
- CASSANY, Daniel. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999.
- CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005.
- Carabela. *La expresión escrita en el aula E/ELE*. vol.46. Madrid: SGEL, 1998.
- Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice. Praha: Scientia, 2004
- HEDGE, Tricia.. *Writing*. Oxford: OUP, 1991.
- HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.
- Jazykový pas pro dospělé studenty v České republice. Praha: Scientia, 2004
- JELÍNEK, Stanislav. *Písemný projev v komplexnosti vyučování cizím jazykům*. *Cizí jazyky*, 1992/93, vol. 7/8, s. 242-247
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Didaktika ruského jazyka*. Praha: SPN, 1991.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Kapitoly z metodiky vyučování ruštině*. Praha: SPN, 1980.
- MATA, Francisco Salvador. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid: EOS. 2008.
- MELERO ABADÍA, Pilar. *Métodos y enfoques en la enseñanza/aprendizaje del español como lengua extranjera*. Madrid: Edelsa, 2000.
- RODARI, Gianni. *Gramática de la fantasía*. Barcelona: Planeta, 2007.
- RAIMES, Ann.. *Techniques in Teaching Writing*. Oxford: OUP, 1983.
- SÁNCHEZ LOBATO, Jesús a kol. *Saber escribir*. Madrid: Aguilar, 2006.

SÁNCHEZ LOBATO, Jesús, SANTOS GARGALLO, Isabel a kol. *Vademécum para la formación de profesores. Enseñar español como segunda lengua/lengua extranjera*. Madrid: SGEL, 2004.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002

TIMBAL-DUCLAUX, Louis. Escritura creativa. *Técnicas para liberar la inspiración y métodos de radacción*. Madrid: Edaf, 2004.

VIEIRO IGLESIAS, Pilar. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid: Pirámide, 2007.